

Pod kierunkiem
Jadwigi
Czachowskiej

opracował
Adam Szlendak

CZESŁAW MIŁOSZ

w wydawnictwach
Instytutu Literackiego
w Paryżu

Bibliografia

I N S T Y T U T
Dokumentacji
i Studiów nad
Literaturą Polską

Na okładce: Czesław Miłosz,
Paryż, czerwiec 1980
fot. Andrzej Miłosz

I NSTYTUT
Dokumentacji
i Studiów nad
Literaturą Polską

I NSTYTUT
Dokumentacji
i Studiów nad
Literaturą Polską

Oddział Muzeum Literatury
im. Adama Mickiewicza w Warszawie

CZESŁAW MIŁOSZ

w wydawnictwach

Instytutu Literackiego w Paryżu

Bibliografia

Pod kierunkiem
Jadwigi Czachowskiej

opracował Adam Szlendak

Warszawa 2007

Redakcja
Łukasz Garbal

Projekt graficzny
Janusz Górski

Łamanie
Agencja Poligraficzna Sławomir Zych

© 2007 Copyright by Instytut Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską,
oddział Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie

© Copyright by Jadwiga Czachowska

© Copyright by Adam Szlendak

ISBN 978-83-89378-22-4

Seria
Konstelacja *Kultury*. Bibliografie pisarzy
w wydawnictwach Instytutu Literackiego w Paryżu
Tom 1.

Instytut Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską,
oddział Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie
Krakowskie Przedmieście 87/89
00-079 Warszawa
www.literatura.arr.pl

Seria
Konstelacja *Kultury*.
Bibliografie pisarzy w wydawnictwach Instytutu Literackiego w Paryżu
pod opieką naukową prof. Jadwigi Czachowskiej

Projekt bibliograficznego opisu najważniejszej dla literatury polskiej II połowy XX wieku konstelacji pisarzy – związanych z Instytutem Literackim i miesięcznikiem *Kultura* redaktora Jerzego Giedroycia – powstał w Instytucie Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską jesienią 2005 r.

Było dla mnie rzeczą oczywistą, że o patronat nad tym projektem zwrócę się do prof. Jadwigi Czachowskiej, która przez pół wieku była głównym bibliografem literatury krajowej i emigracyjnej w podzielonej Europie i wszystkich miejscach na świecie, gdzie znajdowało swój wyraz słowo literatury polskiej.

Kolejne tomy tworzące konstelację *Kultury* rysują złożoną i bogatą mapę najbardziej twórczego w nowoczesnej literaturze polskiej pola literackiego, jakie tworzyli autorzy i wydawnictwa redaktora Jerzego Giedroycia.

Od roku 1946 do 2004. Od „Książ Narodu Polskiego i Pięćdziesięciu Polaków” Adama Mickiewicza ze wstępem Gustawa Herlinga-Grudzińskiego i od „Dziennika podróży do Austrii i Niemiec” Jerzego Stempowskiego wydanych w Rzymie w 1946 roku do listu Czesława Miłosza do Jerzego Giedroycia z 1952 roku opublikowanego w 2004 roku przez *Zeszyty Historyczne*. Czterdzieści osiem lat!

Wyliczę bohaterów naszych bibliografii w kolejności ich odchodzenia, gdy stawali się najświetniejszą konstelacją literatury polskiej XX wieku.

Witold Gombrowicz zm. 24 VII 1969 w Vence
Jerzy Stempowski zm. 4 X 1969 w Bernie
Konstanty A. Jeleński zm. 4 V 1987 w Paryżu
Józef Czapski zm. 12 I 1993 w Maisons-Laffitte
Gustaw Herling-Grudziński zm. 4 VII 2000 w Neapolu
Czesław Miłosz zm. 14 VII 2004 w Krakowie

Jerzy Giedroyc zm. 14 IX 2000 w Maisons-Laffitte

Piotr Kloczowski

Kurator
Instytutu Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską,
oddziału Muzeum Literatury im. A. Mickiewicza w Warszawie

Warszawa, marzec 2007

Wprowadzenie

W licznej grupie bibliografii osobowych pisarzy, o różnym zasięgu chronologicznym, terytorialnym, językowym i wydawniczo-formalnym opracowania ograniczone do jednego tylko czasopisma, jako miejsca druku utworów, są niezwykle rzadkie. Warto bowiem podejmować ich opracowanie tylko w przypadku najwybitniejszych twórców, gdy współpraca z czasopismem zajmującym znaczące miejsce w życiu polityczno-społecznym, kulturalnym czy literackim trwała wiele lat, a jej rezultatem były liczne publikacje. Bibliografia taka ma wartość szczególną, gdyż nie tylko pozwala szybko dotrzeć do poszukiwanych tekstów autora, co jest podstawowym zadaniem bibliografii, ale nadto umożliwia prześledzenie wzajemnego oddziaływania obu stron.

Wszystkie wymienione warunki spełnia temat niniejszej bibliografii „Czesław Miłosz w wydawnictwach Instytutu Literackiego w Paryżu”, w skład których wchodziły: miesięcznik *Kultura*, seria *Biblioteka „Kultury”* oraz kwartalnik *Zeszyty Historyczne*. Trwająca prawie pół wieku współpraca z tymi wydawnictwami, a w jej wyniku ogromna liczba utworów literackich i publicystycznych w nich zamieszczonych, bliskie kontakty z ich redaktorem i wydawcą, Jerzym Giedroyciem, i skupionym wokół *Kultury* gronem wybitnych pisarzy i publicystów odegrały istotną rolę w twórczości i działalności pisarza.

*

Do nawiązania przez Czesława Miłosza kontaktu z miesięcznikiem polityczno-kulturalnym *Kultura*, o podtytule: *Szkice * Opowiadania * Sprawozdania*, wydawanym od 1947 roku w Rzymie (nr 1 czerwiec), a od numeru 2 (październik) w Paryżu, doszło w 1951 roku¹ i data ta wyznacza początek niniejszej bibliografii.

¹ Miłosz nie znalazł osobiście Jerzego Giedroycia przed rokiem 1939, choć na łamach redagowanego przez niego pisma *Bunt Młodych* opublikował recenzję „Czerwonych tarcz” Iwaszkiewicza (1935 nr 16/17 z 20 sierpnia, zob. poz. 308) pt. „Swojskie pryncypia i artysta”. W nawiązaniu kontaktu w 1950 roku pośredniczył Józef Czapski, który przebywając w Waszyngtonie przekazał Miłoszowi zapewnienie, że gdyby zdecydował się zostać na Zachodzie, to może liczyć na pomoc *Kultury*. Zob.: J. Giedroyc: *Autobiografia na cztery ręce*. Oprac. i posłowie K. Pomian. Warszawa 1994.

Wydarzenia, które doprowadziły pisarza do opuszczenia kraju i pozostania na emigracji przedstawiał on sam kilkakrotnie na łamach tego miesięcznika. Stały się one też tematem wielu opracowań naukowych dotyczących życia i twórczości Miłosza. W największym skrócie przedstawiały się następująco: zatrudniony od końca 1945 roku w dyplomacji, kolejno w polskim konsulacie w Nowym Jorku, następnie od roku 1947 w Ambasadzie RP w Waszyngtonie na stanowisku attaché kulturalnego, Miłosz kontynuował równocześnie twórczość literacką, nadsyłając utwory do pism krajowych. Jeszcze na początku 1950 roku opublikował w wydawanym w Łodzi tygodniku *Kuźnica*, wokół którego skupieni byli marksistowscy intelektualiści, dwa artykuły: „O stanie polskiej poezji” (nr 3 z 22 stycznia), który miał rozpocząć dyskusję odpowiadającą na pytanie co robić, aby poeci podnieśli poziom polskiej poezji oraz „Poeta-pieśniarz” (nr 5 z 5 lutego) o spotkaniu w Stanach Zjednoczonych robotniku Franciszku Andruszkiewicz, samouku i poecie ludowym. Gdy po 10 numerach *Kuźnica* przestała wychodzić i razem z *Odrodzeniem* utworzyły pismo *Nowa Kultura*, opublikował na jej łamach kilka utworów poetyckich. Sytuacja uległa radykalnej zmianie pod koniec roku 1950, gdy przeniesiony do Paryża i akredytowany przy Quai d’Orsay jako pierwszy sekretarz Ambasady RP wybrał się do Warszawy z krótką wizytą świąteczną. Odebrano mu wówczas paszport dyplomatyczny, a zastępujący chorego ministra spraw zagranicznych Zygmunta Modzelewskiego Stanisław Skrzyszewski oświadczył, iż postanowiono zatrzymać go w kraju². Szok wywołany pozbawieniem przez władze możliwości swobodnej zmiany miejsca pobytu, obawa przed przewidywanymi represjami politycznymi, rozpacz spowodowana niemożnością połączenia się z rodziną, która pozostała w Waszyngtonie sprawiły, iż po odzyskaniu z dużymi trudnościami paszportu, zdecydował się opuścić kraj i pozostać na emigracji. Podjęcie decyzji utrudniał fakt, iż jak sam stwierdził we wspomnieniu pośmiertnym o Jerzym Giedroyciu pt. „Uwagi wdzięcznego współbiesiadnika” (*Kultura* 2000 nr 10, zob. poz. 419) należał w tym czasie do tej części środowiska literackiego w kraju, które przekonane o potędze imperium sowieckiego nie wierzyło w możliwość pokonania komunizmu. „Zostać emigrantem znaczyło spaść w towarzyskiej hierarchii. Ogłosić się antykomunistą było po prostu nietaktem” (tamże). Po powrocie do Paryża zwrócił się 1 lutego 1951 roku do władz francuskich z prośbą o azyl polityczny. Fakt zerwania

² Powodem zatrzymania, jak podaje Cz. Miłosz, relacjonując rozmowę ze Skrzyszewskim, miała być chęć uchronienia pisarza przed „sprzątnięciem go przez Dwójkę londyńską”, co jakoby miało spotkać Ksawerego Pruszyńskiego, który zginął parę tygodni wcześniej w wypadku samochodowym pod Hamm w RFN („Rok myśliwego”, poz. 588, s. 135).

z władzami Polski Ludowej ujawnił publicznie na konferencji w Paryżu 15 maja 1951 roku; wydruk tekstu został rozesłany do kilkuset dziennikarzy i literatów w Polsce a także przeczytany w radio Voice of America³.

Nowa sytuacja była dla Miłosza bardzo trudna z kilku względów. „W 1951 roku — pisał w artykule «Uwagi wdzięcznego współbiesiadnika» — byłem zatruty nie tylko heglizmem, także samotnością kogoś, kto zrywa ze swoją konfraternią, jedyną jaką ma na świecie. Staje się samodzielną, nawet odważną jednostką, ale mimo woli”. Zgodnie z wcześniejszą obietnicą Giedroycia, oparciem dla poety — nowego emigranta — stał się trzyosobowy zespół wydający *Kulturę*: Jerzy Giedroyc oraz Zofia i Zygmunt Hertzowie. Do współpracowników pisma już w tym czasie należeli wybitni pisarze i publicyści: Józef Czapski (od roku 1947), Jerzy Stempowski (od roku 1948), Konstanty A. Jeleński (od roku 1950), Juliusz Mieroszewski (od roku 1950), Witold Gombrowicz (od roku 1951). Przystanią stał się dom przy Avenue Corneille w Maisons-Laffitte pod Paryżem, gdzie mieściła się ówczesna redakcja *Kultury*.

Trzy części bibliografii

Część I: Miłosz w *Kulturze*. Już w numerze kwietniowym *Kultury* (nr 4/42) 1951 roku zamieszczony został anonimowo dokonany przez Miłosza przekład artykułu Eduarda Roditi o Thomasie Mertonie pt. „Amerykański poeta kontemplacyjny”, a w numerze majowym zasadnicza wypowiedź pt. „Nie” o sytuacji pisarzy w zniewolonym kraju i decyzji pozostania na emigracji. W tymże numerze została też opublikowana następująca nota biograficzna o nowym autorze, interesująca ze względu na dobór informacji, które redakcja *Kultury* chciała przekazać swoim czytelnikom:

Czesław Miłosz, znakomity poeta polski średniego pokolenia urodził się w 1911 r. Studia uniwersyteckie odbywał w Wilnie. Jest autorem tomów wierszy: „Poemat o czasie zastygłym” (1933), „Trzy zimy” (1936) i „Ocalenie” (1945), szeregu rozpraw i artykułów. W czasie wojny, którą spędził w okupowanej Warszawie, wydał jako druk podziemny antologię poezji „Pieśń niepodległa” i swój przekład książki Jacques’a Maritaina „À travers le désastre” („Drogami klęski”). Znany jest jako tłumacz poetów angielskich, amerykańskich i francuskich. W latach 1945–1950 spopularyzował w Polsce szereg dotychczas nieznanych nazwisk literackich Anglii i krajów Ameryki.

³ Tekst w postaci odezwy pt. „Drodzy Rodacy!” zob. poz. 602.

Nadto w dziale „Résumé des principaux articles parus dans le numéro” ukazała się obszerna nota pt. „Czesław Miłosz” (poz. 421) łącząca dane biograficzne ze streszczeniem artykułu „Nie”⁴.

W następnych miesiącach, gdy decyzja Miłosza o pozostaniu na emigracji stała się przedmiotem ostrej krytyki, a nawet napaści w czasopismach „emigracji wojennej”, składającej się z żołnierzy, którzy po II wojnie światowej pozostali ze względów politycznych na Zachodzie, na łamach *Kultury* zabrali głos wybitni publicyści: w numerze 7/8 Zygmunt Zaremba („Wokół nowego uchodźcy”) i Juliusz Mieroszewski („List z wyspy. Sprawa Miłosza”), w numerze 12 została opublikowana polemika z artykułem Sergiusza Piaseckiego pt. „Były popucznik Miłosz” (*Wiadomości*, Londyn 1951 nr 44) pióra Mieroszewskiego (pod pseudonimem Londyńczyk). W obronę pisarza oskarżanego nawet, iż jest sowieckim agentem, przysłanym aby „rozłożyć” emigrację, włączył się Giedroyc, o czym Miłosz pamiętał z wdzięcznością. W numerze grudniowym z 1951 roku Redaktor zamieścił na łamach *Kultury* „Oświadczenie”⁵ dotyczące stosunku do nowych emigrantów, w którym m.in. wysunięto postulat dokonywania oceny na podstawie ich działalności i zachowania na emigracji. W zakończeniu „Oświadczenia” sformułowana została propozycja interesująca ze względu na tekst artykułu „Nie”, aby w przypadku, gdy nowo przybyły emigrant współpracował aktywnie z reżimem, przedstawiał swoją sprawę publicznie.

W ciągu następnych ponad czterdziestu lat *Kultura* była jedynym pisemem, z którym Miłosz stale współpracował, mieszkając kolejno od roku 1952: w Brie-en-Comte-Robert (departament Seine-et-Marne), od 1957 roku w Montgeron (departament Seine-et-Oise), a po wyjeździe do USA jesienią 1960 w Berkeley w Kalifornii⁶.

⁴ Do końca 1951 roku Redaktor zamieścił na łamach *Kultury* jeszcze dwa teksty publicystyczne Miłosza, związane z tematem artykułu „Nie”: artykuł „Poezja i dialektyka” (poz. 9) i V rozdział „Zniwolonego umysłu” pt. „Ketman” (poz. 11) oraz, bez podania nazwiska tłumacza, trzy przekłady: fragmenty książek Milady Souczkowej „Kryzys literatury czeskiej w latach 1945-1950” (poz. 10), Arthura Koestlera „The age of longing” pt. „Szkoła serca” (poz. 13) i recenzji nieustalonego autora „Stalin i nowa koncepcja historii Rzymu” (poz. 16).

⁵ „Oświadczenie” podpisali: A. Bobkowski, M. Bohusz-Szyszko, J. Czapski, M. Czapska, T. Dobrowolski, J. Giedroyc, S. Gryziewicz, W. Iwaniuk, J. Jasieńczyk, J. Mieroszewski, K. Mochliński, J. Prądyński, T. Romer, M. Sambor, T. Sołowij, W. Tarnawski, J. Tokarski, J. Ursyn, M. Wańkowicz, S. Vincenz, W. Zaleski, K. Zamorski, Z. Zaremba, J. Żywina. Podpisania deklaracji odmówił tylko W. Gombrowicz oświadczając, iż „chorobliwie nie znosi podpisywania wszelkich deklaracji, [...] ale mówi poeta [...] Furie zrodzone w podziemnym królestwie [...] niechaj okiełzna / Duch szlachetniejszej cnoty, roztropności, / Mądrej rozwagi...” (zob. poz. 424).

Nawiązanie kontaktu z czasopismami wydawanymi w Kraju, gdzie twórczość Miłosza została objęta przez cenzurę zakazem druku, a przywiezienie z zagranicy egzemplarza *Kultury* narażało na konfiskatę i represje, nie było możliwe. W ciągu dwudziestu pięciu lat, jak wykazują pośrednie źródła bibliograficzne, ukazało się tu w prasie i to głównie w okresie popaździernikowej „odwilży”, zaledwie kilkanaście przedruków utworów Miłosza: w końcu grudnia 1956 roku „Zdobycie władzy” (trzy rozdziały powieści) w krakowskim *Życiu Literackim* (nr 52/53), w pierwszych miesiącach roku 1957 m.in. wiersze: „Miłość” i „Giordano Bruno” (znany jako „Campo di Fiori”) w *Tygodniku Powszechnym* (nr 1 i 26), w wydawanym w Szczecinie tygodniku *Ziemia i Morze* fragmenty „Traktatu poetyckiego” (nr 1 i 6)⁷, w dodatku tygodniowym do *Słowa Powszechnego* (Olsztyn) pt. *Słowo na Warmii i Mazurach* utwór „Co czynisz na gruzach katedry” (znany pt. „W Warszawie”, nr 40). W ciągu następnych lat nie przedostał się na łamy czasopism żaden utwór Miłosza. Wyjątkiem były teksty związane z pracami badawczymi jak listy do Edmunda i Marii Wiercińskich w *Pamiętniku Teatralnym* (1975 nr 3/4) czy studium „Swedenborg i Dostojewski” w *Rocznikach Humanistycznych. Literatura polska* (Lublin 1976 nr 1: Prace ofiarowane Irenie Sławińskiej). Z przedruków kilku przekładów dokonanych przez Miłosza największą wagę miał przekład dziesięciu „Psalmów Dawidowych” z przedmową tłumacza w *Twórczości* (1978 nr 12). Szczególną publikacją był natomiast zamieszczony w tymże roku w warszawskiej *Kulturze* (nr 19 z 2 maja) z okazji trzydziestej trzeciej rocznicy kapitulacji Niemiec przedruk wiersza „Upadli w ciemność pogardy...”; w anonimowej nocie wskazywano na piękno utworu, zapewniając, iż choć autor nie przebywa w Kraju, jego twórczość zajmuje trwałe miejsce w kanonie poezji polskiej⁸.

Jeżeli chodzi o tak zwany „drugi obieg”, w którym recepcja twórczości była bardzo szeroka, to można mówić jedynie o pewnym kontakcie Poety z wychodzącym w Warszawie nakładem Niezależnej Oficyny Wydawniczej

⁶ Przeniesienie się Miłosza do Berkeley było spowodowane zaproszeniem przez Department of Slavic Languages and Literatures University of California na wykłady z literatury polskiej. Zatrudniony początkowo na stanowisku visiting lecturer został w roku 1961 mianowany profesorem i osiadł w Berkeley na stałe.

⁷ Według informacji podanej przez redakcję tygodnika (nr 7), honorarium w wysokości 800 zł przekazano zgodnie z wolą autora na konto Obywatelskiego Komitetu Pomocy Repatriantom z ZSRR.

⁸ Sam Miłosz miał krytyczny stosunek do tego utworu, podkreślając, że wiersz z założenia napisany był jako głos „cudzy”, a nie poety. Włączenie go do wydanego w 1945 roku tomu „Ocalenie” uważał za „przykrą gafę” (Strefa chroniona, poz. 290).

piśmie *Zapis*. Na jego łamach zostały opublikowane z nadtytułem „Nowe wiersze” pierwodruki utworów: „Chagrin”, „Filina”, „Idea”, „Westchnienie” (1978 nr 7) oraz „Pod koniec dwudziestego wieku”, „Stan poetycki”, „Rzeki” (1980 nr 16); utwory te, z wyjątkiem „Westchnienia”, zostały przedrukowane w „Dzielnach zbiorowych”, „Poezje”, cz. III (poz. 583). Gdy w latach następnych, wśród wielu utworów poetyckich zamieszczanych w czasopiśmie niezależnych zaczęły pojawiać się wiersze błędnie przypisywane Miłoszowi, zdecydował się zamieścić na łamach paryskiej *Kultury* następujące wyjaśnienie: „Oświadczam tedy, że choć czuję się jak najmocniej solidarny z Solidarnością, żadnych wierszy na temat ostatnich wydarzeń nie publikowałem, natomiast wiersze z lat 1939–1945, jeżeli nie pochodzą z moich wydań książkowych, nie są mego pióra” (rok 1982, zob. poz. 315).

Nie doszło też do stałej współpracy Poety z żadnym z czasopism emigracyjnych (poza *Kulturą*). W latach sześćdziesiątych, już po wyjeździe do Stanów Zjednoczonych, Miłosz utrzymywał pewien kontakt z wydawanym w Londynie przez grupę młodych poetów miesięcznikiem kulturalno-literackim *Kontynenty*⁹. Na łamach tego pisma zostały wydrukowane w latach 1962–1964 trzy teksty Miłosza: jako pierwszy apel do redaktorów i autorów pt. „Kilka żądań” (1962 nr 45), aby, skoro nadali pismu tytuł nawiązujący do jego tomu „Kontynenty” (Paryż 1958), dbali szczególnie o poprawność językową utworów i podejmowali tematy istotne dla nowoczesnej poezji¹⁰.

Bliższe kontakty łączyły Miłosza z Czesławem i Krystyną Bednarczykami, właścicielami prywatnego wydawnictwa Oficyna Poetów i Malarzy, działającego w Londynie od 1949 roku, z którymi znalazł się już wcześniej. Nakładem tej oficyny ukazało się drugie wydanie „Doliny Issy” z okładką i wyklejkami Jana Lebensteina (1966) oraz pierwszy wybór utworów poetyckich pisarza, obszerny tom „Wiersze” z okładką i wyklejkami Jana Le Wittta (1967). W wydawanym od 1966 roku przez Bednarczyków kwartalniku *Oficyna Poetów* ukazały się w latach 1967–1968 pierwodruki kilkunastu wierszy (m.in. cykl „Na trąbach i na cytrze”, 1967 nr 1, luty) oraz dwa obszerniejsze teksty poświęcone poezji¹¹, a w 1971 roku specjalny, autor-

⁹ Do grupy *Kontynenty* należeli m.in.: Bogdan Czaykowski, Adam Czerniawski, Jan Darowski, Marian Pankowski, Florian Śmieja, Bolesław Taborski. — W 1960 roku Miłosz opublikował w *Kulturze* poświęcony im żartobliwy wierszyk pt. „Elegia na kłopoty z polszczyzną [!]” (nr 9).

¹⁰ Dwa następne teksty to: „Pozycje”, tekst odczytany przez Miłosza na wieczorze autorskim urządzonym przez grupę *Kontynenty* w Instytucie im. gen. W. Sikorskiego w Londynie 26 czerwca 1963 roku (1963 nr 57) oraz odpowiedź na ankietę w sprawie listu „trzydziestu czterech” (1964 nr 67/68).

ski dodatek Jana Darowskiego w języku angielskim pt. „Polish Poetry Supplement” No 5 zawierający obszerne studium Bogdana Czaykowskiego o poezji Miłosza oraz czternaście jego wierszy w przekładzie Darowskiego, autora i Richarda Lourie (nr 4 s. 23–34).

Przez wszystkie te lata, sześćdziesiąte, siedemdziesiąte i osiemdziesiąte, Miłosz należał do najbliższych współpracowników *Kultury*. Cenil wysoko Jerzego Giedroycia jako redaktora pisma, choć nie akceptował w pełni kształtowanej przez niego linii programowej miesięcznika i niektórych zamieszczonych w nim artykułów. Stanowisko to i wzajemne relacje przedstawił obszernie Marek Kornat w studium pt. „Między literaturą a polityką”, opartym na dwugłosie korespondencyjnym Czesława Miłosza i Jerzego Giedroycia (zob. poz. 609).

Warto jednak przytoczyć, jako interesujący przyczynek, wyjaśnienie Poety zamieszczone w *Kulturze* w czerwcowym numerze z 1955 roku (w dziale „Listy do Redakcji”), tym bardziej, iż zostało skierowane do szerokiego grona czytelników pisma.

Drogi Redaktorze.

Jeżeli teraz piszę ten list, który dawno powinien być napisany, istnieją tego opóźnienia powody. Nie jest na ogół łatwo uświadomić sobie że coś co nam wydaje się naturalne przedstawia się oczom innych ludzi dokładnie na odwrót. Trzeba czasu żeby dojść do wniosku, że sami mogliśmy się do pomyłki przyczynić, zbyt ufając subiektywnie pojętej oczywistości. Poza tym tego rodzaju listy są kłopotliwe bo niejedynemu czytelnikowi skłonny jest przypisywać sprostowania urazom osobistym. Żeby wszystko było jasne, stwierdzam: nie ma mowy o najmniejszych nawet zatargach. Mój stosunek do *Kultury* nie uległ żadnej zmianie i mam nadzieję że to co powiem nie narazi mnie na posądzenia o nieprzyjaźń.

Chodzi o rzecz następującą. Drukuję u pana od czterech z górą lat i coraz częściej spotykam się ze zdaniem, że program pisma na pewno kształtuje się nie bez mego udziału. Tymczasem jak wygląda stan faktyczny? Po pierwsze nie należę do Zespołu *Kultury*. Po drugie nie mam wpływu na dobór materiałów. Po trzecie treść każdego numeru jest dla mnie taką samą niespodzianką jak dla prenumeratora z innego kontynentu, chociaż od sie-

¹¹ Teksty te to artykuł pt. „Punkt widzenia, czyli o tak zwanej Drugiej Awangardzie” (1967 nr 1, luty), oraz tekst przemówienia wygłoszonego w języku francuskim na konferencji *Rencontre Mondiale de Poésie* (World Poetry Conference) w Montrealu, wrzesień 1967 (poz. 586).

dziły *Kultury* dzieli mnie zaledwie 40 kilometrów paryskich przedmieść. I ta sytuacja odpowiada mi w zupełności. Współpracuję z panem, jak pan wie, na prawach gościa, nie wnikając w politykę redakcji.

Zadowolony z takiego rozgraniczenia kompetencji, biorąc odpowiedzialność tylko za własne prace, czy nie powinienem jednak wyraźnie powiedzieć jak jest? Stawiam to pytanie i spodziewam się że odpowiedź jest prosta. W przeciwnym wypadku albo musiałbym polemizować z każdym artykułem czy oświadczeniem z którym się nie zgadzam, albo dawać powód do przypuszczeń że przez milczącą zgodę udzielam aprobaty. W warunkach „diaspory” wydawnictwa muszą grupować autorów o krańcowo rozbieżnych tendencjach i współpraca nie powinna polegać, moim zdaniem, na zacieraniu różnic. Przeciwnie, prawo do różnienia się powinno być obwarowane starannie, tak żeby czytelnikowi oszczędzić błędów wynikających z niedomówień.

Najważniejszym może doświadczeniem każdego literata są te maski które wkłada mu, jedno po drugim, opinia publiczna, aż patrzy on w lustro ze zdumieniem, nie poznając własnej twarzy. Iluż to ludzi pióra nigdy nie zdołało pozbyć się masek. Przez przynależność do grupy literackiej, do środowiska, przez druk w takim czy innym miesięczniku, zarabiali na epitet, który do nich miał przylgnąć na zawsze. Życ to, sądzę, starać się żeby skóra naszej twarzy wyrzała spod gipsowych policzków i nosów. Obawiam się że przemilczając prawdę o mojej skromnej roli w *Kulturze* pracowałbym na gipsowy nos — kto wie, może bardzo ładny, ale nie mój.

Więc indywidualistyczna troska o „własne oblicze”? Nie, nie tylko. Nigdy nie ukrywałem, że dzieli nas coś więcej niż pogląd na tę czy inną sprawę i że choć zgadzamy się nieraz, występujemy jako reprezentanci odmiennych postaw. Ścieranie się takich postaw decyduje o ruchu i postępie. Nie tu miejsce na opis zasadniczego przeciwieństwa. Kilka zdań zamiast coś wyjaśnić czytelnikom nabrałoby cech dyskusji politycznej i wtedy nie czułbym się dobrze, bo politykę uważam za wynik pewnych założeń, a rozmowa o wnioskach bez sięgnięcia do przesłanek nie daje nic. Nie znaczy to oczywiście że wyrzekam się analizy tych zagadnień w formie im właściwej.¹²

Liczba tekstów Miłosza w *Kulturze*, zarejestrowanych w dziale Twórczość przekracza 420 pozycji bibliograficznych, przy czym, z wyjątkiem kilkunastu pozycji, są to pierwodruki¹³. Ich zróżnicowanie jest ogromne. Przeważają (ok. 200 utworów) teksty poetyckie od poematów do epigramów oraz krótkich, czasem nawet jednozdaniowych refleksji, których zbio-

¹² Interpunkcja według oryginału. Zob. poz. 67.

ry m.in. pt. „Zdania” nie zostały w bibliografii rozpisane na poszczególne pozycje. Liczne są również dokonane przez Miłosza przekłady poetyckie (ok. 110 utworów) głównie z literatur: amerykańskiej, angielskiej i francuskiej, ale także hiszpańskiej, greckiej, hebrajskiej, a nawet za pośrednictwem tłumaczeń angielskich z literatury chińskiej i murzyńskiej.

Równie istotną część dorobku twórczego Miłosza w *Kulturze* stanowią eseje, szkice, utwory prozą; liczne są też wspomnienia, recenzje, teksty odczytów; znaczna ich część poświęcona jest polskiej literaturze, zwłaszcza współczesnej poezji, nowościom wydawniczym i wydarzeniom życia kulturalnego, które Miłosz śledził z dużą uwagą. Jako oddzielne pozycje zarejestrowano też oświadczenia, apele, których sygnatariuszem był Miłosz wśród wielu innych osób.

Opublikowane w *Kulturze* teksty o Miłoszu (nie licząc „Listów do Redakcji” podanych na końcu adnotacji do poszczególnych pozycji podmiotowych po skrócie LdR i nie numerowanych) zestawione w dziale Opracowania obejmują artykuły, recenzje, polemiki, notatki o wystąpieniach na konferencjach, a nawet drobne informacje o różnych przejawach kultu pisarza odnotowywane w przeglądzie „Wydarzenia miesiąca”.

Nagroda Nobla zwróciła na pisarza uwagę całego świata. W wielu czasopismach zagranicznych, a także w czasopismach wydawanych w kraju, publikowano przekłady i przedruki jego utworów. *Kultura* uczciła laureata wydaniem w latach 1980–1981 „Dzieł zbiorowych” w 12 tomach.

Po transformacji ustrojowej i odzyskaniu przez Polskę niepodległości, Miłosz coraz częściej przebywał w kraju i nawiązał bliższe kontakty z czasopismami tu wydawanymi, zwłaszcza z *Tygodnikiem Powszechnym* i *Zeszytami Literackimi* (z którymi był blisko związany od 1984 roku). O współpracy z *Kulturą*, zaświadczonej publikacjami, można mówić do 1992 roku, w którym na łamach miesięcznika ukazało się kilkanaście przekładów poetyckich. W następnych latach opublikował jedynie „Sen rozumu” — omówienie książki Tony’ego Judta: *Past imperfect. The French intellectuals 1944–1956* (poz. 412), oraz złożył swój podpis pod dwoma oświadczeniami: potępiającym operację „Wisła” (poz. 413) i solidaryzującym się z Białoruską Deklaracją Wolności (poz. 414). Rok 2000 przyniósł dwa teksty Miłosza, dwa wspomnienia pośmiertne: o Jeanne Hersch pt.

¹³ Przedruki wierszy zob. poz. 5, 7, 8; przedruki przekładów poetyckich zob. m. in. poz. 17, 93, 274, 295. — Kilkanaście tekstów o charakterze sprawozdawczym lub informacyjnym opublikował Miłosz w latach 1952–1955 pod kryptonimami: J. M.; K.; L.; m.; M. K.; N. — W latach następnych użył jednorazowo w „Listach do Redakcji” pseudonimów: Edward Żuliński (1961, poz. 155), Bogusław Grodek z Londynu (1962, poz. 156), Stefan Kunce (1962, poz. 162).

„Filozof odchodzi” (poz. 418) i o Jerzym Giedroyciu, zmarłym 14 września pt. „Uwagi wdzięcznego współbiesiadnika” (poz. 419). Zgodnie z wolą Redaktora, *Kultura* po jego śmierci przestała wychodzić.

Część II: Odbitki i książki Miłosza w Bibliotece „Kultury” obejmuje opisy trzech odbitek wybranych tekstów pisarza, wydrukowanych w miesięczniku *Kultura* w roku 1952 (7 wierszy opublikowanych łącznie pt. „List do Kraju”, poz. 19–26) i 1955 (poz. 557, 558), oraz 29 książek, jednostek piśmienniczych, wydanych w założonej przez Jerzego Giedroycia w 1953 roku serii *Biblioteka „Kultury”*. W tymże roku, jako tom 3 tej serii ukazał się traktat polityczny pt. „Zniewolony umysł” (poz. 555) oraz jako tom 5 zbiór wierszy napisanych po roku 1945 pt. „Światło dzienne” (poz. 556). W latach następnych, obok dzieł napisanych przez Miłosza jako odrębne całości, wychodziły w *Bibliotece „Kultury”* tomy drukowanych na łamach *Kultury* wierszy, esejów i szkiców, a niekiedy także przekłady poetyckie. Największym zbiorem utworów poetyckich, sumującym zawartość poszczególnych tomików, są trzy tomy „Poezji” wydane po raz pierwszy w „Dzielałach zbiorowych” w latach 1980–1981 (poz. 581–583). Wśród dokonanych przez Miłosza przekładów wydanych w latach 1956–1960 są tak ważne dzieła jak „Koniec wieku ideologii” Raymonda Arona (poz. 561), „Polityka i rzeczywistość” Jeanne Hersch (poz. 562), oraz „Wybór pism” Simone Weil (poz. 566), który Miłosz nie tylko przetłumaczył, ale także opracował, dokonując wyboru tekstów. Współpraca Miłosza z *Biblioteką „Kultury”* zakończyła się wydaniem w roku 1990 tomu „Rok myśliwego” (poz. 588). Nie wiele później, w roku 1992 ukazały się „Listy do Czesława Miłosza” Zygmunta Hertza (poz. 599), w wyborze i opracowaniu Renaty Górczyńskiej, ostatnia z 11 książek opublikowanych w *Bibliotece „Kultury”*, w których znajdują się wypowiedzi dotyczące twórczości pisarza. W latach następnych, zwłaszcza od 1993 roku, Instytut Literacki znacznie zmniejszył swój plan wydawniczy, rezygnując z książek i ograniczając się do wydawania w *Bibliotece „Kultury”* jedynie *Zeszytów Historycznych*.

Część III: Miłosz w Zeszytach Historycznych. Periodyk o charakterze historyczno-archiwalnym, publikujący artykuły i edycje materiałów dotyczących głównie dziejów XX wieku, wydawany od 1962 roku przez Instytut Literacki w serii *Biblioteka „Kultury”* zawiera zaledwie kilka pozycji. Miłosz publikował w kwartalniku dwukrotnie: w roku 1988, ogłaszając artykuł o Lucjanie Krawcu (poz. 600) oraz w roku 1991, polemizując z artykułem Marka Zielińskiego „Lekcja historii” (poz. 601). Dział Opracowania zawiera 3 pozycje opublikowane w latach 1985, 1989, 1991.

Jako rok zamykający trzecią część bibliografii postanowiono przyjąć

datę śmierci Czesława Miłosza, który zmarł w Krakowie 14 sierpnia 2004 roku.

Do końca tego roku *Zeszyty Historyczne* ukazały się jeszcze dwukrotnie: w październiku (zeszyt 149) oraz grudniu (zeszyt 150). Pierwszy z tych zeszytów, obok nekrologów od Instytutu Literackiego i od Henryka Giedroycia, przyniósł dwa cenne archiwalia: odezwę Miłosza „Droży Rodacy!”, ogłoszoną w maju 1951 roku i przedstawiającą powody opuszczenia Kraju, oraz bardzo osobisty list do Jerzego Giedroycia, napisany w chwili opuszczania Maisons-Laffitte w styczniu 1952 roku. W zeszyt 150 ukazało się natomiast obszerne studium Marka Kornata pt. „Między literaturą a polityką. Korespondencja Jerzego Giedroycia z Czesławem Miłoszem” (poz. 609), w którym autor omawia szczegółowo relacje Poety z Redaktorem *Kultury*.

Studium to zamyka równocześnie całą niniejszą bibliografię „Czesław Miłosz w wydawnictwach Instytutu Literackiego” — lata 1951–2004.

Zasady opracowania bibliografii

Punktem wyjścia dla zgromadzenia materiałów były wydane przez Instytut Literacki w Paryżu następujące tomy bibliografii zawartości jej wydawnictw (w układzie rzeczowym): J. Kowalik: „Kultura” 1947–1957. Bibliografia zawartości treści. Działalność wydawnicza (1946–maj 1959). Paryż 1959; M. Danilewicz Zielińska: Bibliografia. „Kultura” (1958–1973), „Zeszyty Historyczne” (1962–1973). Działalność wydawnicza (1959–1973). Paryż 1975; teje: Bibliografia. „Kultura” (1974–1980), „Zeszyty Historyczne” (1974–1980). Działalność wydawnicza (1974–1980). Paryż 1981; teje: Bibliografia. „Kultura” (1981–1987), „Zeszyty Historyczne” 1981–1987). Działalność wydawnicza (1981–1987). Paryż 1989; A. Supruniuk, M. A. Supruniuk: Bibliografia. „Kultura” (1988–1996). „Zeszyty Historyczne” (1988–1996). Działalność wydawnicza (1988–1996), Paryż 1997, oraz opracowania: M. A. Supruniuk: „Kultura”. Materiały do dziejów Instytutu Literackiego w Paryżu. [T. 1] Bibliografia działalności wydawniczej 1946–1990. Uzupełnienia. Toruń 1994 i J. Krawczyk, J. Szymański: Bibliografia. „Zeszyty Historyczne” 1–110 (1962–1994). Paryż, Warszawa 1996. Drugim pośrednim źródłem bibliograficznym były roczniki *Polskiej Bibliografii Literackiej* opracowywanej przez Zespół Pracowni Bibliograficznej Instytutu Badań Literackich PAN w Poznaniu (za lata 1944/45–1989). Zebrane materiały poddane zostały autopsji, co oprócz weryfikacji opisów pozwoliło wzbogacić bibliografię o nowe pozycje oraz opracować szersze adnotacje. Przejrzano także

nieobjęte bibliografiami późniejsze roczniki *Kultury*, od początku roku 1997 do ostatniego numeru 10/637 z roku 2000.

Zrąb główny bibliografii, podzielony na trzy części odpowiadające trzem wydawnictwom Instytutu Literackiego, został ułożony chronologicznie, zarówno w dziale Twórczość, jak i Opracowania, według lat oraz według kolejnych numerów i stron. Układ stosowany w bibliografiach osobowych ukazuje wyraźnie rozwój twórczości autora, zmiany w zainteresowaniach i formach wypowiedzi, a także przebieg recepcji.

Opis prymarny każdej pozycji w częściach I i III, w których zasięg ogranicza się do jednego czasopisma, składa się z tytułu utworu oraz, po myślniku (który zastępuje tytuł czasopisma i miejsce jego wydawania) numeru i stron. Data roczna umieszczona jest nad pierwszą pozycją z danego roku.

W adnotacjach podawano informacje dotyczące formy podpisu, jeśli różniła się od nazwiska, datowania, cytowano motto i dedykację, przy utworach poetyckich incipit oraz dane dotyczące zawartości, a przy niejasnym tytule określenie tematu publikacji. Ten ostatni element adnotacji był w przypadku twórczości Miłosza szczególnie trudny do sformułowania. Zwracał na to uwagę sam autor pisząc w 1962 roku: „Nie ujmuję tematu w sposób klarowny, bo w założeniu klarowność poświęcam na rzecz beztroskiej wędrówki po terenach mało zbadanych”¹⁴. Wskazywał też na trudności w określaniu gatunku literackiego swoich publikacji: „Ktoś zastanawiać się będzie czy to wiersz czy proza i w jakiej intencji Miłosz przypadkowe podaje do druku. Ja jednak wołałbym być wreszcie poza wierszami i prozą, poza intencją i uzasadnieniem”¹⁵. W kilku przypadkach sprostowań lub ważnych oświadczeń jedno lub kilkudziesięciu cytowano tekst w całości.

*

Bibliografia podmiotowa i przedmiotowa Czesława Miłosza w wydawnictwach Instytutu Literackiego w Paryżu w latach 1951–2004 obejmuje łącznie 609 pozycji (oraz 10 uzupełnień). Podanie zawartości książek wydanych w *Bibliotece „Kultury”* (według spisów rzeczy) ujawniło nadto dużą liczbę włączonych do nich utworów z lat wcześniejszych, publikowanych, a niekiedy tylko napisanych, przed nawiązaniem współpracy z Instytutem Literackim, lub ogłaszanych poza *Kulturą*, co pozwala czytelnikom pisma szerzej zapoznać się z dorobkiem twórczym pisarza.

¹⁴ O wstydzie i agresji (poz. 159).

¹⁵ Zapisane wczesnym rankiem (poz. 214).

Ściśle chronologiczny układ zrębu głównego, obszerne adnotacje informujące m.in. o datowaniu utworów, omawianych wydarzeniach, kontaktach z poszczególnymi osobami i instytucjami, uczestnictwie w wielu akcjach społecznych i politycznych sprawiają, iż opracowanie ma w pewnym stopniu charakter kroniki i przynosi wiele danych dotyczących rozwoju twórczości i działalności literackiej pisarza. Szybkie dotarcie do każdej pozycji umożliwi indeks tytułów utworów Miłosza, w którym wyodrębniono cztery grupy: Poezja; Proza, publicystyka; Przekłady; Varia (oświadczenia, sprostowania, apele, podpisane m.in. przez pisarza).

*

Dziękuję serdecznie, w imieniu autora i swoim własnym, panu Jackowi Krawczykowi, kierownikowi Archiwum Instytutu Literackiego w Paryżu, za poszukiwania opublikowanych anonimowo w *Kulturze* tekstów Czesława Miłosza i życzliwe zainteresowanie okazane tej pracy.

Bardzo dziękuję panu Łukaszowi Garbalowi za kompetentne i dokonane z dużym zaangażowaniem opracowanie redakcyjne trudnego tekstu bibliografii Miłosza.

Warszawa 20 marca 2007 r.

Jadwiga Czachowska

Wykaz skrótów

ang. — angielski
art. — artykuł
Bibl. — biblioteka
dat. — datowany
dot. — dotyczy
franc. — francuski
hebr. — hebrajski
in. — inni
inc. — incipit
Inst. Lit. — Instytut Literacki
jęz. — język
LdR — Listy do Redakcji
lit. — literatura
litew. — litewski
niem. — niemiecki
nt. — na temat
omów. — omówienie
oprac. — opracował
podp. — podpisany
pol. — polski
polem. — polemika
por. — porównaj
poz. — pozycja
przeł. — przełożył
rec. — recenzja
sprost. — sprostowanie
tłum. — tłumaczył
uzup. — uzupełnienie
wyd. — wydanie
zesz. — zeszyt
zob. — zobacz
zorg. — zorganizowany

myślnik „—” zastępuje powtarzające się w opisach: tytuł pisma i miejsce jego wydania: *Kultura*, Paryż

wykrzyknik w nawiasie kwadratowym „[!]” sygnalizuje zachowane w bibliografii osobliwości oryginału

CZĘŚĆ PIERWSZA

Miłosz w miesięczniku *Kultura*

Twórczość

1951

1. [Przekład:] E. Roditi: **Amerykański poeta kontemplacyjny**. Przel. z ang. ... — nr 4/42 s. 135–141.

Przekład nie podp.; nazwisko tłumacza w „Indeksie autorów i tematów rocznika *Kultury* za rok 1951”. 1952 nr 1/51. — Dot. T. Mertona; w tekście przekład wiersza T. Mertona zob. poz. 2.

2. [Przekład:] T. Merton: (Inc.) **Mój miły bracie...** Przel. z ang. ... — nr 4/42 s. 140–141.

Wiersz napisany na wieść o śmierci brata zabitego w akcji w czasie wojny w 1943 r. Druk (3 strofy) w art.: E. Roditi: **Amerykański poeta kontemplacyjny** (poz. 1).

3. **Nie** — nr 5/43 s. 3–13.

Oświadczenie dot. decyzji pozostania na emigracji i jej uzasadnienie; sytuacja i rola pisarzy w państwie zniewolonym przez komunistów.

4. **Poeta** — nr 5/43 s. 13–14.

Wiersz. (Inc.) On powie tym co wiernych liczą... — Nadtytuł: „Moje credo poetyckie” odnosi się też do poz. 5–8; na s. 13, 15, 17 żywa pagina „Credo poety”.

5. **Fragment z poematu „Toast”** [...] — nr 5/43 s. 14–15.

Pod tytułem: „[...] drukowanego w *Odrodzeniu* z 17 IV 1949 r.” [nr 20]. (Pełny tekst bez wykreśleń cenzury). — (Inc.) W szkole już mi się kpina niejedna dostała... — Zob. poz. 4.

6. **Mdło bzykający** — nr 5/43 s. 15–16.

Wiersz. (Inc.) Mdło bzykający, albo pustym sporem... — Zob. poz. 4.

7. **Do Jonathana Swifta** — nr 5/43 s. 16–17.

Pod tytułem: „Wiersz drukowany w *Odrodzeniu* z 29 IV 1949 r.” [nr 22]. — (Inc.) Do ciebie zwracam się, dziękuję... — Zob. poz. 4.

8. **Do T. Różewicza, poety** — nr 5/43 s. 18.

Ponizej tytułu: „Wiersz drukowany w *Zeszytach Wrocławskich*”, 1950 [nr 1/2], pt. Do Tadeusza Różewicza, poety. — (Inc.) Zgodne w radości są wszystkie instrumenty... — Zob. poz. 4.

9. **Poezja i dialektyka** — nr 6/44 s. 32–39.

Art. dot. współczesnej poezji polskiej; czy możliwa jest sztuka czyniąca zadość materialnej dialektyce marksistowskiej?

10. [Przekład:] **M. Souczkova: Kryzys literatury czeskiej**. Przel. z ang. ... — nr 7/45–8/46 s. 17–23.

Przekład nie podp.; nazwisko tłumacza jak w poz. 1. — Fragment książki o literaturze czeskiej w latach 1945–1950, mającej ukazać się w jęz. ang. w Stanach Zjednoczonych.

11. **Ketman** — nr 7/45–8/46 s. 24–43.

W przypisie: Rozdział piąty z książki o intelektualistach demokracji ludowych [Zniewolony umysł, Paryż 1953. *Bibl. „Kultury”*, t. 3].

12. **Odpowiedź** — nr 7/45–8/46 s. 103–105.

W sprawie napastliwych wypowiedzi w pismach emigracyjnych dot. „Sprawy Miłosza” (por. art.: Nie, poz. 3) rozumianej jako problem nowych emigrantów (m.in. M. Grydzewski w londyńskich *Wiadomościach* 1951 nr 22 s. 4, rubryka „Silva rerum”). — Por.: Oświadczenie. 1951 nr 12 s. 3 podpisane przez 24 emigracyjnych pisarzy i ludzi nauki.

13. [Przekład:] **A. Koestler: „Szkoła serca”**. Przel. z ang. ... — nr 9/47 s. 54–71.

Przekł. nie podp.; nazwisko tłumacza jak w poz. 1. — Rozdział z: *The age of longing*. New York 1951.

14. **List do Gombrowicza** — nr 11/49 s. 119–124.

Odpowiedź na art. W. Gombrowicza: *Przeciw poetom*. 1951 nr 10 s. 3–11. W tekście staroangielska ballada w przekładzie E. Porębowicza „Piękna łani”. — Na list Cz. Miłosza Gombrowicz replikował art.: „Przekłète zdrobnienie znowu dało mi się we znaki” (Obrońcom poetów w odpowiedzi). 1952 nr 7/8 s. 120–122.

15. **Do Antoniego Słonimskiego** — nr 12/50 s. 80–88.

Odpowiedź na art. A. Słonimskiego: *Odprawa*. *Trybuna Ludu*, Warszawa 1951 nr 307 s. 6, przedstawiający Cz. Miłosza jako „reakcjonistę”.

16. [Przekład:] **N. N.** (Były profesor Uniwersytetu Moskiewskiego): **Stalin i nowa koncepcja historii Rzymu**. Przel. z ros. ... — nr 12/50 s. 129–140.

Przekład nie podp.; nazwisko tłumacza jak w poz. 1. — Omów.: N. A. Maszkin: *Historia starożytnego Rzymu*. Przel.: W. Głuchowski, L. Badzian. S. Ostrowski. Warszawa 1950.

1952

17. [Przekład:] **T. S. Eliot: Ziemia jałowa**. Przel. z ang. ... — nr 2/52–3/53 s. 97–116.

Pod tytułem: Autoryzowany przekład Czesława Miłosza, ponownie opracowany przez tłumacza. — Pierwodruk przekładu pt. *Jałowa ziemia, Twórczość* 1946 z. 10. — Zawiera: Uwagi tłumacza, s. 98–103; części: I. Grzebanie umarłych; II. Gra w szachy; III. Kazanie ogniste; IV. Śmierć w wodzie; V. Co powiedział grom.

18. **Polskie Kluby Artystyczne** — nr 2/52–3/53 s. 169–170.

Podp. L. — Dot. znaczenia Polish Arts Club w USA oraz przemówienia A. Jan-ty, prezesa polskiego Arts Clubu w Buffalo ogłoszonego w VIII 1951 r. na konferencji Amerykańskiej Rady Polskich Kulturalnych Stowarzyszeń.

19. **Na śmierć Tadeusza Borowskiego** — nr 6/56 s. 35.

Wiersz. (Inc.) Borowski zdradził. Uciekł... — Nadtytuł: „List do Kraju” odno-si się też do poz. 20–26. Łączna odbitka tych utworów pt. „List do Kraju” zob. poz. 554.

20. **Paryż 1951** — nr 6/56 s. 36–37.

Wiersz. (Inc.) Miasto, jaką śpiewać... — Zob. poz. 19.

21. **Pożegnanie** — nr 6/56 s. 37–38.

Wiersz. (Inc.) Nie, ja na pewno... — Zob. poz. 19.

22. **Faust warszawski** — nr 6/56 s. 38–40.

Wiersz. (Inc.) Kiedy w Luxemburskim... — Zob. poz. 19.

23. **Niech nigdy** — nr 6/56 s. 40.

Wiersz. (Inc.) Niech nigdy nie zginie we mnie... — Zob. poz. 19.

24. **W praojcach swoich pogrzebani** — nr 6/56 s. 40–41.

Wiersz. (Inc.) Przegrali dom swój. ... — Motto: Les nobles insensés, Ensevelis dans leurs ancêtres. André Chenier. — Zob. poz. 19.

25. [Przekład: R. Browning:] **Stracony przywódca**. [Przeł. z ang. ...] — nr 6/56 s. 41–42.

Wiersz opatrzony informacją: (Z Roberta Browninga) — (Inc.) Dla garści sre-bra... — Zob. poz. 19.

26. **Mittelbergheim** — nr 6/56 s. 42–43.

Wiersz. (Inc.) Wino śpi w beczkach... — Dedykacja: Stanisławowi Vincenzowi. — Zob. poz. 19.

27. **Zoologiczne uwagi o festiwalu** — nr 7/57–8/58 s. 24–28.

Uwagi nt. festiwalu sztuki „Dzieło XX Wieku” zorganizowanego przez Kon-gres Wolności Kultury w Paryżu w 1952 r.

28. **Do polityka** — nr 10/60 s. 141–143.

Wiersz. (Inc.) Kto ty jesteś człowieku — zbrodniarz czy bohater... — Druk łącznie z: Siegfried i Erica (poz. 29) pod wspólnym tytułem: Dwa wiersze z komentarzem.

29. **Siegfried i Erica** — nr 10/60 s. 143–144.

Wiersz. (Inc.) To miasto, jak niechlujna pościel... — Druk łącznie z: Do poli-tyka (poz. 28) pod wspólnym tytułem: Dwa wiersze z komentarzem.

30. **Norwid** — nr 12/62 s. 38–40.

Dot. dawnych i współczesnych interpretacji twórczości poety.

1953

31. **Dwa procesy** — nr 1/63 s. 5–13.

Dot. procesu Sokony i Futumaty o uprowadzenie i zabicie dziecka (z zamia-rem zjedzenia go) we Francuskiej Afryce Zachodniej w 1928 r. oraz procesu R. Slansky'ego, członka Komitetu Centralnego Komunistycznej Partii Czecho-słowacji, oskarżonego w procesie tzw. centrum spisku antypaństwowego i straconego w 1952 r.

LdR. H. Schoenfeld. 1953 nr 4/66 s. 146–148.

32. Sartre – Camus — nr 1/63 s. 115–117.

Podp. M. K. — Dot. konfliktu między pisarzami ujawnionego po opublikowaniu w redagowanym przez J. P. Sartre'a piśmie *Temps Modernes* (Paryż) krytycznej recenzji książki A. Camusa „L'homme révolté”, autorstwa filozofa F. Jeanson.

33. Notatki z lektury — nr 4/66 s. 51–56.

Zawiera: Listy od Niemców [dot. reakcji słuchaczy niemieckich na odczyt Cz. Miłosza o stosunku poety polskiego do tradycji, wygłoszony w przekładzie niemieckim z jęz. francuskiego w Nord-West-Deutsche Rundfunk w grudniu 1952 r.]; Ładne kpiny [uwagi o książce W. Gombrowicza: Trans-Atlantyk; Ślub. Paryż 1953. *Bibl. „Kultury”*, t. 1].

34. Notatki z lektury — nr 5/67 s. 54–63.

Dot.: A. Huxley: *Les diables de Loudun*. Paris 1953; J. Iwaszkiewicz: *Matka Joanna od Aniołów* w tomie: *Nowa miłość*. Warszawa 1946; *Między Berezyną i Dnieprem* [dot.: F. Czarnyszewicz: *Nadberezyńcy* T. 2. Wicik Żywica. Buenos Aires 1953].

LdR. J. Czapski. 1953 nr 6/68 s. 154 [polemika z oceną Cz. Miłosza książki: A. Huxley: *Les diables de Loudun*]; M. K. Pawlikowski. 1953 nr 9/71 s. 157–158; R. Mazurkiewicz 1954 nr 3/77 s. 156–157 [dot.: F. Czarnyszewicz: *Nadberezyńcy*].

35. Dziecię Europy — nr 6/68 s. 61–64.

Wiersz. (Inc.) *My, którym słodycz dnia przenika do płuc...* — Pod tekstem data: 1946.

36. [Przekład:] K. Jaspers: *O książce Miłosza*. Przel. z niem. ... — nr 6/68 s. 118–120.

Dot. książki „*Zniewolony umysł*”. — Przekład nie podp.; nazwisko tłumacza w: J. Kowalik: *Kultura* 1947–1957. Bibliografia zawartości treści [...]. Paryż 1959. Por. poz. 429.

37. [Przekład:] T. Merton: *Św. Malachiasz*. — *St. Malachy*. Przel. z ang. ... — nr 7/69–8/70 s. 74–77.

Wiersz. (Inc.) *W listopadzie, w dni kiedy wspomina się zmarłych...* — W jęz. pol. i ang.

38. [Przekład:] W. C. Williams: *Jachty*. — *The Yachts*. Przel. z ang. ... — nr 7/69–8/70 s. 82–84.

Wiersz. (Inc.) *Ścigają się na morzu...* — W jęz. pol. i ang.

39. [Przekład:] W. Stevens: *Poemat który stanął zamiast góry*. — *The poem that Took the Place of a Mountain*. Przel. z ang. ... — nr 7/69–8/70 s. 86–87.

Wiersz. (Inc.) *Tu, słowo w słowo...* — W jęz. pol. i ang.

40. [Przekład:] W. Stevens: *Pustka w parku*. — *Vacancy in the park*. Przel. z ang. ... — nr 7/69–8/70 s. 88–89.

Wiersz. (Inc.) *Marzec. Naprzelaj...* — W jęz. pol. i ang.

41. [Przekład:] T. Merton: *Mnich i myśliwi*. Przel. z ang. ... — nr 7/69–8/70 s. 99–102.

Tłumacz podp. mylnie J.U.; winno być J. M. (sprost. 1953 nr 10/72 s. 160). — Proza poetycka.

42. *O wierszach Jastruna* — nr 9/71 s. 32–44.

Dot.: M. Jastrun: *Poemat o mowie polskiej*. Warszawa 1952. — W tekście wiersz zob. poz. 43.

43. (Inc.) *W metrze paryskim...* — nr 9/71 s. 33.

Wiersz bez tytułu, drukowany w art.: *O wierszach Jastruna* (poz. 42).

44. *Gombrowiczowi* — nr 10/72 s. 11–14.

Polem. z uwagami W. Gombrowicza o książce Cz. Miłosza „*Zniewolony umysł*” w: *Fragmenty dziennika*. 1953 nr 9/71 s. 45–47. — W tekście Gombrowicza fragmenty listów obu pisarzy.

45. Księga mickiewiczowska — nr 11/73 s. 127–130.

Podp. M. K. — Dot. książki: Adam Mickiewicz, poet of Poland, symposium. Edited by M. Kridl. New York 1951, wydanej w stu pięćdziesiątym urodzin poety.

46. Doktorat — nr 11/73 s. 130–131.

Podp. m. — Dot. doktoratu M. Borwicza na podstawie pracy: „Pisma skazanych na śmierć pod okupacją niemiecką (1935–1945)”, obronionej na Sorbonie w Paryżu 9 XI 1953 r.

47. Polska à la minute — nr 11/73 s. 134–135.

Podp. L. — Dot.: A. Jobert: Histoire de la Pologne. Paris 1953.

48. Most absolutny — nr 11/73 s. 140–141.

Dot.: P. Boule: Le pont de la rivière Kwai. Paris 1953.

1954

49. Młodzi poeci — nr 1/75–2/76 s. 191–194.

Dot. tomów poezji: A. Slucki: Poranek. Warszawa 1953; F. Fenikowski: Od-dycham morzem. Warszawa 1952; T. Nowak: Uczę się mówić. Warszawa 1953; A. Mandalian: Słowa na co dzień. Warszawa 1953; H. Gaworski: Rytm serca. Warszawa 1953. — W tekście przekład wiersza W. Whitmana — zob. poz. 50.

50. [Przekład:] W. Whitman: (Inc.) Olśniewający, olbrzymi, zabiłby mnie... Przeł. z ang. ... — nr 1/75–2/76 s. 194.

Wiersz w art. : Młodzi poeci. — Zob. poz. 49.

51. W Sabaudii — nr 3/77 s. 39.

Wiersz. (Inc.) Buki czerwone, topole świecące... — Sprost.: 1954 nr 4/78 s. 160: w drugiej strofie zostały przedstawione wersy. — Toż pt.: Brzegi Lemanu zob. poz. 415.

52. Niedziela w Brunnen — nr 3/77 s. 40–51.

Rozważania nt. wiary i pobożności w związku z udziałem we mszy świętej w kościele w Brunnen, miasteczku nad jeziorem Czterech Kantonów w Szwajcarii.

53. Kongres poetów — nr 3/77 s. 126–128.

Podp. K. — Dot. pierwszego „Biennale Internationale de Poésie” w Knokke-Le Zoute w IX 1952 r. i książki obejmującej wygłoszone tam prelekcje: Témoinage sur la poésie du demi-siècle. Bruxelles 1953.

54. Dwight Macdonald — nr 4/78 s. 122–129.

Dot.: D. Macdonald: The root is man: two essays in politics. Alhambra, California 1953.

55. Przegląd miesięczników — nr 5/79 s. 154–155.

Podp. K. — Dot. art. w piśmie *Socjalistycznej Wiestnik* 1954 z III/IV: B. Nikolajewskij: Restauracja stalinizmu; S. Szwarz: W rok po śmierci Stalina.

56. Józef Czechowicz (Portrety polskich poetów) — nr 7/81–8/82 s. 49–82.

W art. wiersze J. Czechowicza. — Polem.: J. Brzękowski: O roli awangardy. 1954 nr 9/83 s. 115–117.

57. [Apel do czytelników] — nr 9/83 s. 2.

Prośba o uzyczenie utworów T. Bujnickiego, T. Hollendra, W. Sebyły, L. Piwowara, Ś. Karpińskiego, L. Szredera, S. Napierskiego, T. Gajcego, L. Z. Stroińskiego. — Podziękowanie J. Brzękowskiemu za wypożyczenie wierszy J. Czechowicza.

58. Teodor Bujnicki (Portrety polskich poetów) — nr 9/83 s. 25–49.

W art. utwory T. Bujnickiego.

LdR. B. Kawecki. 1954 nr 12/86 s. 155.

59. Międzynarodowe spotkania — nr 10/84 s. 118–121.

Sprawozdanie z IX „Rencontres Internationales” w Genewie w 1954 r. nt.: Nowy Świat a Europa.

60. [Przekład:] M. Sperber: Wieczysty dialog z przeszłością. Z niem. przeł. ... — nr 12/86 s. 37–40.

O „zachowawczo-rewolucyjnym” charakterze literatury francuskiej.

61. Notatki z lektury — nr 12/86 s. 41–58.

Zawiera: Przekłady [Szekspira] i Głeczyński; Książka Ważyka [dot.: A. Ważyk: Mickiewicz i wersyfikacja narodowa. Wyd. 2. Warszawa 1954]; Przekład Eliota [dot.: T. S. Eliot: Zabójstwo w katedrze. Tłum. Z. Ilińska. Londyn 1954]; Poeta polsko-francuski [dot.: M. Pankowski: Poignée du présent. Paris 1954]; Pisarze polityczni [w związku z określaniem Cz. Miłosza mianem pisarza politycznego].

Nawiązanie: A. Vincenz. 1955 nr 1/87–2/88 s. 230–231 [dot.: Przekłady i Głeczyński].

1955

62. Dolina Issy — nr 1/87–2/88 s. 81–128, nr 3/89 s. 27–60, nr 4/90 s. 62–90, nr 5/91 s. 61–101, nr 6/92 s. 40–80.

Powieść. — Wyd. Paryż 1955. *Bibl. „Kultury”*, t. 10.

LdR. I. Gębska. 1955 nr 7/93–8/94 s. 233–234.

63. Przewodnik amerykański — nr 1/87–2/88 s. 195–198.

Podp. L. — Rec.: J. Brown: Panorama de la littérature contemporaine aux États-Unis. Paris 1954. — W żywej paginie i spisie rzeczy tytuł „Pamiętnik amerykański”.

64. Kontrola polityczna — nr 1/87–2/88 s. 198–200.

Podp. L. — uwagi dot.: I. Gadourek: The political control of Czechoslovakia. Leiden 1953.

65. Valka — czyli poza czasem — nr 4/90 s. 5–17.

Relacja z podróży do Niemiec Zachodnich w lutym 1955 r.; m.in. o obozie dla uchodźców z Europy Wschodniej „Valka” koło Norymbergi.

66. Młody las — nr 4/90 s. 140–143.

Podp. N. — W związku z „Kolumną młodych” w *Nowej Kulturze* (Warszawa) omówienie debiutów poetyckich z zacytowaniem wierszy: W. Trąmpczyńska: Zamknięte drzwi; J. Koniusz: List do matki; L. Marjańska: Collosum.

67. [O współpracy z *Kulturą*] — nr 6/92 s. 157.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dot. stosunku do *Kultury* w kontekście wypowiedzi niektórych czytelników, jakoby pisarz brał udział w kształtowaniu programu pisma.

Miłosz pisał m.in.: „[...] Drukuję u pana od czterech z górą lat i coraz częściej spotykam się ze zdaniem, że program pisma na pewno kształtuje się nie bez mego udziału. Tymczasem jak wygląda stan faktyczny? Po pierwsze nie należę do Zespołu *Kultury*. Po drugie nie mam wpływu na dobór materiałów. Po trzecie treść każdego numeru jest dla mnie taką samą niespodzianką jak dla prenumeratora z innego kontynentu, chociaż od siedziby *Kultury* dzieli mnie zaledwie 40 kilometrów paryskich przedmieść. I ta sytuacja odpowiada mi w zupełności. Współpracuję z panem, jak pan wie, na prawach gościa, nie wnikając w politykę redakcji. [...]”

68. [Przekład:] N. Bomze: Modlitwa mojej matki przed zmrokiem. Tłum. z jidysz ... — nr 7/93–8/94 s. 98.

Wiersz. (Inc.) Niech twoje światło, Panie...

69. **O teatrze. Międzynarodowy Festiwal Teatralny w Paryżu** — nr 7/93–8/94 s. 180–191.

Przegląd występów teatrów różnych narodowości i ich repertuaru, m.in. o Teatrze Kameralnym z Krakowa i inscenizacji „Lata w Nohant” J. Iwaszkiewicza.

70. **Pouget** — nr 7/93–8/94 s. 205–208.

Podp. L. — Dot. księdza M. Pougeta (1849–1930) ze Zgromadzenia Księża Misjonarzy Św. Wincentego à Paulo (Lazarystów) oraz książki J. Guittona: *Dialogues avec monsieur Pouget: sur la pluralité des mondes, le Christ des Évangiles, et l'avenir de notre espèce*. Paris 1954.

71. **Pokwitowanie** — nr 10/96 s. 63.

O polsko–litewskiej wymianie kulturalnej z okazji wydania litewskiego przekładu wyboru wierszy Cz. Miłosza: *Epochos samoningumo poezija*. Przeł. J. Kekstas. Buenos Aires 1955. — Rodzaj wstępu do kilkunastu wierszy litewskich poetów zamieszczonych w tym samym numerze, s. 64–72.

72. **Literatura po dziesięciu latach** — nr 10/96 s. 105–114.

Obraz literatury polskiej w latach 1945–1955.

73. **Refleksje o środowisku zamkniętym** — nr 11/97 s. 21–33.

O konfliktach w środowisku literacko-artystycznym we Francji i utworach „z kluczem” (m.in. o S. de Beauvoir: *Les mandarins*. Paris 1954) oraz w Polsce (opowiadanie K. Brandysa: *Nim będzie zapomniany*. *Nowa Kultura* (Warszawa) 1955 nr 38).

74. **„Polacy z Kresów”** — nr 12/98 s. 130–135.

Zawiera: Proszę uszanować Wilnianina [J. Mackiewicz: *Droga donikąd*]; Nowe wydanie Vincenza [S. Vincenz: *On the high uplands; sagas, songs, tales and legends of the Carpathians*. Przeł. H. C. Stevens. New York 1955 oraz: *Na wysokiej poloninie*. Londyn 1955]; *Prace polonisty* [Z. Folejewski: *Studies in modern Slavic poetry*. Uppsala 1955].

1956

75. **„Sprzeczności w życiu i dziele Mickiewicza”** — nr 1/99 s. 113–116.

Przemówienie wygłoszone w jęz. franc. na wieczorze mickiewiczowskim w Paryżu zorg. przez wydawane w Paryżu pisma *Journal des Poètes* i *Prewes* 6 XII 1955.

76. [Przekład:] S. Weil: **O książce Lenina „Materializm i empiriokrytycyzm”**. Przeł. z franc. ... — nr 1/99 s. 123–128.

Pod tekstem: *Oppresion et liberté*. Paris 1955.

77. **W Polsce 1950 roku** — nr 1/99 s. 137–141.

W spisie rzeczy tytuł: *Polska 1950 roku*. — Omów. powieści G. Govy: *Le moissonneur d'épines*. Paris 1955.

78. [Przekład:] S. Weil: **Czy istnieje doktryna marksistowska?** Przeł. z franc. ... — nr 2/100 s. 3–22.

Na końcu tekstu: „Tu urywa się rękopis, napisany w Londynie w roku 1943, to jest w roku śmierci Simone Weil”.

79. **Apollo Nałęcz Korzeniowski** — nr 2/100 s. 60–80.

Dot. życia, twórczości i poglądów pisarza w kontekście historyczno–politycznym i kulturowym.

LdR. M. Sokolnicki. 1956 nr 4/102 s. 154–155.

80. **Dwa końce kija** — nr 2/100 s. 134–135.

Podp. N. — Polem. z art. K. T. Toeplitza: *Jak Times uczcił Mickiewicza*. *Życie Warszawy* 1956 nr 12; dot. art.: *Polską poezją buntu*. *Times* (Londyn) 1955 z 31 XII.

81. [Odpowiedź na oszczerstwa w prasie krajowej] — nr 2/100 s. 155.

W dziale: *Listy do Redakcji; zarzuty od złodziejstwa po zdradę ojczyzny*.

82. **Literatura pracy** — nr 3/101 s. 61–65.

Dot. sytuacji w literaturze polskiej oraz przyczyn braku utworów literackich o życiu i pracy robotników.

Polem.: B. Pomian: „O pracy” — z doświadczenia. 1956 nr 5/103 s. 117–123.

83. **Traktat poetycki [I]** — nr 6/104 s. 3–25.

Zawiera: Wstęp; I. Piękne czasy; II. Stolica; III. Duch dziejów. — Cz. II zob. poz. 99.

84. **Poezja amerykańska** — nr 7/105–8/106 s. 57–69.

Rec.: A. Bosquet: Anthologie de la poésie américaine, des origines à nos jours. Stock 1956. — W tekście przekłady wierszy autorów: C. Aiken (poz. 85); M. Moore (poz. 86); D. Schwartz (poz. 87).

85. [Przekład:] **C. Aiken: Rimbaud i Verlaine, dwaj cenni poeci.** Przeł. z ang. ... — nr 7/105–8/106 s. 63–64.

Wiersz. (Inc.) Rimbaud i Verlaine, dwaj cenni poeci... — Druk w art.: Poezja amerykańska (poz. 84).

86. [Przekład:] **M. Moore: Czym są lata?** Przeł. z ang. ... — nr 7/105–8/106 s. 65.

Wiersz. (Inc.) Czym jest nasza niewinność... — Druk w art.: Poezja amerykańska (poz. 84).

87. [Przekład:] **D. Schwartz: Ballada o dzieciach cara.** Przeł. z ang. ... — nr 7/105–8/106 s. 66–69.

Wiersz. (Inc.) Bawiły się dzieci cara / Piłką skaczącą... — Druk w art.: Poezja amerykańska (poz. 84).

88. **Polemiki** — nr 7/105–8/106 s. 185–188.

Polem. z art. A. Bobkowskiego: Po trzęsieniu spodniami. 1956 nr 6/104 s. 69–73 nt. współczesnej literatury polskiej oraz z art. E. Osmańczyka w: *Świat* (Warszawa) 1956 na temat pojęcia postępowości.

89. **Dar nieprzyzwyczajenia. (Nowy poeta polski)** — nr 10/108 s. 39–46.

Dot. tomu M. Białoszewskiego: *Obroty rzeczy*. Warszawa 1956.

90. **Atom** — nr 10/108 s. 143–146.

W związku z uchwałą Międzynarodowej Federacji PEN-Clubów na kongresie w Londynie w VII 1956 r. wyrażającą (na wniosek delegacji wschodniemieckiej) ostrzeżenie przed bronią atomową, o zakłamaniu ruchu Obrońców Pokoju. — Relacja z własnego wystąpienia ujawniającego manipulację polityczną na Kongresie Obrońców Pokoju we Wrocławiu w 1948 r., kiedy to zamiast pisma A. Einsteina postulującego utworzenie międzynarodowego organu kontrolującego energię atomową odczytano grzecznościowy list przewodni uczonego.

91. **Próba porozumienia.** — nr 11/109 s. 38–50.

Esej o poezji. — W tekście przekłady wierszy zob. poz. 92, 93, 94.

92. [Przekład:] **W. Stevens: O nowoczesnej poezji.** Przeł. z ang. ... — nr 11/109 s. 44.

Wiersz. (Inc.) Poemat umysłu, sam akt znajdowania... — Druk w art.: Próba porozumienia (poz. 91).

93. [Przekład:] **T. Roethke: Partner.** Przeł. z ang. ... — nr 11/109 s. 47.

Wiersz. (Inc.) Między takim zwierzęciem i ludzkim upałem... — Druk w art.: Próba porozumienia (poz. 91). — Pierwodruk: *Kronika* 1949 nr 20.

94. [Przekład:] **W. S. Merwin: Corps de ballet.** Przeł. z ang. ... — nr 11/109 s. 48–50.

Wiersz. (Inc.) Co do nas, to musimy wlec naszą nadzieję... — Druk w art.: Próba porozumienia (poz. 91).

95. **Antygona** — nr 12/110 s. 3–5.

Wiersz. — Fragment dialogu Antygony z Ismeną. (Inc.) Przyjmować wszystko, tak, jak się przyjmuje po wiośnie lato... — wers ostatni: O łzach rozpaczy

i o Iżach nadziei. — Dedykacja: Pamięci węgierskich robotników, studentów i żołnierzy ten fragment, napisany w 1949 roku, poświęcam.

96. [Odpowiedź na ankietę *Kultury*:] **Literatura emigracyjna a kraj** — nr 12/110 s. 62.

Protest przeciwko uchwale Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie z dn. 20–21 X 1956 r. o niepublikowaniu utworów w kraju. — Odpowiedź Cz. Miłosza: „Do związku nie należę. O co chodzi w tej uchwale nie rozumiem. Jest ona w rażącej dysproporcji do wydarzeń w Polsce i w świecie. W sprawie drukowania w Kraju solidaryzuję się całkowicie ze stanowiskiem *Kultury*”.

97. **Siła przyzwyczajenia** — nr 12/110 s. 103–105.

Podp. m.; w spisie rzeczy i indeksie: M. — Dot. wypowiedzi w *Trybunie Ludu* (Warszawa) 1956 nr z 11 XI wyrażającej solidarność ze stanowiskiem Komitetu Centralnego Francuskiej Partii Komunistycznej przeciwnej przemianom w Polsce.

1957

98. [Przekład:] **S. Weil: Medytacje o posłuszeństwie i wolności**. Przeł. z franc. ... — nr 1/111–2/112 s. 41–45.

W przypisie: Z fragmentów pisanych między 1933 i 1938 r.

99. **Traktat poetycki [II]** — nr 1/111–2/112 s. 46–55.

Zawiera: IV. Natura; Oda. — Cz. I zob. poz. 83.

100. **Biedny kamerjunker** — nr 1/111–2/112 s. 188–192.

Omów.: W. Lednicki: Pushkin's Bronze horseman; the story of a masterpiece. Berkeley, Los Angeles 1955.

101. **„Pax” odsłonięty** — nr 3/113 s. 92–100.

Omów.: [M. Winowska] C. Naurois: Dieu contre Dieu? Drame des catholiques progressistes dans une église du silence. Paris 1956. — Dot. historii Stowarzyszenia „Pax”.

LdR. M. Morawski. 1957 nr 4/114 s. 158; H. Weryński. 1957 nr 9/119 s. 144–147.

102. **Manfred Kridl** — nr 3/113 s. 125–126.

Wspomnienie pośmiertne o historyku i teoretyku literatury zmarłym 4 lutego 1957 r. w Nowym Jorku.

103. [Przekład:] **M. Goodman: Ogień i pieśń**. Przeł. z ang. ... — nr 4/114 s. 49.

Wiersz. (Inc.) Daleko urodzone wodospady...

104. [Przekład:] **M. Goodman: Otwierały się drzwi na oścież**. Przeł. z ang. ... — nr 4/114 s. 50.

Wiersz. (Inc.) Otwierały się na oścież,...

105. **Nad polską prasą** — nr 6/116 s. 3–12.

Zawiera: W obronicy Europy [dot. dyskusji o centrach kulturowych]; Izaak Deutscher wstępuje w bój [przeciw zainteresowaniom w Polsce twórczością „renegatów”: A. Koestlera, G. Orwella, A. Malraux].

LdR. Z. Grabowski. 1957 nr 10/120 s. 153–155.

106. **Rodzinna Europa** — nr 7/117–8/118 s. 87–115.

Fragmenty z przygotowywanej książki: Wstęp; Miejsce urodzenia; Przedkowie; Podróż do Azji; Wojna. — (Wyd. Paryż 1959. *Bibl. „Kultury”*, t. 50).

107. **Po śmierci Staffa** — nr 7/117–8/118 s. 174.

Wypowiedź o dwóch utworach Staffa, które nadawałyby się do odczytania nad grobem poety: Most (Inc.) Nie wierzyłem stojąc nad brzegiem rzeki...; Opóźnionemu (Inc.) Dotrzeć do bieguna...

LdR. L. T. Wellisz. 1957 nr 9/119 s. 147–148. — Odpowiedź Miłosza zob. poz. 113.

108. **Sroczość** — nr 10/120 s. 33.

Wiersz. (Inc.) Ten sam i nie ten sam szedłem przez las dębowy...

109. **Nic więcej** — nr 10/120 s. 33–34.

Wiersz. (Inc.) Powiniennem powiedzieć kiedyś jak zmieniłem / Opinię o poezji...

110. **Nauki** — nr 10/120 s. 34.

Wiersz. (Inc.) Od tamtej chwili, kiedy w domu o niskich okapach...

111. **Mistrz** — nr 10/120 s. 35–36.

Wiersz. (Inc.) Mówią, że moja muzyka jest anielska...

112. **Król Popiel** — nr 10/120 s. 36.

Wiersz. (Inc.) Nie były to zapewne zbrodnie tak jak nasze...

113. **Zderzenia literackie** — nr 10/120 s. 103–110.

Nadtytuł: Kronika kulturalna. — Zawiera: O Staffa [polem. z Listem do Redakcji L. T. Wellisza zob. poz. 107]; Bez taryfy ulgowej [A. Sandauer: Bez taryfy ulgowej. 1957 nr 7/117–8/118 s. 71–86]; Gastronomia [polem. z: Rozmowa ze Stefanem Kisielewskim. 1957 nr 6/116 s. 27–35]; O Gombrowicza [polem. z art.: K. A. Jeleński: Bohaterskie niebohaterstwo Gombrowicza. 1957 nr 9/119 s. 31–42].

114. **Na zasadzie martwej dozy** — nr 12/122 s. 128–138.

Omów.: Antologia polskiej poezji podziemnej (1939–1945). Oprac. J. Szczawiej. Warszawa 1957. — W tekście (s. 130–132) wiersze poetów nie uwzględnione w antologii: E. Szemplińska: Prawdziwa ojczyzna; S. J. Lec: Stalin; W. Słobodnik: Wieniec wrześnieowy (Armia Czerwona. Kolchozy); T. Bujnicki: 1941.

1958

115. **La Combe** — nr 10/132 s. 26–38.

O Stanisławie Vincenzie i osobistych z nim kontaktach m.in. o odwiedzinach w domu letnim pisarza w La Combe pod Grenoble. — Szkic ofiarowany Vincenzowi na 70–lecie urodzin. — W tekście wiersz Cz. Miłosza zob. poz. 116. — Odpowiedź S. Vincenza: List z Neapolu. Dialog z Czesławem Miłoszem zob. poz. 439.

116. (Inc.) **Moja przeszłość to podróż nad morzem głupiego motyla...** — nr 10/132 s. 31.

Wiersz napisany jesienią 1944 r. — Data powstania podana w tekście szkicu. — Druk w: La Combe (poz. 115).

117. **Wycieczka w poezję kilku epok** — nr 11/133 s. 31–45.

Rec.: Czas niepokoju. Antologia współczesnej poezji brytyjskiej i amerykańskiej. Wybrał i oprac. P. Mayewski. New York 1958 [tu m.in. przekłady Cz. Miłosza utworów W. B. Yeatsa, T. S. Eliota, W. Audena, W. Stevensa]; Antologia liryki angielskiej (1300–1950). Przeł. J. Pietrkiewicz. Londyn 1958 [teksty w jęz. pol. i ang.; analiza wybranych przekładów].

118. **Komentarz do komentarzy o nagrodzie Nobla** — nr 12/134 s. 8–16.

Dot. B. Pasternaka i powieści „Doktor Żiwago”. — Polem.: B. Toporska: List do Miłosza. *Kultura* 1959 nr 3/137 s. 123–126; odpowiedź Cz. Miłosza zob. poz. 119.

1959

119. **Odpowiedzi: na zarzut pierwszy, że nie lubię Rosji, — na zarzut drugi: że postawiłem kiedyś fałszywą diagnozę, — na zarzut trzeci: że nie utrafiłem w Ukrainę, — na zarzut czwarty: że jestem złym tłumaczem** — nr 4/138 s. 145–156.

Dot. artykułów opublikowanych w *Kulturze* 1959 nr 3: ad I (s. 145–151): B. Toporska: List do Miłosza [w sprawie art.: Komentarz do komentarzy o nagrodzie Nobla (poz. 118)], s. 123–126, ad II (s. 151–154): G. Herling-Grudziński: Komentarz tłumacza [dot.: Zniewolony umysł], s. 17–20, ad III (s. 154–155): J. Ławrynienko: Literatura sytuacji pogranicznych, s. 5–17, ad IV (s. 156): List do Redakcji W. Iwaniuka [rec. Wycieczka w poezję kilku epok (poz. 117) oraz przekładów Cz. Miłosza w antologii „Czas niepokoju”].

120. [Przekład:] T. Merton: List do niewinnego świadka. Przeł. z ang. ... — nr 5/139 s. 5–10.

Według informacji nad tytułem, tekst przesłany specjalnie dla polskich czytelników.

121. Rozmowy na Wielkanoc 1620 roku — nr 5/139 s. 89–91.

Wiersz. (Inc.) Waść teraz jesteś jako mucha w dzbanie...

122. Z chłopca król — nr 5/139 s. 91–92.

Wiersz. (Inc.) Nie umiem jeść widelcem. Gnecie mnie korona... — Druk łącznie z: Na ścięcie damy dworu (poz. 123), pod wspólnym tytułem: Z chłopca król. Komedia dworska.

123. Na ścięcie damy dworu — nr 5/139 s. 92.

Wiersz. (Inc.) Migdałowe anioły z oblokiem woalki... — Druk łącznie z: Z chłopca król (poz. 122), pod wspólnym tytułem: Z chłopca król. Komedia dworska.

124. Heraklit — nr 5/139 s. 93.

Wiersz. (Inc.) Litował się nad nimi, sam godzien litości...

125. Opóźnione procesy — nr 10/144 s. 3–10.

Szkice: Szlachta zaściankowa [rozważania o współczesnej poezji polskiej]; Odwiedziny u proroków [dot. powieści S. I. Witkiewicza i in. autorów przedstawiających przyszłość systemu totalitarnego].

126. List do polskich komunistów — nr 11/145 s. 97–100.

W związku z art. w *Polityce* (Warszawa) o Free Europe i ostrych napaściach na *Kulturę*, o stosunku cenzury w Polsce do jego dzieł i innych pisarzy współpracujących z Instytutem Literackim.

1960

127. Tygrys — nr 1/147–2/148 s. 69–101.

Rozdział z książki Cz. Miłosza: Rodzinna Europa. Paryż 1959. *Bibl. „Kultury”*, t. 50. — Pierwowzorem Tygrysa jest T. Kroński (1907–1958) filozof i historyk filozofii, profesor Uniwersytetu Warszawskiego.

128. Diariusz paryski — nr 3/149 s. 3–27.

Zawiera: Pożegnanie [po śmierci A. Camusa]; Matuga z kacetów [rec.: M. Pankowski: Matuga idzie, przygody. Bruksela 1959]; Poor Yorick [rec.: L. Sterne: Życie i myśli JW. Pana Tristrama Shandy. Przeł. z ang. K. Tarnowska, Warszawa 1958]; Z zapadłych okolic [dot. S. Lagerlöf]; Same pochwały [rec.: [S. Kisielewski] Teodor Klön: Miałem tylko jedno życie. Kraków 1958; S. Kisielewski: Opowiadania i podróże. Kraków 1959].

129. Andrzej Trzebiński — nr 5/151 s. 21–27.

Wstęp do „Fragmentów pamiętnika” A. Trzebińskiego (publikowanego z rękopisu przysłanego z Polski) s. 27–42. — Nota biograficzna, s. 26–27.

130. Rossija — nr ros. [1] maj s. 14–34.

Rozdział z książki (w druku) Cz. Miłosza: Rodzinna Europa. Paryż 1959. *Bibl. „Kultury”*, t. 50. — Zob. poz. 137. — Na okładce: Nomer poswjaszczennyj polsko-russkim odnoszenjam.

131. Co było wielkie — nr 6/152 s. 55.

Wiersz. (Inc.) Co było wielkie, małem się wydało... — Dedykacja: Aleksandrowi i Oli Watom.

132. **Ballada** — nr 6/152 s. 55–56.

Wiersz. (Inc.) Na równinie stoi stare drzewo... — Dedykacja: Jerzemu Andrzejewskiemu. — O T. Gajcym.

133. **Młodzi polscy poeci** — nr 6/152 s. 56–57.

Wiersz. (Inc.) To jakbym wyrzucony z brzucha oceanu... — Podtytuł: Po przeczytaniu „Almanachu młodych 1958/59”. (Warszawa 1959).

134. **Oda do ptaka** — nr 6/152 s. 57–58.

Wiersz. (Inc.) O złożony. / O nieświadomy...

135. **Kwestia ciągłości** — nr 6/152 s. 140–146.

O ciągłości tradycji kulturalnej, głównie omów. książki M. Dąbrowskiej: *Szkice o Conradzie*. Warszawa 1959.

136. **Co śmiem myśleć** — nr 7/153–8/154 s. 13–34.

Zawiera opinie o „Rodzinnej Europie”; Krowa i antykrowa [polem. z uwagami [J. Mieroszewskiego] Londyńczyka dot. „Rodzinnej Europy”. 1960 nr 5 s. 71–75]; J. Laforgue; Brzozowski [Stanisław]; Dalsze wynurzenia [o „Traktacie poetyckim”].

LdR. E. Rayski. 1961 nr 4/162 s. 156.

137. [Sprostowanie dot. szkicu „Rossija”] — nr 7/153–8/154 s. 233.

W dziale: Listy do Redakcji, dot. poz. 130. — Tekst w całości: „Drogi Redaktorze. Mój szkic, który ukazał się w rosyjskim numerze *Kultury*, nie był napisany dla Rosjan. Jest to po prostu rozdział wyjęty z książki „Rodzina Europa”, co warto było, myśleć, zaznaczyć, bo wtedy perspektywa nieco się zmienia”.

138. **Elegia na kłopoty z polszczyzną [!]** — nr 9/155 s. 112–113.

(Inc.) Że WIERSZYK nie to samo co garnka pokrywa... — Utwór został poprzedzony przez Miłosza następującą notą: „Byłaby wielka szkoda gdyby zamarla

dyskusja o różnych gatunkach polszczyzny, zapoczątkowana przez grupę londyńskiego *Mercuriusza*, która urządziła «rozmowę przy okrągłym stole» na ten temat z udziałem Bogdana Czaykowskiego, Adama Czerniawskiego, Jana Darowskiego, Zygmunta Ławrynowicza i Floriana Śmieji. Ten żarcik jest moim przyczynkiem do dyskusji i przypomnieniem, że przesuwanie się języka polskiego ze wschodu na zachód nie datuje się z czasów po II wojnie”.

139. **Kroniki miasta Pornic** — nr 11/157 s. 57–62.

Cykl wierszy: Zamek Sinobrodego. (Inc.) Zamek na skale słonej...; Galipaud. (Inc.) Kolo portu przechodzę uliczką Galipaud; Dziedzice. (Inc.) Markizę Brie-Serrant i jej córkę Annę...; Wandejczycy. (Inc.) O nierozumni Wandejczycy...; Madonna Ocalenia. (Inc.) Były srogi zimy kiedy wymarzało wino...; Słowacki. (Inc.) O smętny, o kochany srodze ty oszukany...; Loukianoff. (Inc.) Jeżeli osiedli się wśród was cudzoziemiec...; British War Cemetery. (Inc.) Pod drobnym deszczem...; Pornic. (Inc.) Port śmierdzi kloaką...

1961

140. **Album snów** — nr 1/159–2/160 s. 62–66.

Fragmenty utworu poetyckiego datowane: 10 maja; 17 czerwca; 14 sierpnia; 18 listopada; 23 listopada; 1 grudnia; 3 grudnia; 14 grudnia; 16 marca; 24 marca; 25 marca; 3 kwietnia.

141. **Pokój** — nr 3/161 s. 84–85.

Wiersz. (Inc.) W ciemnym hotelu, / w mieście Wrocławiu...

142. **Rozmowa pomiędzy Św. Antropologią, Św. Teologią i człowiekiem** — nr 3/161 s. 86–88.

Wiersz. — Zawiera: Św. Antropologia śpiewa: (inc.) Ja dla mocy i wygody / Rozbijam ideologię...; Św. Teologia jej odpowiada: (inc.) Siostró niewiele wzajemna / Ta mowa dla mnie przyjemna...; Człowiek na to tak odpowiada: (inc.) Zmiłujcie się piękne panie / czy dla mnie wasze staranie?...

143. **Powinien, nie powinien** — nr 3/161 s. 88–89.

Wiersz. (Inc.) Człowiek nie powinien kochać księżycy...

144. **Co znaczy** — nr 3/161 s. 89.

Wiersz. (Inc.) Nie wie że świeci / Nie wie że lata...

145. **Szczęście** — nr 3/161 s. 89.

Wiersz. (Inc.) Jak ciepłe światło! Z różowej zatoki / choiny masztów...

146. **Co robić z Brzozowskim?** — nr 4/162 s. 5–19.

Fragment książki Cz. Miłosza: Człowiek wśród skorpionów. Studium o Stanisławie Brzozowskim. Paryż 1962. *Bibl. „Kultury”*, t. 77. — Motto: „Życie nasze, ja nasze to jest posterunek, gdy my go opuścimy — utraci go już cała ludzkość na zawsze”. S. Brzozowski.

LdR. K. Wędrzicki. 1961 nr 7/165–8/166 s. 236–237.

147. **Przygody poezji nowoczesnej** — nr 7/165–8/166 s. 39–43.

Rozważania o nowoczesnej poezji jako wstęp do przelożonych przez Cz. Miłosza: szkicu Oskara Miłosza „Kilka słów o poezji” (poz. 148) oraz wierszy K. Kawafisa (poz. 149–152).

148. [Przekład:] **O. Miłosz: Kilka słów o poezji.** Przel. z franc. ... — nr 7/165–8/166 s. 43–46.

Szkic powstał ok. 1937 r., druk w książce pamiątkowej „O. V. de L. Miłosz”. Paris 1959. Zob. poz. 147.

149. [Przekład:] **K. Kawafis: Itaka.** Przel. z ang. ... — nr 7/165–8/166 s. 46–47.

Wiersz. (Inc.) Jeżeli wyruszasz do Itaki... Zob. poz. 147.

150. [Przekład:] **K. Kawafis: Dariusz.** Przel. z ang. ... — nr 7/165–8/166 s. 47–48.

Wiersz. (Inc.) Poeta Fernazis właśnie układa... Zob. poz. 147.

151. [Przekład:] **K. Kawafis: Myris: Aleksandria, A. D. 340.** Przel. z ang. ... — nr 7/165–8/166 s. 48–49.

Wiersz. (Inc.) Kiedy dowiedziałem się o tragedii, że Myris nie żyje... — Zob. poz. 147.

152. [Przekład:] **K. Kawafis: Czekając na barbarzyńców.** Przel. z ang. ... — nr 7/165–8/166 s. 50.

Wiersz. (Inc.) Na co czekamy, zebrani na placu... Zob. poz. 147, 289.

153. **Po ziemi naszej** — nr 10/168 s. 48–53.

Utwory poetyckie: 1. (Inc.) Kiedy przechodziłem miastem...; 2. (Inc.) W południe białe rumowiska...; 3. (Inc.) Gdybym miał przedstawić...; 4. (Inc.) Przebijałem pułap dźwięku...; 5. (Inc.) Budząc się przed świtem...; 6. (Inc.) A słowo w ciemności wyjawione...; 7. (Inc.) Dziewczyny niosąc wysoko podbródki...; 8. (Inc.) A jeżeli Pascal nie został zbawiony...; 9. (Inc.) Są tak wytrwali...; 10. (Inc.) Nad jego grobem Mozarta zagrali...; 11. (Inc.) Paulina, jej stacja za czeladną...; 12. (Inc.) Gdziekolwiek jesteś, owijają cię...; 13. (Inc.) Wąsy króliczków i szyje puchate...; 14. (Inc.) Cabeza, jeżeli ktoś wszystko wiedział... — Dat.: 1961, Kalifornia.

154. **Proza** — nr 11/169 s. 41–44.

O twórczości Jerzego Stempowskiego (pseud. Paweł Hostowiec), w wielogłosie: J. Czapski, G. Herling-Grudziński, K. A. Jeleński. — Motto: „Proza nie czerpie siły z magii ale z jasności myśli porządkującej chaos zjawisk”. Hostowiec.

155. [Odrodzenie idei „pracy organicznej” w prasie krajowej] — nr 11/169 s. 41–44.]

Podp.: Edward Żuliński (rozwiązanie pseud.: korespondencja J. Giedroycia i Cz. Miłosza. T. I, w przygotowaniu). — W dziale: Listy do Redakcji. —

Dat.: Chicago, 5.10.1961. — Dot. też propagandy „realizmu politycznego” przez grupę posłów „Znaku” oraz prób rehabilitacji „patronów” współpracy polsko-rosyjskiej: A. Wielopolskiego i R. Dmowskiego.

1962

156. [„Powrót taty” T. Nowakowskiego] — nr 3/173 s. 147–148.

Podp.: Bogusław Grodek z Londynu; rozwiązanie pseud. zob. „Słownik pseudonimów pisarzy polskich”. T. V. Wrocław 1998. — W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Londyn, 14 lutego 1962. — Dot. utworów drukowanych w *Kulturze* 1962 nr 1/171–2/172: [J. Daniel] N. Arzak: Mówi Moskwa. Przeł. J. Łobodowski, s. 77–112; T. Nowakowski: Powrót taty, s. 113–141. — Tekst ten miał rozpoczynać cykl fingowanych korespondencji Cz. Miłosza z Londynu, pomysł nie został jednak zrealizowany.

156. O Broniewskim — nr 4/174 s. 123–125.

Wspomnienie pośmiertne o poecie zmarłym 10 lutego 1962 r. w Warszawie.

158. Zaczynając od Klamath — nr 6/176 s. 3–11.

Wypowiedź w wielogłosie ku czci M. Dąbrowskiej; m.in. o aktualności problematyki poruszanej przez pisarkę i jej poszukiwaniach genealogii współczesności.

159. O wstydzie i agresji — nr 7/177–8/178 s. 37–42.

Wspomnienia o „młodej” poezji w dwudziestoleciu międzywojennym.

160. Elegia dla N. N. — nr 7/177–8/178 s. 92–93.

Wiersz. (Inc.) Powiedz, czy to dla ciebie za daleko... — Druk łącznie z: T. Merton: Elegia dla Ernesta Hemingway’a (poz. 161) pod wspólnym tytułem: Dwie elegie.

161. [Przekład:] T. Merton: Elegia dla Ernesta Hemingway’a. Przeł. z ang. ... — nr 7/177–8/178 s. 93–94.

Wiersz. (Inc.) Teraz pierwszy raz, w noc twojej śmierci... — Druk łącznie z: Elegia dla N.N. (poz. 160) pod wspólnym tytułem: Dwie elegie.

162. [Styl publicystyki A. Schaffa] — nr 11/181 s. 154.

Podp. Stefan Kunce (rozwiązanie pseud.: korespondencja J. Giedroycia i Cz. Miłosza. T. I, w przygotowaniu). — W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Holyoke, Mass. 1 X 1962. — Dot. m.in. artykułów w *Przeglądzie Kulturalnym* (Warszawa).

163. Próba ujawnienia. Rozdział I. Jeffers — nr 12/182 s. 43–59.

Dot. poezji amerykańskiej i jej ogólnoswiatowego znaczenia.

164. Uwagi do uwag Gombrowicza — nr 12/182 s. 122–125.

Polem. z oceną przez W. Gombrowicza studium o S. Brzozowskim „Człowiek wśród skorpionów” w: Fragment z dziennika. *Kultura* 1962 nr 10/180 s. 26–30.

LdR. S. Konarski. 1963 nr 3/185 s. 164–165.

1963

165. Brognart. Opowieści przy szklance — nr 1/183–2/184 s. 25–35.

Historia chłopskiego syna Francuza Gilberta Brognarta z Marles-les-Mines (ur. w 1921 r.), który w czasie II wojny światowej przebywając w Polsce został aresztowany przez NKWD i zesłany do obozu pod Archangielskiem, gdzie zmarł w 1951 r.

LdR. A. Klott. 1963 nr 5/187 s. 155–156 [list z uzup. przesłany z listem przewodnim Cz. Miłosza z prośbą o druk. — Dat.: Berkeley, 17.III.1963].

166. Powikłania jednej porażki — nr 4/186 s. 23–38.

Art. o braku zainteresowania polską literaturą na Zachodzie po 1956 r. — Cz. 1. Motyw mądrości nabytej doświadczeniem; 2. Motyw utraconej politycznej wiary; 3. Motyw mechanizmu historii; 4. Motyw anty-heroizmu i europejskości; 5. Motyw nowoczesności; 6. Motyw bezsensu istnienia.

167. O Tomaszu Mayne Reid — nr 9/191 s. 4150.

Art. o życiu i twórczości pisarza.

168. Gucio zaczarowany — nr 9/191 s. 100–103.

Wiersze. 1. (Inc.) Pochyle pola i trąbka. Ten zmierzch...; 2. (Inc.) Dużo jak na jedno życie...; 3. (Inc.) Od smaku i zapachu czeremchy...; 4. (Inc.) Gwiazdy Filemona, gwiazdy Baucis...; 5. (Inc.) Lubilem go, bo nie szukał...; 6. (Inc.) Zarzucano mu, że ożenił się...; 7. (Inc.) Gucio, niegrzeczny chłopczyk...; 8. (Inc.) Między mną i nią był stół... — Motto: „Istoty od uicości odległość jest nieskończona”. (*Zabawy Przyjemne i Pożyteczne*, 1776).

169. Robinson Jeffers — nr 10/192 s. 21–24.

Podtytuł: Fragment rozmowy. — Wstęp do wierszy R. Jeffersa w przekładzie Cz. Miłosza zob. poz. 170–182.

170. [Przekład:] R. Jeffers: Tor House. Przel. z ang. ... — nr 10/192 s. 24–25.

Wiersz. (Inc.) Jeżeli będziesz chciał znaleźć to miejsce... Zob. poz. 169.

171. [Przekład:] R. Jeffers: Radość. Przel. z ang. ... — nr 10/192 s. 25.

Wiersz. (Inc.) Choć radość lepsza niż smutek... Zob. poz. 169.

172. [Przekład:] R. Jeffers: Statki we mgle. Przel. z ang. ... — nr 10/192 s. 25–26.

Wiersz. (Inc.) Gry i turnieje, scena, pstrokaczna sztuk... Zob. poz. 169.

173. [Przekład:] R. Jeffers: Skala i jastrząb. Przel. z ang. ... — nr 10/192 s. 26–27.

Wiersz. (Inc.) Oto jest symbol, w którym... Zob. poz. 169.

174. [Przekład:] R. Jeffers: W obronie złych snów. (Dwie pierwsze części). Przel. z ang. ... — nr 10/192 s. 27–28.

Wiersz: I. (Inc.) W świetle fioletowym, ciężkim...; II. (Inc.) To wybrzeże wola o tragedię... Zob. poz. 169.

175. [Przekład:] R. Jeffers: O śliczna skala. Przel. z ang. ... — nr 10/192 s. 28–29.

Wiersz. (Inc.) Zostaliśmy na noc w dzikim wąwozie... Zob. poz. 169.

176. [Przekład:] R. Jeffers: Intelktualiści. Przel. z ang. ... — nr 10/192 s. 29–30.

Wiersz. (Inc.) Czy tak trudno ludziom stać... Zob. poz. 169.

177. [Przekład:] R. Jeffers: Oko. Przel. z ang. ... — nr 10/192 s. 30.

Wiersz. (Inc.) Atlantyk jest fosą burzliwą... Zob. poz. 169.

178. [Przekład:] R. Jeffers: Miejscowa legenda. Przel. z ang. ... — nr 10/192 s. 30–31.

Wiersz. (Inc.) Dwaj hiszpańscy pasterze z Monterey... Zob. poz. 169.

179. [Przekład:] R. Jeffers: Pisarze nocą. Przel. z ang. ... — nr 10/192 s. 31.

Wiersz. (Inc.) Jeżeli panujesz nad sobą... Zob. poz. 169.

180. [Przekład:] R. Jeffers: Rozdzierać życie. Przel. z ang. ... — nr 10/192 s. 31.

Wiersz. (Inc.) Orzeł i jastrząb wielkimi szponami... Zob. poz. 169.

181. [Przekład:] R. Jeffers: *Pelnia księżycyca*. Przel. z ang. ... — nr 10/192 s. 31–32.
Wiersz. (Inc.) *Oczy nasze w dzień są dosyć dobre...* Zob. poz. 169.
182. [Przekład:] R. Jeffers: *Zatoka Morro*. Przel. z ang. ... — nr 10/192 s. 32.
Wiersz. (Inc.) *Piękne lata kiedy ona była ze mną...* Zob. poz. 169.
183. *Trzy rozmowy o cywilizacji* — nr 11/193 s. 43–45.
Wiersz. I. (Inc.) *Ściemnieniem od gniewu...*; II. (Inc.) *Tak, to prawda, że krajobraz...*; III. (Inc.) *Gdybym wiedział to jedno...*

1964

184. *I świeciło to miasto* — nr 3/197 s. 39.
Wiersz. (Inc.) *I świeciło to miasto...* — Druk łącznie z: *Rzeki maleją* (poz. 185) pod wspólnym tytułem: *Dwa wiersze*. — Dedykacja: Dla Zb[igniewa] H[erberta].
185. *Rzeki maleją* — nr 3/197 s. 40.
Wiersz. (Inc.) *Rzeki maleją. Maleją miasta...* — Druk łącznie z: *I świeciło to miasto* (poz. 184) pod wspólnym tytułem: *Dwa wiersze*.
186. *Długi bieg* — nr 3/197 s. 132–137.
Rec.: *We własnych oczach*. Antologia współczesnej literatury sowieckiej. Paryż 1963. *Bibl. „Kultury”*, t. 92.
187. *Dwustronne porachunki* — nr 6/200 s. 7–34.
Rozważania dot. Polski i polskiej literatury w dwudziestolecu międzywojennym i Zachodniej Europy. — Wyodrębnione części: *Forma*; *Wstyd wspólnoty*; *Oltarze*; *Don Kichot*.

188. *O Franciszku Anczewiczu* — nr 7/201–8/202 s. 207–210.
Wspomnienie pośmiertne o prawniku i dziennikarzu, przyjacielu Cz. Miłosza z okresu wileńskiego, zmarłym ok. VIII 1964 r. w Toronto.
189. *O polskiej poezji* — nr 9/203 s. 23–45.
Szkiec napisany jako wstęp do „Anthologie de la poésie polonaise”. Etablie par C. Jeleński. Paris 1965. — Dot. charakteru poezji polskiej i jej historii. — Opublikowany przed ukazaniem się antologii.
190. *Notatki* — nr 11/205 s. 43–48.
Osiemnaście krótkich notatek oraz wiersze zob. poz. 191–192.
191. (Inc.) *Ustawią tam ekrany i nasze życie...* — nr 11/205 s. 45–46.
Wiersz w: *Notatki* (poz. 190).
192. (Inc.) *Zmieniał się język a my z nim razem...* — nr 11/205 s. 46–47.
Wiersz w: *Notatki* (poz. 190).
193. *Góra* — nr 11/205 s. 48.
Wiersz. (Inc.) *Te korytarze którymi idę przy blasku pochodni...*
- 1965
194. *Wyprawa w „La belle époque”* — nr 1/207–2/208 s. 11–28.
Omów.: J.-P. Sartre: *Les mots*. Paris. 1964; W. Lednicki: *Pamiętniki*. T. I. Londyn 1963.

195. **Myśli o T. S. Eliocie** — nr 3/209 s. 11–18.

Esej (w częściach 1–7).

196. **Antypody** — nr 5/211 s. 75.

Wiersz. (Inc.) Dużo śpię i czytam Tomasza z Akwinu...

197. **Po drugiej stronie** — nr 5/211 s. 76.

Wiersz. (Inc.) Padając chwyciłem się zasłony... — Motto: „Niektóre piekła mają wygląd domów i miast zrujnowanych przez ogień, gdzie infernalne duchy czają się w ukryciu. W mniej dotkliwych pieklach można widzieć nędzne rudery, niekiedy w rzędach tworzących rodzaj miasteczek z ulicami i zaułkami”. Swedenborg.

198. **Sentencja** — nr 5/211 s. 76.

Wiersz. (Inc.) A jednak za duża odpowiedzialność zwabiać dusze...

199. **Dytyramb** — nr 5/211 s. 77.

Wiersz. (Inc.) Tak wiele widzieliśmy na ziemi...

1966

200. **Na marginesie Ankiety** — nr 3/221 s. 97–106.

Wypowiedź na marginesie ankiety *Kultury* o religii (wyniki ankiety, na którą odpowiedziały 84 osoby omawia M. Chmielowiec. *Kultura* 1966 nr 3/221 s. 21–75) w następujących punktach: Dechrystianizacja; Tomizm; Reformy; Katolicyzm i sex; Ekumenizm; Literatura katolicka; „Bezreligijność duszy polskiej”; Tysiąc lat polskiego katolicyzmu; Kościół i nowoczesne społeczeństwo; Wychowanie katolickie; Czy jesteś katolikiem?

201. **Notatnik [I]** — nr 5/223 s. 35–41.

Jednozdaniove zapisy myśli (34). — Zapis pierwszy: „Zważywszy na zbyt dużą ilość zadrukowanego papieru może pora już byłoby wprowadzić przepis ograniczający artykuły, eseje itp. do jednego zdania?” — Cz. II zob. poz. 202.

202. **Notatnik [II]** — nr 6/224 s. 19–26.

Jednozdaniove zapiski (34) oraz 3 wiersze (poz. 203–205). — Cz. I zob. poz. 201.

203. (Inc.) **Kto honorować będzie miasto bez imienia...** — nr 6/224 s. 23–24.

Wiersz w : Notatnik [II] poz. 202.

204. (Inc.) **Z flecikami, z pochodniami...** — nr 6/224 s. 24.

Wiersz w : Notatnik [II] poz. 202.

205. (Inc.) **A książek tośmy całą bibliotekę napisali...** — nr 6/224 s. 24.

Wiersz w : Notatnik [II] poz. 202.

206. **Przyziemne** — nr 10/228 s. 125–132.

Uwagi o współczesnej literaturze polskiej; omów. powieści U. Koziół: *Postoje pamięci*. Warszawa 1965.

1967

207. **Biel** — nr 6/236 s. 68–69.

Wiersz. (Inc.) O białe, białe, białe. Białe miasto...

208. **Wydziedziczony** — nr 6/236 s. 69.

Wiersz. (Inc.) Do czego powołany? Dla kogo powołany ...

209. **Kronika** — nr 6/236 s. 70.

Wiersz. (Inc.) Ej! Nadziałam dietiej! I narobiliśmy ich, wąsatych, z szablami, w okularach...

210. [Okrucieństwo w książkach dla dzieci] — nr 6/236 s. 159.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Saint-Paul-de-Vence, 7 maja 1967. — Nawiązanie do „Listu z Ameryki” M. Hłaski. *Kultura* 1967 nr 5/235 s. 77–92.

211. **O wierszach Aleksandra Wata** — nr 9/239 s. 3–14.

W tekście cytowane liczne wiersze Wata i ich fragmenty.

212. **Jak było** — nr 11/241 s. 66–67.

Wiersz. (Inc.) Ścigając jelenia zapuściłem się daleko w góry...

213. **Okno** — nr 11/241 s. 67.

Wiersz. (Inc.) Wyjrzałem przez okno o brzasku...

1968

214. **Zapisaane wczesnym rankiem** — nr 1/243–2/244 s. 25–28.

Zbiór krótkich utworów i refleksji; s. 25–26, przekład utworu Greka Maxima z Tyru (Inc.) Bóg sam / ojciec / i uczyniciel / wszystkiego co jest..., s. 26–28 — Dalsze wiersze z tego zbioru zob. poz. 215–219, 222–224, 227, 232–234, 240–243, 246, 247, 249, 253–255.

215. **Rok** — nr 3/245 s. 41.

Wiersz. (Inc.) Rozglądałem się po nieznanym roku... — Druk w: Zapisaane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

216. **Twierdzenie i odpowiedź** — nr 3/245 s. 42.

Wiersz. (Inc.) Miłość do Boga jest miłością do siebie... — Druk w: Zapisaane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

217. **Przemowa** — nr 3/245 s. 42–43.

Wiersz. (Inc.) Jeżeli nie czytałeś słowiańskich poetów... — Druk w: Zapisaane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

218. **Rady** — nr 3/245 s. 43–44.

Wiersz. (Inc.) Na miejscu młodych poetów... — Druk w: Zapisaane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

219. (Inc.) **Wzywamy do dyscypliny...** — nr 5/247 s. 3–4.

Wiersz. — Nad tekstem: Wyższe argumenty na rzecz dyscypliny / zaczerpnięte z przemówienia na Radzie Powszechnego Państwa / w roku 2068. — Druk w: Zapisaane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

220/1. **Liturgia Efraima** — nr 8/250–9/251 s. 3–12.

Proza zawierająca rozważania o „załamaniu mitu sztuki” i kulturze masowej XX w. — Część pierwsza: komentarz wyjaśniający kim był Efraim [postać fikcyjna uosabiająca współczesnego pisarza-rzemieślnika przeciwstawianego eremitom św. Efraimowi (Efreimowi) Syryjczykowi (306–373), autorowi hymnów i homilii]. — Z części drugiej: Msza katechumenów [przykład twórczości Efraima, przeróbki tekstów liturgii mszy świętej, według gustu społeczeństwa; fragmenty wyodrębnione:] „Lekcja” (Ekl. XII, 1–8); „Ewangelia” (Mt. XXI, 18–22); „Kazanie”.

222. **Zakłęcie** — nr 10/252 s. 54.

Wiersz. (Inc.) Piękny jest ludzki rozum i niezwyknięty... — Druk w: Zapisaane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

223. Twój głos — nr 10/252 s. 54–55.

Wiersz. (Inc.) Przeklinaj śmierć. niesprawiedliwie jest nam przeznaczona... — Druk w: Zapisane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

224. Sposób — nr 10/252 s. 55.

Wiersz. (Inc.) Tak wrażliwy na zapach szpitali i koszar... — Druk w: Zapisane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

225. [O stosunku pisarzy emigracyjnych do wydarzeń politycznych w Polsce] — nr 12/255 s. 141–142.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Berkeley, 13 listopada 1968. — Polem. z art. [J. Mieroszewskiego] Londyńczyka „Poeci i publicyści” z cyklu: Kronika angielska (poz. 454). — Nadto podziękowanie K. A. Jeleńskiemu za art. „Poeta i przyroda” (poz. 453) i sprostowanie błędów drukarskich w cytatach.

1969

226. Sienkiewicz, Homer i Gnębon Puczymorda — nr 1/256–2/257 s. 189–198.

Omów. twórczości H. Sienkiewicza oraz jej patriotycznych aspektów; rec.: Sienkiewicz żywy. Red. W. Günther. Londyn 1967.

227. Do mowy — nr 4/259 s. 43–44.

Wiersz. (Inc.) Moja wierna mowa, / służyłem tobie... — [Wiersz znany też pt. Moja wierna mowa]. — Z cyklu: Zapisane wczesnym rankiem zob. też poz. 214.

228. O emigracji do Ameryki — nr 5/260 s. 3–21.

Fragment książki: Widzenia nad zatoką San Francisco. Paryż 1969. *Bibl. „Kultury”*, t. 177.

229. Podzwonne — nr 9/264 s. 6–11.

Na śmierć W. Gombrowicza 24 lipca 1969 r. w Vence (Francja).

230. Prywatne obowiązki wobec polskiej literatury — nr 10/265 s. 3–28.

Esej. — Dat.: Berkeley, czerwiec 1969 r. — Motto w jęz. ros. i pol.: „Ni dźwięków tutaj, ni barw ani ruchu — życie odeszło i korząc się przed losem w jakiejś drętwość zniemożenia”. Tiutczew. — O zagadnieniach „polskości” w polskiej literaturze, m.in. o poezji E. Brylla i K. I. Gałczyńskiego; o miejscu literatury polskiej w świecie.

231. Lepsze zabawy — nr 10/265 s. 132–134.

Dot.: P. Rawicz: Bloc-notes d'un contre-révolutionnaire ou la gueule de bois Paris 1969, oraz rewolty studenckiej w Paryżu. Zestawienie z sytuacją na uniwersytetach amerykańskich.

232. Przywołanie do porządku — nr 12/267 s. 29–30.

Wiersz. (Inc.) Krzyczałbyś, / bo ludzkość jest szalona... — Druk w: Zapisane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

233. O aniołach — nr 12/267 s. 30.

Wiersz. (Inc.) Odjęto wam szaty białe, skrzydła a nawet istnienie... — Druk w: Zapisane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

1970

234. List do Raja Rao — nr 1/268–2/269 s. 54–56.

Wiersz. (Inc.) Radza, gdybym ja znalazł / powód tej choroby... — Nad tekstem: „List poniższy jest dalszym ciągiem wielogodzinnej rozmowy z hinduskim filozofem i pisarzem Raja Rao. Został napisany po angielsku. Podaję go w swoim przekładzie”. — Dat. Berkeley, listopad 1969. — Druk w: Zapisane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

235. Mieczysław Grydzewski — nr 3/270 s. 130.

Wspomnienie pośmiertne o redaktorze londyńskich *Wiadomości*, zmarłym 9 stycznia 1970 r. w Londynie.

236. O historii polskiej literatury, wolnomyślicielach i masonach — nr 4/271 s. 3–25.

Uwagi o własnej książce „The History of Polish Literature” London 1969. — Por. poz. 455.

237. Kim jest Gombrowicz? — nr 7/274–8/275 s. 41–56.

Studium o życiu i twórczości pisarza.

238. Science fiction i przyjście Antychrysta — nr 12/279 s. 5–17.

Omów. książki: W. Solowiew: Tri razgowora o wojnie, progressie i konce wsiemirnoj istorii, s wkluczenijem korotkoj powiesti oh Antichristie i s pri-łożenijami. Moskwa 1900. — Wersja ros. zob poz. 239.

1971

239. Fantastika i przyszewije Antichrista — nr ros. 2 s. 77–92.

Wersja ros. art. Science fiction i przyjście Antychrysta zob. poz. 238. — Na okładce: Nomer poswiaščennyj polsko-russkim otnošenijam.

240. (Inc.) Tak mało powiedziałem. / Krótkie dni... — nr 6/285 s. 44.

Wiersz. — Druk w: Zapisane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

241. Godzina — nr 9/288 s. 15.

Wiersz. (Inc.) Jarzące słońce na liściach, gorliwe buczenie trzmieli... — Druk w: Zapisane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

242. Lektury — nr 9/288 s. 15–16.

Wiersz. (Inc.) Zapytałeś mnie jaka korzyść z Ewangelii czytanej po grecku... — Druk w: Zapisane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

243. Oeconomia divina — nr 9/288 s. 16.

Wiersz. (Inc.) Nie myślałem, że żyć będę w tak osobliwej chwili... — Druk w: Zapisane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

244. Reakcja — nr 10/289 s. 23–31.

Esaj na temat przemian w stosunku współczesnych do przeszłości, o pojęciu reakcyjności.

245. Pogrom — nr 10/289 s. 32–33.

Potępienie „czystki” wśród naukowców czeskich i rozwiązania związków twórczych w Czechosłowacji podpisane przez J. Czapskiego, J. Drewnowskiego, Z. Haupta, G. Herlinga-Grudzińskiego, J. Lebensteina, J. Lewandowskiego, J. Mieroszewskiego, Cz. Miłosza, T. Nowakowskiego, R. Palestra, W. Weintrauba, J. Wittlina.

246. L'accélération de l'histoire — nr 12/291 s. 3.

Wiersz. (Inc.) Późno dla rodu ludzkiego. / Jedna za drugą milkną kassandry... — Druk w: Zapisane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

247. Dar — nr 12/291 s. 3.

Wiersz. (Inc.) Dzień taki szczęśliwy. / Mgła opadła wcześniej, pracowałem w ogrodzie... — Druk w: Zapisane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

1972

248. Pamiętnik naturalisty — nr 1/292–2/293 s. 73–80.

Proza artystyczna. — W tekście fragmenty poetyckie.

249. **Przypowieść** — nr 5/296 s. 11.

Wiersz. (Inc.) Podaję co opowiedział Meader... — Druk w: Zapisane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

250. **Nie tak** — nr 6/297 s. 25.

Wiersz. (Inc.) Przebac. Byłem strategiem... — Druk w: Zapisane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

251. **Wezwanie** — nr 7/298–8/299 s. 32–34.

Wiersz. (Inc.) Wy, przyjaciele moi, gdziekolwiek jesteście... poprzedzony notą wyjaśniającą, dlaczego z okazji dwudziestopięciolecia *Kultury* zamiast wspomnień dot. współpracy z pismem, przesyła utwór napisany ok. stycznia 1954 r.

252. **Aleksander Wat opowiada** — nr 7/298–8/299 s. 55–74.

Zawiera wstęp o powstaniu nagranych relacji Wata, s. 55. — Fragmenty pamiętnika mówionego: Po 1918. Futuryści. Bruno Jasieński, — Ku końcowi lat 1920–tych. *Miesięcznik Literacki*. — Zob. poz. 258.

253. **Zadanie** — nr 9/300 s. 19.

Wiersz. (Inc.) W trwodze i drzeniu myślę, że spełnilbym moje życie... — Druk w: Zapisane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

254. **Ryba** — nr 9/300 s. 19.

Wiersz. (Inc.) Pośród wrzasków, ekstatycznych bełkotów... — Druk w: Zapisane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

255. **Pory roku** — nr 9/300 s. 19.

Wiersz. (Inc.) Przezroczyście drzewo pełne ptaków przelotnych... — Druk w: Zapisane wczesnym rankiem zob. poz. 214.

256. **Duże cienie** — nr 10/301 s. 19–33.

O problemie nacjonalizmu inteligencji polskiej w oparciu o utwory [S. Kisielewskiego] T. Stalińskiego: Cienie w pieczarze. Paryż 1971. *Bibl. „Kultury”*, t. 199; [J. Stempowskiego] P. Hostowca: Eseje dla Kassandry. Paryż 1961. *Bibl. „Kultury”*, t. 65 oraz: Od Berdyczowa do Rzymu. Paryż 1971. *Bibl. „Kultury”*, t. 210; J. Lechonia: Dzienniki. T. 1–2 Londyn 1967, 1970. Na s. 33 przypis: „Artykuł ten został napisany zanim ukazała się w [1972] nrze 9 (300) *Kultury* recenzja z „Cienie w pieczarze” pióra [W. Karpińskiego] Jacka Salskiego, pt. „Słowo Niepodległość”. Powtórzyła ona tylko moje tezy.” [w *Bibliografii „Kultury”* 1958–1973 tytuł rec. Salskiego: „Słowo niepodległe”].

Polem.: J. Czapski: Dwie prowokacje. *Kultura* 1972 nr 12/303 s. 3–8 (zob. poz. 456). Motto: „Znalazł go potem po śladzie i wtedy zrozumiał / skąd brało się dziwaczne zachowanie...” (Miłosz: [Przypowieść zob. poz. 249]).

LdR. H. Chorążyna. 1972 nr 12/303 s. 141–142; M. Szabuniewicz. 1973 nr 3/306 s. 155–158.

257. **Nad miastami** — nr 11/302 s. 32–36.

Wiersze: 1. (Inc.) Jeżeli jestem odpowiedzialny...; 2. (Inc.) „Kto w poimanie wieszcie..., w poimanie idzie”...; 3. (Inc.) Żyli, byli. Rok dzielił się...; 4. (Inc.) Jest to okręt w kształcie triremy...; 5. (Inc.) Życie niemożliwe, ale było znoszone...; 6. (Inc.) Długo uczyłem się mówić...; 7. (Inc.) Pan Hieronim wziął mnie pod ramię...; 8. (Inc.) Mgła tutaj opada późno...

1973

258. **Aleksander Wat opowiada** [Z nagrania na taśmę oprac. ...] — nr 1/304–2/305 s. 15–29.

Zawiera: Wstęp Cz. Miłosza, s. 15. — Wspomnienie Wata z podróży na Zachód w 1928 r. — VI. Paryż 1928. Środowisko warszawskie sympatyków komunizmu. — Początek wspomnień zob. poz. 252.

259. [Przekład:] **T. Venclova: Rozmowa w ziemi**. Przeł. z litew. ... — nr 5/308 s. 34–36.

Wiersz. (Inc.) Wstąp w ten krajobraz... (z tomu: Kalbos Ženklas. 1972). — Wstęp Cz. Miłosza s. 34.

260. **Mała pauza** — nr 6/309 s. 63–67.

Wiersze: 1. (Inc.) Życie niemożliwe, ale było znoszone...; 2. (Inc.) Dostojny wędrowcze skąd przybywasz do nas...; 3. (Inc.) Jest porozumienie i jest przy mierze...; 4. (Inc.) Chciałbym być wielki, sławny i potężny...; 5. (Inc.) Składałem przyrzeczenie, jakie, nie pamiętam...; 6. (Inc.) A było święto w Megapolis...

261. **Język, narody** — nr 9/312 s. 3–18.

W nawiązaniu do artykułów J. Darowskiego w londyńskich *Wiadomościach* 1972–1973 o językach słowiańskich, zwłaszcza o języku polskim; omów. „Pamiętnika Wileńskiego”. Londyn 1972.

262. **Dzwony w zimie** — nr 11/314 s. 28–32.

Wiersz. (Inc.) Kiedy jechałem z za gór Siedmiogrodu...

1974

263. **Ogród nauk (kilka rozdziałów)** — nr 3/318 s. 3–28.

Wypisy z różnych autorów z komentarzami. — W nr 3: Objaśnienie i rozdziały: Gorliwość; Koszta gorliwości; Piasek w klepsydrze; Rzeczywistość. — Dalsze rozdziały zob. poz. 266, 270, 272, 283, 291, 293, 294.

264. [Przekład:] **W. H. Auden: Voltaire w Ferney**. Przeł. z ang. ... — nr 3/318 s. 6–7.

Wiersz. (Inc.) Teraz prawie szczęśliwy... — Druk w: Ogród nauk. Gorliwość (poz. 263).

265. **O Irenie Krońskiej** — nr 4/319 s. 108–111.

Wspomnienie pośmiertne o kierowniku serii Biblioteka Klasyków Filozofii w PWN, zmarłej 16 stycznia 1974 r. w Warszawie.

266. **Ogród nauk** — nr 6/321 s. 3–22.

Rozdziały: Ziemia jako raj; Co doradzał Mr Blake; „Dehumanizacja sztuki.” — Zob. poz. 263.

267. [Przekład:] **W. Blake: Przysłowia piekielne**. Przeł. z ang. ... — nr 6/321 s. 8–10.

Wiersz. (Inc.) Siewną porą ucz się... — Druk w: Ogród nauk. Co doradzał Mr Blake (poz. 266).

268. [Przekład:] **W. Blake: Obraz boski**. Przeł. z ang. ... — nr 6/321 s. 16.

Wiersz. (Inc.) Okrucieństwu Serce Ludzkie dano... — Druk w: Ogród nauk (poz. 266).

269. [List do Sekretarza Generalnego Polskiego PEN-Clubu w Warszawie Władysława Bartoszewskiego w sprawie nieautoryzowanego przedruku wierszy w antologii „Poezja polska”] — nr 7/322–8/323 s. 238–239.

Pismo dat.: 31 maja 1974. W dziale: Listy do Redakcji. — Dot.: „Poezja polska”. Antologia w układzie S. Grochowiaka i J. Maciejewskiego. Warszawa 1973; w tomie 2 na s. 529–556 przedruk 17 wierszy Cz. Miłosza i fragmenty poematów: Świat; Traktat moralny; Traktat poetycki.

270. **Ogród nauk** — nr 9/324 s. 15–34.

Rozdział: Saligia. — O siedmiu grzechach głównych określanych w średnio-wieczu akronimem „Saligia” utworzonym z pierwszych liter słów: Superbia, Avaritia, Luxuria, Invidia, Gula, Ira, Acedia. — Zob. poz. 263.

271. **Zdania** — nr 12/327 s. 24–26.

Zapiski jednozdaniowe. — Zob. poz. 275.

272. **Ogród nauk** — nr 3/330 s. 3–20.

Rozdział: O piekle (Dante, Milton, Swedenborg, Sens). — Zob. poz. 263.

273. [Przekład:] **J. Milton: Przemówienie szatana do upadłych aniołów.** Przeł. z ang. ... — nr 3/330 s. 11.

Wiersz. (Inc.) „Więc w tej otchłani...” — Fragment z „Raju utraconego”. Ks. I. — Druk w: Ogród nauk. O piekle (poz. 272).

274. [Przekład:] **J. Milton: Wygnanie z raju.** Przeł. z ang. ... — nr 3/330 s. 11–12.

Wiersz. (Inc.) Wysoko wzniesiony / gwałtowny Boga miecz... — Fragment z „Raju utraconego”. Ks. XII. — Druk w: Ogród nauk. O piekle (poz. 272).

275. **Zdania** — nr 6/333 s. 22–25.

Zapiski jednozdaniowe. — Zob. poz. 271.

276. **Widok** — nr 9/336 s. 32.

Wiersz. (Inc.) Nic nie brakowało temu krajobrazowi...

277. **Caesarea** — nr 9/336 s. 32–33.

Wiersz. (Inc.) Kiedy wpłynęliśmy na wody Caesarei...

278. **Studium samotności** — nr 9/336 s. 33.

Wiersz. (Inc.) Strażnik dalekobieźnych przewodów...

279. **Udane życie** — nr 9/336 s. 33–34.

Wiersz. (Inc.) Jego starość przypadła na lata urodzaju...

280. **Upadek** — nr 9/336 s. 34.

Wiersz. (Inc.) Śmierć człowieka jest jak upadek państwa potężnego...

281. **Dowód** — nr 9/336 s. 34.

Wiersz. (Inc.) A jednak znalazłeś piekielnych płomieni...

282. **Podziw** — nr 9/336 s. 34.

Wiersz. (Inc.) O, jaka zorza...

283. **Ogród nauk** — nr 11/338 s. 5–18.

Rozdział: O twórcach. — Zob. poz. 263.

284. **Do Antoniego Slonimskiego** — nr 3/342 s. 28.

List z gratulacjami z powodu wywiadu udzielonego Claude Furet na temat sytuacji w Polsce i drukowanego pt. „L'Ordre règne à Varsovie” w *Les Nouvelles Littéraires* 22 I 1976. Slonimski informował o protestach pisarzy i uczonych przeciwko projektom zmian w Konstytucji PRL i ograniczeniu swobód obywatelskich. Tekst wywiadu Slonimskiego w jęz. pol. *Kultura* 1976 nr 3/342 s. 26–27.

285. **Romantyczność** — nr 4/343 s. 9–34.

Esaj dot. A. Mickiewicza, głównie przekonani religijnych poety i „Dziadów”. LdR. J. Maurer. 1976 nr 7/346 — 8/347 s. 234–236; J. Henner. 1977 nr 3/353 s. 157–158; W. Babiński. 1977 nr 6/357 s. 130 — listy dot. ewentualnych żydowskich koligacji A. Mickiewicza.

286. **Dziwna polemika** — nr 4/343 s. 72–77.

Omów. (w formie listu) polemiki na temat złych stosunków litewsko-polskich wywołanej wypowiedzią Dail Dagysa w piśmie *Teviškes Ziburial*

(Toronto) 1975 nr V, na którą odpowiedziała redakcja *Kultury* w art. pt. Litwa. Zgrzytliwe echo przeszłości. 1975 nr 10 s. 120–121. Z tym tekstem polemizował J. Dainauskas: Zgrzytliwe echo przeszłości, tamże 1976 nr 4/343 s. 63–72.

287. Czarodziejska góra — nr 5/344 s. 33–34.

Wiersz. (Inc.) Nie pamiętam dokładnie kiedy umarł Budberg...

288. List do Gombrowicza — nr 7/346–8/347 s. 14–19.

Przedruk „Listu” (poz.14) w: Dwugłos sprzed ćwierć wieku. (Gombrowicz i Miłosz o poezji); tu też art. Gombrowicza: Przeciw poetom (*Kultura* 1951 nr 10) oraz „Przekłete zdrobnienie znowu dało mi się we znaki” (Obrońcom poetów w odpowiedzi) (tamże 1952 nr 7/8). — [K. A. Jeleński:] Od Redakcji, s. 3–25. (Autorstwo wstępu ustalone na podstawie korespondencji: J. Giedroyc, K. A. Jeleński: Listy 1950–1987. Warszawa 1995 s. 419.)

289. [Przekład:] K. Kawafis: Czekaając na barbarzyńców. Przeł. z ang. ... — nr 7/346–8/347 s. 42.

Fragmety wiersza: (Inc.) Czemu nic prawie nie robi się w Senacie...; (Inc.) Co znaczy ten nagły niepokój... — Druk w: G. Herling-Grudziński: Dziennik pisany nocą. — Nazwisko tłumacza w przypisie. — Zob. poz. 152 .

290. Strefa chroniona — nr 9/348 s. 15–26.

Esej w formie listu do B. Czaykowskiego dot. literatury podziemnej w czasie okupacji niemieckiej, pracy nad antologią „Pieśń niepodległa”, poezji K. K. Baczyńskiego i „Listu do Jana Bugaja” K. Wyki.

291. Ogród nauk — nr 12/351 s. 47–54.

Rozdziały: Mickiewicz [o roli słowa w twórczości A. Mickiewicza]; Biesy [F. Dostojewskiego]. — Zob. poz. 263. — Tu też polem. z uwagą G. Herlinga-Grudzińskiego (Dziennik pisany nocą, *Kultura* 1976 nr 10/351, zapis z 11 VI), iż „Zniewolony umysł” jest książką „świetnie napisaną, lecz błędną, «wydumaną» za biurkiem”. — Odpowiedź G. Herlinga-Grudzińskiego zob. poz. 461.

1977

291a. Apel na rzecz robotników polskich — nr 1/352–2/353 s. 163.

Wezwanie Międzynarodowego Komitetu w Londynie o pomoc pieniężną dla robotników represjonowanych w czerwcu 1976 r. — Podp. m.in. Cz. Miłosz.

292. Uzupełnienia — nr 3/354 s. 129–134.

Dot. art. A. Vincenza: Ogród nauk czy wirydarz poetycki? *Kultura* 1977 nr 3/353 s. 121–129 i zawartej w nim polemiki z uwagami Cz. Miłosza na temat „trzech polszczyzn” (Ogród nauk. Mickiewicz. *Kultura* 1976 nr 12/351 poz. 291).

293. Ogród nauk — nr 6/357 s. 3–10.

Rozdział: Niemoralność sztuki [nt. współczesnej poezji]. — Motto: „Królestwo sztuki rozszerza się, podczas kiedy inne, / zdrowia i niewinności, chyli się do upadku na tej / ziemi.” T. Mann. — Zob. poz. 263.

1978

294. Ogród nauk — nr 9/372 s. 3–14.

Rozdział: Polonistyka. — Zawiera przekład wiersza J. Le Louëta (poz. 295) oraz poz. 296. — Zob. poz. 263.

LdR. I. J. Adel-Człowiekowski. 1979 nr 1/376 — 2/377 s. 214.

295. [Przekład:] J. Le Louët: Postawy. Przeł. z franc. ... — nr 9/372 s. 7–8.

Wiersz. (Inc.) Owego czasu widziałem trzech ludzi... — Druk w: Ogród nauk. Polonistyka (poz. 294). — Pierwodruk w: Pieśń niepodległa. Poezja polska czasów wojny. Książkę tę ułożył i przypisami zaopatrzył ks. J. Robak [Cz. Miłosz]. Warszawa [1942].

296. [Omówienie książki:] R. H. Stone: Bolesław Leśmian. The poet and his history. Berkeley 1976 — nr 9/372 s. 9–13.

Druk w: Ogród nauk. Polonistyka (poz. 294).

297. Kartki dotyczące lat niepodległości — nr 11/374 s. 14–18.

Proza poetycka. (Inc.) O wiele łatwiej dostać się nad rzekę Columbia...; (Inc.) Wojna była wygrana...; (Inc.) Możliwe, że umarli nie potrzebują raportów... [Nad tym tekstem: Do Czechowicza.]

1979

298. Dialog o Wilnie. [Autorzy:] ..., T. Venclova — nr 1/376–2/377 s. 3–35.

Esej w formie listów. — Tekst Miłosza s. 3–15. — Inf. o pierwotnym przeznaczeniu tego tekstu dla *Zapisu*.

LdR. M. Rudawski. 1979 nr 3/378 s. 171–172; N. Tenenbaum. 1979 nr 3/378 s. 173; E. Kowalewski. 1979 nr 5/380 s. 156; M. Rudawski. 1979 nr 5/380 s. 157.

299. Czytając japońskiego poetę Issa — nr 3/378 s. 35–36.

Wiersz. (Inc.) Parę kresek tuszem i staje się... — Motto: „Dobry świat: rosa kapie po kropli, po dwie”.

300. Osobny zeszyt — nr 10/385 s. 3–11.

Proza poetycka i wiersze. — Zawartość: Strona 1; Strona 10; Strona 12; Strona 14; Strona 17; Strona 18; Strona 20; Strona 24; Strona 25; Strona 27; Strona 29; Strona 31; Strona 34. — Dalsze utwory z tego cyklu zob. poz. 307.

1980

301. Był raz... — nr 3/390 s. 107–117.

Wspomnienie pośmiertne o Z. Hertzu, bliskim przyjacielu, zmarłym 5 października 1979 r. w Paryżu.

302. O niewiedzy, wyuczonej i literackiej — nr 6/393 s. 29–41.

Tekst dorocznego odczytu tzw. „Faculty Research Lecture” wygłoszonego w języku ang. przed senatem University of California w Berkeley 12 III 1980 r.

303. Gwiazda Piolun — nr 9/396 s. 30.

Wiersz. (Inc.) Pod Gwiazdą Piolun gorzkie toczyły się rzeki... — Zob. poz. 307.

304. Piosenka — nr 9/396 s. 30–31.

Wiersz. (Inc.) Jakakolwiek jest bolesć, będzie więcej boleści... — Zob. poz. 306.

305. Śmierć Józefa Sadzika — nr 10/397 s. 91–97.

Wspomnienie pośmiertne o księdzu Sadziku, dyrektorze domu wydawniczego oo. Pallotynów w Paryżu, Les Editions du Dialogue, zmarłym 26 sierpnia 1980 r. w Osny (Francja).

306. [Wyjaśnienie dot. wiersza „Piosenka”] — nr 10/397 s. 144.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Berkeley, 10 września 1980. — Tekst w całości: „Mój wiersz pt. «Piosenka» we wrześniowym numerze *Kultury* znalazł się tam przez nieporozumienie. Należy on, moim zdaniem, do utworów ulotnych, nadających się do prywatnego albumu, ale nie do druku jako że własne jady i pesymizmy lepiej zachować dla siebie i znajomych. A w tej sferze prywatnej wiersz nosi dedykację: przypisany jest Annie Micińskiej, naszemu naczelnemu witkacologowi”. — Zob. poz. 304.

307. Osobny zeszyt: Gwiazda Piolun — nr 11/398 s. 5–11.

Proza poetycka, 12 utworów oraz wiersz Gwiazda Piolun zob. też poz. 303.

308. Swojskie pryncypia i artysta — nr 11/398 s. 119–121.

Przedruk z pisma *Bunt Młodych* 1935 nr z 20 VIII. — Dot.: J. Iwaszkiewicz: Czerwone tarcze. Warszawa 1935.

309. [Przekład:] Z „Księgi Hioba”. Tłum. z hebr. ... — nr 12/399 s. 11–30.

Fragmety rozdziałów III, VII, XXI, XXXVIII, XXXIX, poprzedzone wstępem: Od tłumacza (dat.: Berkeley, w lipcu 1980) s. 11–18 oraz cytatami z dzieł kardynała Ch. Journeta, papieża Grzegorza I Wielkiego, S. Weil mówiących o nieszczęściach spotykających ludzi.

1981

310. Przemówienie Czesława Miłosza w Akademii — nr 1/400–2/401 s. 13–22.

Tekst w: Mowy miane [!] w Stockholmie przy wręczaniu nagrody Nobla 8 XII 1980.

311. Przemówienie Czesława Miłosza na bankiecie — nr 1/400–2/401 s. 25–27.

Tekst w: Mowy miane w Stockholmie przy wręczaniu nagrody Nobla 8 XII 1980.

312. Noty o wygnaniu — nr 3/402 s. 3–8.

Zawartość: Użytek; Wzór; Komentarz do powyższego; Nowe oczy; Rozpacz; Aklimatyzacja; Przestrzeń; Cienie na ścianie; Autoanaliza; Język. — Motto: „Szczęścia nie znalazł, bo go nie było w ojczyźnie”. Adam Mickiewicz. — Na s. 3 przypis: „Powyższy esej, pt. «Notes on exile» napisany przez Czesława Miłosza w języku angielskim, ukazał się w kwartalniku literackim *Books Abroad* (obecnie *World Literature Today*) w numerze *Spring* 1976. (Autoryzowany przekład [R. Górczyńskiej] Ewy Czarneckiej ukazał się po raz pierwszy w *Nowym Dzienniku* w New Yorku)”.
52

313. [Wyjaśnienie] — nr 3/402 s. 115.

Dopisek, po zapoznaniu się z tekstem, do wspomnień N. Modzelewskiej: Miłosz w Polsce na przełomie 1950/51 (poz. 490). Miłosz podkreśla, iż odwołanie go z pracy w ambasadzie PRL w Waszyngtonie było planową akcją J. Putramenta, zmierzającą do „stopniowego wciągania go w pułapkę”. Stwierdza też, że „w tekście opuszczony został szczegół: rozmowa pomiędzy mną i p. Natalią o «kacie Rosji»”.

1982

314. Nowe zadania poezji polskiej — nr 4/415 s. 132–135.

Przemówienie w PEN-Clubie francuskim w Paryżu 27 II 1982 r.

315. Dwa wyjaśnienia — nr 4/415 s. 152.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Berkeley, marzec 1982. — Nad tytułem: Do czytelników *Kultury*. — Dot. „Hymnu o Perle” wydanego omyłkowo jako t. III „Poezji” w ramach „Dzieł zbiorowych” oraz przypisywanych mu błędnie utworów publikowanych poza cenzurą. Cytat: „Oświadczam tedy, że choć czuję się jak najmocniej solidarny z Solidarnością, żadnych wierszy na temat ostatnich wydarzeń nie publikowałem, natomiast wiersze z lat 1939–1945, jeżeli nie pochodzą z moich wydań książkowych, nie są mego pióra”.

316. Apel Polaków do narodu niemieckiego — nr 6/417 s. 85–87.

Dat: 3 V 1982. — Dot. stosunków z rządem PRL i pomocy humanitarnej. — Podp. m.in. J. Giedroyc, G. Herling-Grudziński, K. A. Jeleński, Cz. Miłosz.

1983

317. Dostojewski i Sartre — nr 1/424–2/425 s. 19–32.

Esej o powinowactwach problematyki intelektualnej w twórczości obu pisarzy. LdR. W. Wirpsza. 1983 nr 3/426 s. 170–171.
53

318. [Przemówienie] — nr 1/424–2/425 s. 43–45.

Fragment cytowany w art.: [K. A. Jeleński] k.a.j.: Polska i Sierpień 1980 — Grudzień 1982. (Swoiste cechy i dynamizm polskiego społeczeństwa), s. 42–49 — Przemówienie wygłoszone na zebraniu zorg. w Paryżu 10–11 XII 1982; wypowiedź Cz. Miłosza miała miejsce 12 XII po południu.

319. **Z „Ogrodu Ziemskich Rozkoszy”** — nr 5/428 s. 27–42.

Podtytuł: Nowe wiersze i epigrafy. — Zawiera: wiersze zob. poz. 320–335; oraz wyróżnione drukiem epigrafy: (Inc.) Nasze życie (Montaigne: Próby), s. 27; (Inc.) Człowiek niech będzie szlachetny... (Goethe), s. 27; (Inc.) Lubowała się w krawieckich sukniach... (J. z Puttkamerów Żółtowska: Inne czasy, inni ludzie), s. 30; (Inc.) Kilkaset innych parków (J. Stempowski: W dolinie Dniestru), s. 32; (Inc.) Co każdy wie... (Goethe: Wilhelm Meister), s. 32; (Inc.) Każda istota silna... (P. Valery: Variétés), s. 32; (Inc.) Roślinne królestwo... (z not O. Miłosza na marginesach Vera Christiana Religio Swedenborga), s. 30; (Inc.) Pokora. Kobieta ratuje mężczyznę... (z not O. Miłosza), s. 33; (Inc.) Ulepione są z kochliwego ciasta... (C. Gozzi: Memorie inudite [!]), s. 33; (Inc.) Rytm jest najwyższym wyrazem... (O. Miłosz), s. 33; (Inc.) Jeżeli tedy nie uczynisz się równym Bogu... (Corpus hermeticum, XI), s. 34; (Inc.) Słynny fragment „Wyznań” Św. Augustyna..., s. 37.

320. **Ogród Ziemskich Rozkoszy** — nr 5/428 s. 27–28.

Wiersz. (Inc.) Prowadziły mnie w słońcu lipca do Muzeum Prado... — Druk w: Z „Ogrodu Ziemskich Rozkoszy” zob. poz. 319.

321. **Kula** — nr 5/428 s. 28.

Wiersz. (Inc.) Dzieje się to w środku przezroczytej kuli... — Druk w: Z „Ogrodu Ziemskich Rozkoszy” zob. poz. 319.

322. **Raj** — nr 5/428 s. 28–29.

Wiersz. (Inc.) Pod moim znakiem Raka różowa fontanna... — Druk w: Z „Ogrodu Ziemskich Rozkoszy” zob. poz. 319.

323. (Inc.) **W wielkim mieście, na bulwarach...** — nr 5/428 s. 29–30.

Proza poetycka. — Druk w: Z „Ogrodu Ziemskich Rozkoszy” zob. poz. 319.

324. (Inc.) **Przeprowadzam poważną operację...** — nr 5/428 s. 30.

Proza poetycka. — Druk w: Z „Ogrodu Ziemskich Rozkoszy” zob. poz. 319.

325. (Inc.) **Tafty szeleszczące...** — nr 5/428 s. 31.

Wiersz. — Druk w: Z „Ogrodu Ziemskich Rozkoszy” zob. poz. 319.

326. (Inc.) **Naprawdę, co chciałem im powiedzieć...** — nr 5/428 s. 32.

Proza poetycka. — Druk w: Z „Ogrodu Ziemskich Rozkoszy” zob. poz. 319.

327. **Poeta siedemdziesięcioletni** — nr 5/428 s. 33–34.

Wiersz. (Inc.) Tyżeś to, bracie teologu... — Sprost. błędów drukarskich, nr 7/430–8/431 s. 221. — Druk w: Z „Ogrodu Ziemskich Rozkoszy” zob. poz. 319.

328. **Świadomość** — nr 5/428 s. 35–37.

Wiersz. (Inc.) Świadomość zawarła w sobie... — Druk w: Z „Ogrodu Ziemskich Rozkoszy” zob. poz. 319.

329. **O modlitwie** — nr 5/428 s. 38.

Wiersz. (Inc.) Pytasz mnie, jak modlić się do kogoś, kogo nie ma... — Druk w: Z „Ogrodu Ziemskich Rozkoszy” zob. poz. 319.

330. **Elegia dla Ygrek Zet** — nr 5/428 s. 38–39.

Wiersz. (Inc.) W rok po twojej śmierci, droga Ygrek Zet... — Motto: „Nigdy nie zapominaj, że jesteś synem Króla”. Martin Buber. — Druk w: Z „Ogrodu Ziemskich Rozkoszy” zob. poz. 319.

331. **Chłopiec** — nr 5/428 s. 39.

Wiersz. (Inc.) Zarzucasz wędkę, stojąc na kamieniu... — Druk w: Z „Ogrodu Ziemskich Rozkoszy” zob. poz. 319.

332. [Przekład:] D. H. Lawrence: *Mistyk*. Przel. z ang. ... — nr 5/428 s. 40.
Wiersz. (Inc.) Wszelkie doznanie zmysłowe... — Druk w: Z „Ogrodu Ziemskich Rozkoszy” zob. poz. 319.

333. [Przekład:] D. H. Lawrence: *Anaxagoras*. Przel. z ang. ... — nr 5/428 s. 40–41.

Wiersz. (Inc.) Kiedy Anaxagoras mówi: nawet śnieg jest czarny... — Druk w: Z „Ogrodu Ziemskich Rozkoszy” zob. poz. 319.

334. [Przekład:] D. H. Lawrence: *Człowiek z Tyru*. Przel. z ang. ... — nr 5/428 s. 41.

Wiersz. (Inc.) Człowiek z Tyru poszedł raz nad morze... — Druk w: Z „Ogrodu Ziemskich Rozkoszy” zob. poz. 319.

335. [Przekład:] D. H. Lawrence: *Pax*. Przel. z ang. ... — nr 5/428 s. 41–42.

Wiersz. (Inc.) Tylko to jest ważne: mieszkać u Boga żywego... — Druk w: Z „Ogrodu Ziemskich Rozkoszy” zob. poz. 319.

336. *Dwa pożegnania* — nr 6/429 s. 43–51.

Wspomnienie o W. Sukiennickim, prawniku i politologu (zmarłym 10 kwietnia 1983 r. w Mountain View, Kalifornia) oraz o pisarzu J. Andrzejewskim (zmarłym 19 kwietnia 1983 r. w Warszawie) i wspólnych przeżyciach w latach okupacji niemieckiej).

LdR. H. Grynberg. 1983 nr 9/432 s. 155–156 [dot. Żydów łódzkich]; Cz. Miłosz: *Lapsus calami*. Zob. poz. 341.

337. *Przemówienie na paryskiej Sorbonie* — nr 12/435 s. 126–129.

Podtytuł: (w ramach kolokwium „Nauka i pokój: Odpowiedź laureatów Nobla”), zorg. 26 X 1983. Przekład z franc. oryginału: K. A. Jeleński.

1984

338. *Apel. Do Polaków po świecie rozsianych!* — nr 1/436–2/437 s. 18.

Apel o zbiórkę środków na rzecz Funduszu Pomocy Krajowi i Funduszu Pomocy Niezależnej Literaturze i Nauce Polskiej. — Podp. m.in. Cz. Miłosz jako przewodniczący drugiego z funduszy. — Dat.: grudzień 1983.

339. *Szlachetność, niestety* — nr 9/444 s. 7–14.

W przypisie: „Tekst przygotowany na konferencję „Contemporary Poland in Historical Perspective” w Yale University 23–25 V 1984 — O dylemacie artysty i zaangażowania społecznego i politycznego współczesnej poezji. LdR. J. Kazimirski. 1985 nr 1/448 — 2/449 s. 218–219.

340. *Nad Wigrami* — nr 10/445 s. 97–104.

Rec.: J. M. Rymkiewicz: *Rozmowy polskie latem 1983*. Paryż 1984. *Bibl. „Kultura”* t. 392. Post Scriptum: „Po namyśle coraz bardziej jestem zaniepokojony poczuciem bezgrzeszności narodu-baranka. W powieści o XIX wieku «Sam wśród ludzi» St. Brzozowskiego, oficer rosyjski krzyczy do Polaków: «Nienawidzę was, niewinna krwi Ablowa!». Więc znowu to samo?».

341. *Lapsus calami* — nr 12/447 s. 142–143.

W dziale: *Listy do Redakcji*. — Dat.: Berkeley, październik 1984. — Sprost. szczegółów dot. lat okupacji niemieckiej w rec. książki J. M. Rymkiewicza: *Rozmowy polskie latem 1983*. — Zob. poz. 336, 340.

1985

342. (Inc.) *Wojna była wygrana i gwiazdy spokojne...* — nr 5/452 s. 17–19.

Wiersz druk. w: *Marszałek w poezji polskiej*, s. 3–19. Wybór K. Jeżewskiego. (Pod tekstem informacja: (Cytaty z „Króla Ducha”).

343. **Literatura polska** — nr 6/453 s. 10.

Wiersz. (Inc.) Literatura polska jest projektem na daleką metę... — Nad tekstem wiersza: „Proszono mnie, żebym powiedział, co sądzę o obecnej sytuacji i zadaniach polskiej literatury. Nie potrafiłbym jednak napisać referatu z obawy przed niepotrzebnym wymądrzaniem się. Mam do powiedzenia tylko tyle:”.

344. **List Czesława Miłosza do Jana Lebensteina** — nr 7/454–8/455 s. 15–16.

Tekst odczytany na wieczorze z okazji trzydziestolecia twórczości artysty zorg. przez ojców Pallotynów w Paryżu 3 VI 1985.

1986

345. **O naszej Europie** — nr 4/463 s. 3–12.

Referat wygłoszony na University of Michigan w Ann Arbor 21 I 1986 na konferencji poświęconej kulturze Europy Środkowej, której celem było przeciwdziałanie „jaltanizacji” programów uniwersyteckich w Ameryce, wyrażającej się brakiem w nich miejsca dla krajów położonych między Rosją a Niemcami. — Przekład z ang. dokonany przez Miłosza.

346. **Sześć wykładów wierszem** — nr 6/465 s. 3–8.

Wiersze: Wykład I. (Inc.) Jakże mam opowiedzieć?... , s. 3–4; Wykład II. (Inc.) Czułe matki i siostry, żony i kochanki..., s. 4–5; Wykład III. (Inc.) Biedna ludzkość koczuje na dworcowych płytach..., s. 5–6; Wykład IV. (Inc.) Z rzeczywistością co zrobimy?... , s. 6; Wykład V. (Inc.) Jezus Chrystus zmarłychwstał. Ktokolwiek w to wierzy..., s. 7; Wykład VI. (Inc.) Bezgraniczna historia trwała w tym momencie..., s. 7–8.

1987

347. [O przekładach książki „The History of Polish Literature”] — nr 5/476 s. 158–159.

Wypowiedź w dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Berkeley, 4 kwietnia 1987. — Sprost. informacji w art. K. A. Jeleńskiego: „Górami w miękkim blasku dnia.” (O przyjaźni Czesława Miłosza ze Stanisławem Vincenzem). 1987 nr 1/472 — 2/473 s. 163–170.

LdR. J. S. Witkiewicz. 1987 nr 3/474 s. 165–166; K. A. Jeleński, s. 166.

348. **Konstanty: polskie tło** — nr 7/478–8/479 s. 25–31.

Wspomnienie pośmiertne o K. A. Jeleńskim, zmarłym 4 maja 1987 r. w Paryżu.

349. **Pan Anusewicz (1922)** — nr 9/480 s. 40–41.

Wiersz. (Inc.) Anusewicz chce Niny... — Data określa rok, z którym wiąże się wspomnienie o zubożałym ziemianinie z Mińszczyzny.

1988

350. **Jakby na opak** — nr 6/489 s. 121–131.

Omów. I tomu „Dziennika” W. Gombrowicza w związku z wyd. przekładu ang. pt.: *Diary*. Vol 1. General editor J. Kott, translated by L. Vallee. Northwestern University Press 1988.

351. [Przekład:] **I. Ivask: Elegie bałtyckie**. Przeł. z ang. ... — nr 7/490–8/491 s. 80–86.

Dedykacja: Czesławowi Miłoszowi. — Motto: „Ziarno i inne produkty ziemi uprawiają oni (Aesti) wytrwale... i są jedynymi ludźmi, którzy zbierają bursztyn na mieliznach i na samym brzegu”. Tacitus. — Wiersze: Elegia pierwsza. (Inc.) Bałtyckie błyskawice, syberyjskie wichry..., s. 80–81; Elegia druga. (Inc.) Rzeczny łosoś w żarach zachodu..., s. 81; Elegia trzecia. (Inc.) Dziwnie jest stąd pochodzić..., s. 81–82; Elegia czwarta. (Inc.) Białe, spokojne, obmywane pianami plaże..., s. 82; Elegia piąta. (Inc.) Kto przejdzie, kto przetrwa..., s. 82–83; Elegia szósta. (Inc.) Gwar niezliczonych głosów..., s. 83–84; Elegia siódma. (Inc.) Żeńska obecność kształtuje..., s. 84; Elegia ósma. (Inc.) Nieskończone odcienie błękitu..., s. 84–85; Elegia dziewiąta. (Inc.) Poeto z cudowną pamięcią..., s. 85; Elegia dziesiąta. (Inc.) Zwiń ostrożnie te płynne pejzaże..., s. 85–86.

352. Wyjaśnienie — nr 9/492 s. 166.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: 7 sierpnia 1988. — Oświadczenie, iż uchyla się od odpowiedzialności za wywiad, który przeprowadził z nim G. Sorman w Berkeley, druk w *Le Figaro Magazine* (Paryż) 9 VII 1988, ze względu na nieprawdziwe informacje.

353. W Henrykowie, u przeoryszy — nr 10/493 s. 8–20.

Wspomnienie o podziemnym życiu teatralnym w czasie okupacji niemieckiej, kontaktach z L. Schillerem oraz wystawieniu „Pastorałek” w klasztorze Sióstr Benedyktyn w Henrykowie w 1942 r., gdy przeoryszą była matka Benigna (S. Umińska), wcześniej aktorka, oskarżona w procesie o zastrzelenie pisarza J. Żywnowskiego (chorego na raka) w 1924 r.

1989

354. Religia, poezja — nr 3/498 s. 50–61.

Noty refleksyjne dat.: 17 września 1988; 18 listopada; 19 listopada. (George Steiner, odczyt w Akademii 15 kwietnia 1987); 1 grudnia. [Przekład Boya z „Prób” Montaigne’a]; 30 stycznia 1989; [O K. L. Konińskim i jego stosunku do religii:] 1, 4, 5, 7 lutego; 9 lutego; 23 lutego; 24 lutego. — Przepis: „Fragment książki przygotowywanej do druku”.

355. [Oświadczenie w sprawie udziału w jury nagrody dla K. Brandysa] — nr 3/498 s. 173.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: 28 stycznia 1989. — Sprost. informacji podanej w *Kulturze* 1989 nr 1/2 s. 215 (Wydarzenia miesiąca), iż wchodził w skład jury nagrody literackiej im. Ignazio Silone w Rzymie, które przyznało nagrodę K. Brandysowi za „Miesiące”. — Por. poz. 526.

356. O konflikcie polsko-litewskim — nr 5/500 s. 3–9.

Esej ukazujący problem w kontekście historycznym i sytuacji aktualnej.

357. Koniec Wielkiego Xięstwa. (O Józefie Mackiewicz) — nr 5/500 s. 102–120.

Esej o problemach narodowościowych w Wilnie, znajomości z Mackiewiczem w 1940 r. i jego twórczości literackiej.

LdR. 1989 nr 6 s. 159 [errata]; J. Hurwic. 1989 nr 7/50–8/503 s. 217 [sprost.]; A. Pomian. 1989 nr 9/504 s. 171–172 (dot. tzw. „sprawy Mackiewicza”); T. Lenczewski. 1990 nr 5/512 s. 157–158 dot. listu Pomiana.

358. Skróty — nr 6/501 s. 9–14.

Proza poetycka. — Zawiera utwory: Pajęczek. (Inc.) Siedzę w mojej pracowni..., s. 9; Na wyspie. (Inc.) Obudzić się w szumie deszczu..., s. 9–10; Żaki. (Inc.) My prawie wszyscy na naszym starym uniwersytecie..., s. 11–12; Grzech pierworodny. (Inc.) Żaden z namalowanych na świecie obrazów..., s. 12–13; Kazia. (Inc.) Parokorny wóz był kryty płótnem, s. 13–14.

359. Ksawery, Jane i inni — nr 7/502–8/503 s. 11–25.

Wspomnienie o Ksawerym Pruszyńskim, jego życiu i tragicznej śmierci w wypadku samochodowym w drodze z Hagi do Warszawy 13 VI 1950 r.; Jane Zielonko zaprzyjaźnionej z Cz. Miłoszem autorce przekładu „Zniewolonego umysłu” na jęz. ang. pt. „The captive mind” (1953) oraz osobach z kręgu dyplomacji polskiej.

LdR. P. Gawel. 1989 nr 9/504 s. 167 [uzup. do art.]; J. Venulet. 1989 nr 11/506 s. 158–159; A. Łuczak. 1990 nr 1/508 — 2/509 s. 217–218 [refleksje na marginesie art. Cz. Miłosza].

359a. [Odpowiedź na List do Redakcji Jana Venuleta dot. emigracji polskiej po 1945] — nr 11/506 s. 159.

Nota pod listem J. Venuleta, uzasadniająca fakt pozostania Cz. Miłosza na emigracji. — (Inc.) Akt moralny nie jest tożsamy z aktem politycznym... — Por. poz. 359.

360. Apel — nr 11/506 s. 124–125.

Apel o pomoc i poparcie finansowe wydawanego w Paryżu od 1974 r. (w 9 językach) czasopisma *Kontynent*, poświęconego walce o demokrację. — Podp.: J. Brodski, M. Dżilas, E. Ionesco, Cz. Miłosz, A. Sacharow.

361. T'ang — nr 1/508–2/509 s. 67–68.

Wstęp do przekładów poetów chińskich z dynastii T'ang (618–906). —
Utwory z tego zbioru zob. poz. 362–369.

362. [Przekład:] Tu Fu: Zachód słońca. Przeł. z ang. ... — nr 1/508–2/509
s. 68–69.

Wiersz. (Inc.) Zachód błyszczą na paciorkach... — Zob. poz. 361.

363. [Przekład:] Tu Fu: Świt zimowy. Przeł. z ang. ... — nr 1/508–2/509
s. 69.

Wiersz. (Inc.) Zwierzęta i ludzie zodiaku... — Zob. poz. 361.

364. [Przekład:] Tu Fu: Goście. Przeł. z ang. ... — nr 1/508–2/509
s. 69–70.

Wiersz. (Inc.) Miałem astmę przez długi czas... — Zob. poz. 361.

365. [Przekład:] Wang Czien: Południe. Przeł. z ang. ... — nr 1/508–2/509
s. 70.

Wiersz. (Inc.) W kraju południa śpiewa dużo ptaków... — Zob. poz. 361.

366. [Przekład:] Po Czu I: Wyruszając wcześniej rano z oberży w Czu-
Czeng. Przeł. z ang. ... — nr 1/508–2/509 s. 70–71.

Wiersz. (Inc.) Spadł deszcz i obmył z pyłu okolice... — Zob. poz. 361.

367. [Przekład:] Po Czu I: Po zebraniu jesiennych podatków. Przeł. z ang.
... — nr 1/508–2/509 s. 71.

Wiersz. (Inc.) Z tych wysokich murów patrzę na miasto w dole... — Zob.
poz. 361.

368. [Przekład:] Po Czu I: Nocując u starca nad strumieniem. Przeł. z ang.
... — nr 1/508–2/509 s. 71–72.

Wiersz. (Inc.) Serca ludzi kochają złoto i jaseit... — Zob. poz. 361.

369. [Przekład:] Po Czu I: Szaleńczo śpiewając w górach. Przeł. z ang. ...
— nr 1/508–2/509 s. 72.

Wiersz. (Inc.) Nie ma wśród ludzi nikogo bez wady... — Zob. poz. 361.

370. Powrót — nr 3/510 s. 30–31.

Wiersz. (Inc.) W starości wybrałem się do miejsc...

371. [Przekład:] J. Al-Harizi: Błyskawica. Przeł. z hebr. ... — nr 12/519
s. 30.

Wiersz. (Inc.) I błyskawica śmieje się do chmur... — Nadtytuł: Nowe
przekłady Czesława Miłosza (I). — Dalsze utwory w tym cyklu zob.
poz. 372–378.

372. [Przekład:] J. Al-Harizi: Słońce. Przeł. z hebr. ... — nr 12/519 s. 30.

Wiersz. (Inc.) Patrz: słońce rozpostarło swoje skrzydła... — Druk w cyklu:
Nowe przekłady Czesława Miłosza (I) — Zob. poz. 371.

373. [Przekład:] J. Al-Harizi: Lutnia. Przeł. z hebr. ... — nr 12/519 s. 30.

Wiersz. (Inc.) Patrz: lutnia narzeka w dłoniach dziewczyny... — Druk w cy-
klu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (I) — Zob. poz. 371.

374. [Przekład:] D. Rumi: (Inc.) Powoli, powoli odłączaj się... Przeł. z ang.
... — nr 12/519 s. 31.

Wiersz. — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (I) — Zob.
poz. 371.

375. [Przekład:] **A. Bertrand: Murarz.** Przeł. z franc. ... — nr 12/519 s. 31–32.

Wiersz. (Inc.) Murarz Abraham Knupfer śpiewa... — Motto: „Mistrz murarski: — Spójrzcie na te bastiony, na te oskarpowania: musiano je budować na wieczność”. Schiller: „Wilhelm Tell”. — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (I) — Zob. poz. 371.

376. [Przekład:] **V. Larbaud: Obrazy.** Przeł. z franc. ... — nr 12/519 s. 32–34.

Wiersze: I. (Inc.) Raz w Charkowie, w ubogiej dzielnicy..., s. 32; II. (Inc.) Któregoś ranka, w Rotterdamie..., s. 32–33; III. (Inc.) Pomiędzy Kordobą a Sewillą..., s. 33; IV. (Inc.) O mój Boże, czy naprawdę niemożliwe..., s. 33–34. — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (I) — Zob. poz. 371.

377. [Przekład:] **K. Rexroth: Sygnatura wszystkich rzeczy.** Przeł. z ang. ... — nr 12/519 s. 34–35.

Wiersz. (Inc.) Głowę, ramiona i książkę... — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (I) — Zob. poz. 371.

378. [Przekład:] **K. Rexroth: Serce Heraklesa.** Przeł. z ang. ... — nr 12/519 s. 35.

Wiersz. (Inc.) Leżąc pod gwiazdami... — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (I) — Zob. poz. 371.

1991

379. [Przekład:] **Tu Fu: Czysto po deszczu.** Przeł. z ang. ... — nr 1/520–2/521 s. 38.

Wiersz. (Inc.) Jesień, ostrza chmur na horyzoncie... — Nadtytuł: Nowe przekłady Czesława Miłosza (II). — Dalsze utwory w tym cyklu zob. poz. 380–393.

380. [Przekład:] **Tu Fu: Wiatr z południa.** Przeł. z ang. ... — nr 1/520–2/521 s. 38.

Wiersz. (Inc.) Dnie są dłuższe, góry... — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (II) — Zob. poz. 379.

381. [Przekład:] **Po Czu I: Filozofowie.** Przeł. z ang. ... — nr 1/520–2/521 s. 39.

Wiersz. (Inc.) „Ci, którzy mówią, nie wiedzą... — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (II) — Zob. poz. 379.

382. [Przekład:] **Muso Soseki: Stary czowiek bez obowiązków.** Przeł. z ang. ... — nr 1/520–2/521 s. 39.

Wiersz. (Inc.) Duchowe czy świeckie / konwencje... — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (II) — Zob. poz. 379.

383. [Przekład:] **W. Whitman: (Inc.) Jestem poetą rzeczywistości...** Przeł. z ang. ... — nr 1/520–2/521 s. 39–40.

Wiersz. — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (II) — Zob. poz. 379.

384. [Przekład:] **W. Whitman: Wiejski obraz.** Przeł. z ang. ... — nr 1/520–2/521 s. 40.

Wiersz. (Inc.) W szeroko otwartych wrotach... — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (II) — Zob. poz. 379.

385. [Przekład:] **A. Machado: Tęcza w nocy.** Przeł. z hiszp. ... — nr 1/520–2/521 s. 40–41.

Wiersz. (Inc.) Do Madrytu którejś nocy... — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (II) — Zob. poz. 379.

386. [Przekład:] **B. Cendrars: Ziemie Aleutów.** Przeł. z franc. ... — nr 1/520–2/521 s. 41.

Wiersz. (Inc.) Wysokie skały smagane... — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (II) — Zob. poz. 379.

387. [Przekład:] **B. Cendrars: Frisco city.** Przeł. z franc. ... — nr 1/520–2/521 s. 41–42.

Wiersz. (Inc.) Jest to stare pudło przeżarte rdzą... — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (II) — Zob. poz. 379.

388. [Przekład:] **B. Cendrars: Tampa.** Przeł. z franc. ... — nr 1/520–2/521 s. 42.

Wiersz. (Inc.) Pociąg zatrzymał się właśnie... — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (II) — Zob. poz. 379.

389. [Przekład:] **B. Cendrars: Rybna zatoczka.** Przeł. z franc. ... — nr 1/520–2/521 s. 42.

Wiersz. (Inc.) Woda jest tak przezroczysta... — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (II) — Zob. poz. 379.

390. [Przekład:] **B. Cendrars: Żniwo.** Przeł. z franc. ... — nr 1/520–2/521 s. 43.

Wiersz. (Inc.) Sześciocyndrowe auto i dwa fordys... — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (II) — Zob. poz. 379.

391. [Przekład:] **J. Haines: Pociąg przystaje w Healy Fork.** Przeł. z ang. ... — nr 1/520–2/521 s. 43.

Wiersz. (Inc.) Przycisnęliśmy twarze / do zamarzłej szyby... — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (II) — Zob. poz. 379.

392. [Przekład:] **G. Snyder: Koniec października, kempując w Sawtooths.** Przeł. z ang. ... — nr 1/520–2/521 s. 44.

Wiersz. (Inc.) Blask słońca wspina się na śnieżny szczyt... — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (II) — Zob. poz. 379.

393. [Przekład:] **G. Snyder: Ważka.** Przeł. z ang. ... — nr 1/520–2/521 s. 44.

Wiersz. (Inc.) Ważka / Nieżywa w śniegu... — Druk w cyklu: Nowe przekłady Czesława Miłosza (II) — Zob. poz. 379.

394. **Rodziewiczówna** — nr 3/522 s. 3–30.

O twórczości i popularności M. Rodziewiczówny.

LdR. Z. S. Siemaszko. 1991 nr 11/530 s. 157–158 [stosunki między Żydami a ziemiaństwem w utworach Rodziewiczówny]; Z. S. Siemaszko. 1992 nr 1/532 — 2/533 s. 221 [sprost. do własnego listu].

395. **Nad Niewiażą, wiek dziewiętnasty** — nr 5/524 s. 24–46.

Esaj dot. książki: Pamiętniki J. Gieysztora z lat 1857–1865 poprzedzone osobistymi wspomnieniami prof. T. Korzona oraz opatrzone przedmową i przypisami. Wilno 1913 *Biblioteka Pamiętników Polskich i Obcych*.

396. **Państwo wyznaniowe?** — nr 7/526–8/527 s. 3–11.

Przedruk z *Gazety Wyborczej* (Warszawa) 1991 z 11 V. — Na s. 11–13 art. J. M. Bocheńskiego: Mój komentarz.

LdR. J. Józwicki. 1991 nr 9/528 s. 172.

397. **Fotografia** — nr 7/526–8/527 s. 41–43.

Wiersz. (Inc.) Nic trudniejszego / niż napisać traktat...

398. **Młodość** — nr 7/526–8/527 s. 43–44.

Wiersz. (Inc.) Twoja nieszczęśliwa i głupia młodość...

399. **Filologija** — nr 7/526–8/527 s. 44–45.

Wiersz. (Inc.) Biegnie, z lekka unosząc połę zimowego płaszcza... — Dedykacja: „Pamięci Konstantego Szyrwidy, S.J., profesora Akademii Jezuickiej w Wilnie i litewskiego kaznodziei, który w r. 1612 wydał pierwszy słownik litewsko-lacińsko-polski”.

400. **W Wielkim Księstwie Sillicianii** — nr 9/528 s. 19–33.

Art. o podróży R. Johnstona do Rosji i Polski w 1813 r. opisaney w książce: *Travels through part of the Russian Empire and the country of Poland along the southern shores of the Baltic*. London 1815; o pochodzeniu i twórczości A. Mickiewicza.

401. **Początki sporu o enklawę** — nr 1/532–2/533 s. 26–34.

Art. o stosunkach polsko-litewskich oraz o sporze o Wilno na marginesie książki W. Sukiennickiego: *East Central Europe during World War I: from foreign domination to national independence*. Red. M. Siekierski. Vol. 1–2. Boulder-New York: Columbia University Press 1984.

402. **Dostojewski teraz** — nr 5/536 s. 85–93.

Esej dot. stosunku do pisarza w Rosji w okresie komunizmu i po jego upadku oraz recepcji Dostojewskiego na Zachodzie Europy.

403. [Przekład:] **Tung Po Su: Na obraz Wanga, sekretarza Yen Linga**. Przeł. z ang. ... — nr 9/540 s. 41.

Wiersz. (Inc.) Wiotki bambus jest jak pustelnik... — Pod tytułem: według Rexrotha. — Druk w: *Wypisy z ksiąg użytecznych: O rzeczach* — Dalsze pozycje zob. poz. 404–410.

404. [Przekład:] **R. Morgan: Sznur od dzwonu**. Przeł. z ang. ... — nr 9/540 s. 42.

Wiersz. (Inc.) Lina z górnego otworu... — Druk w: *Wypisy z ksiąg użytecznych: O rzeczach*. — Zob. poz. 403.

405. [Przekład:] **R. Jacobsen: Wiek wielkich symfonii**. Przeł. z ang. ... — nr 9/540 s. 42–43.

Wiersz. (Inc.) Wiek wielkich symfonii... — Druk w: *Wypisy z ksiąg użytecznych: O rzeczach* — Zob. poz. 403.

406. [Przekład:] **R. Jacobsen: Kobalt**. Przeł. z ang. ... — nr 9/540 s. 43.

Wiersz. (Inc.) Barwy są siostrzyczkami słów... — Druk w: *Wypisy z ksiąg użytecznych: O rzeczach* — Zob. poz. 403.

407. [Przekład:] **R. Hass: Obraz**. Przeł. z ang. ... — nr 9/540 s. 44.

Wiersz. (Inc.) Dziecko przyniosło niebieskiej gliny... — Druk w: *Wypisy z ksiąg użytecznych: O rzeczach* — Zob. poz. 403.

408. [Przekład:] **Al Zolynas: Zen domowych zajęć**. Przeł. z ang. ... — nr 9/540 s. 44–45.

Wiersz. (Inc.) Zaglądam sobie przez ramię... — Druk w: *Wypisy z ksiąg użytecznych: O rzeczach* — Zob. poz. 403.

409. [Przekład:] **Mei Yuan: Kiedy nadchodzą chmury**. Przeł. z ang. ... — nr 9/540 s. 45.

Wiersz. (Inc.) Kiedy nadchodzą chmury, góra istnieć przestaje... — Pod tytułem: Według J. P. Seatona. — Druk w: *Wypisy z ksiąg użytecznych: O rzeczach* — Zob. poz. 403.

410. [Przekład:] **Tu Fu: (Inc.) Nie żebym kochał te kwiaty...** Przeł. z ang. ... — nr 9/540 s. 45.

Wiersz. — Druk w: *Wypisy z ksiąg użytecznych: O rzeczach* — Zob. poz. 403.

411. [Odpowiedź na ankietę *Kultury*] **Pisarze niedocenieni — pisarze przecenieni** — nr 7/550–8/551 s. 37–38.

Odpowiedź na pytanie: „Które z dzieł współczesnych literatury polskiej, lub którzy pisarze są Pani/Pana zdaniem niedocenieni i dlaczego, a którzy przecenieni i z jakiego powodu?”. Na ankietę rozсланą do pisarzy i krytyków mieszkających za granicą (opracowaną przez B. Czaykowskiego, s. 14–46, zareagowało 16 osób (w tym 3 osoby odmówiły odpowiedzi); Miłosz, krytykując brak kryteriów stwierdził, iż „niemożliwa jest poważna dyskusja, dlatego rzecz sprowadza się do ujawnienia osobistych idiosynkrazji, albo wręcz nienawiści”.

412. **Sen rozumu** — nr 12/567 s. 3–11.

Na marginesie książki T. Judt: *Past imperfect: The French Intellectuals 1944–1956*. Berkeley 1992. — O poglądach francuskich intelektualistów zafascynowanych komunizmem.

413. **Apel w rocznicę „Operacji Wisła”** — nr 3/594 s. 3–5.

Apel w 50 rocznicę akcji wysiedlania i represji ludności ukraińskiej południowych i środkowowschodnich ziem Polski, jednoznacznie ją potępiający oraz wyrażający nadzieję, iż „Sejm RP dołoży starań, by na miarę obecnych możliwości, wynagrodzić krzywdy wtedy uczynione”. — Podp. m.in. przez Cz. Miłosza.

414. [Białoruska Deklaracja Wolności] **Nowe podpisy pod deklaracją** — nr 5/608 s. 112.

Tekst oświadczenia grupy intelektualistów białoruskich domagających się wolności i niepodległości zakończony apelem J. Giedroycia w imieniu *Kultury* o wyrażenie solidarności, nr 1/604–2/605 s. 143–144. — Podp. m.in. Cz. Miłosz.

415. **Brzegi Lemanu** — nr 6/609 s. 122–123.

Wiersz. (Inc.) *Buki czerwone, topole świecące...* — Dat.: 1953. — Druk w art.: G. Gömöri: *Moi polscy poeci* (poz. 546). — Toż pt. „*W Sabaudii*” zob. poz. 51.

416. [Przekład:] S. Kowit: **Ostrzeżenie**. Przeł. z ang. ... — nr 1/616–2/617 s. 139–140.

Wiersz. (Inc.) *Dziś wieczór mocne džinsy, ...* — Druk w: [T. Jastrun] *Smecz: Z ukosa*, s. 127–140.

417. [Przekład:] T. S. Eliot: **Burnt Norton**. Przeł. z ang. ... — nr 1/628–2/629 s. 143–144.

Fragment wiersza. (Inc.) *Słowa są w ruchu, muzyka jest w ruchu...* — Druk w: A. Czerniawski: *Na odejście kasztelana-poety*, s. 143–148.

418. **Filozof odchodzi** — nr 7/634–8/635 s. 135–140.

Wspomnienie pośmiertne o J. Hersch, zmarłej 5 czerwca 2005 r. w Genewie.

419. **Uwagi wdzięcznego współbiedniaka** — nr 10/637 s. 15–17.

Wspomnienie pośmiertne o J. Giedroyciu zmarłym 14 września 2000 r. w Maisons-Laffitte.

Opracowania

420. [Redakcja:] **Nota biograficzna pisarza Cz. Miłosza.** — 1951 nr 5/43.
Na odwrocie karty tytułowej.
421. [Redakcja:] **Czesław Miłosz.** — 1951 nr 5/43 s. 156–157.
Obszerna nota w jęz. franc. w dziale: „Résumé des principaux articles parus dans le numéro”. Zawiera dane biograficzne oraz streszczenie artykułu „Nie” (poz. 3).
422. **Z. Zaremba: Wobec nowego uchodźcy.** — 1951 nr 7/45–8/46 s. 89–95.
Nadtytuł: Sprawa Miłosza.
423. **J. Mieroszewski: List z Wyspy. Sprawa Miłosza.** — 1951 nr 7/45–8/46 s. 95–102.
Nadtytuł: Sprawa Miłosza.
424. **Oświadczenie [w sprawie nowych emigrantów].** — 1951 nr 12/50 s. 3.
W odpowiedzi na liczne glosy w prasie emigracyjnej dot. „Sprawy Miłosza”, postulat aby nowych emigrantów oceniano na podstawie ich działalności i zachowania na emigracji. Podp. przez 24 pisarzy; dalszych czworo w 1952 nr 1/51 s. 2. Odmownie odpowiedział tylko W. Gombrowicz, oświadczając, iż „chorobliwie nie znosi podpisywania wszelkich deklaracji, [...] ale mówi poeta [...] Furie zrodzone w podziemnym królestwie [...] niechaj okielzna / Duch szlachetniejszy cnoty, roztropności, / Mądrej rozwagi...” (List do Redakcji 1952 nr 2/52–3/53 s. 206).
425. [J. Mieroszewski] **Londyńczyk: Kronika angielska. „Poputczik??”.** — 1951 nr 12/50 s. 73–75.

- Polemika z art. S. Piaseckiego: Były poputczik Miłosz. *Wiadomości* (Londyn) 1951 nr 44 s. 3.
426. **J. Mackiewicz: [Wypowiedź dot. pozostania Miłosza na emigracji].** — 1952 nr 4/54 s. 153–155.
W dziale: Listy do Redakcji.
427. **Cz. Miłosz laureatem Prix Européen.** — 1953 nr 4/66 s. 2.
Nagroda Prix Littéraire Européen została przyznana za przekład francuski „Zdobycia władzy” pt. „La prise du pouvoir”. Traduit par J. Hersch. Paris 1953.
428. **W. Tymowicz: List do Redakcji.** — 1953 nr 5/67 s. 149–150.
Polem. z art.: W. N.: Nagroda dla Miłosza. *Słowo Polskie* (Paryż) 1953 z 28/29 III, dot. pozostania Cz. Miłosza na emigracji.
429. **K. Jaspers: O książce Miłosza.** Przeł. z niem. Cz. Miłosz. — 1953 nr 6/68 s. 118–120.
Dot. książki „Zniewolony umysł”. Paryż 1953. *Bibl. „Kultury”*, t. 3. — Por. poz. 36.
430. **W. Gombrowicz: Fragmenty dziennika.** — 1953 nr 9/71 s. 45–57.
Dot. książki Cz. Miłosza: „Zniewolony umysł”, s. 45–48. — Polem. Cz. Miłosza zob. poz. 44.
431. **W. Gombrowicz: Fragmenty z dziennika.** — 1954 nr 1/75–2/76 s. 31–38.
O Cz. Miłoszu w związku z lekturą „Zniewolonego umysłu”, s. 35–37.
LdR. L. Zielińska. 1954 nr 5/79 s. 157–158.
432. **K. A. Jeleński: Poeta i historia.** — 1954 nr 1/75–2/76 s. 179–185.
Dot. tomu Cz. Miłosza: Światło dzienne. Paryż 1953. *Bibl. „Kultury”* t. 5.

433. **M. Sperber:** „La prise du pouvoir”. Przel. z franc. K. A. Jeleński. — 1954 nr 3/77 s. 129–134.

Dot. przekładu powieści Cz. Miłosza: Zdobyć władzy. Paryż 1953. *Bibl. „Kultury”*, t. 9.

- 433a. **J. Łobodowski:** Czesław Miłosz. Notatki z lektury — 1955 nr 3/89 s. 67.

Pastisz tekstu Miłosza w: J. Łobodowski, R. Krzyczkowski, K. A. Jeleński i inni: Nasza stała lektura — pastiche *Kultury*. — Numer poświęcony (po raz dziesiąty) zespołowi Zuchów w Stace (Ohio). — Autorstwo wg Spisu rzeczy numeru.

434. [J. Stempowski] **Hostowiec:** Dziennik z podróży po moim pokoju w okresie odprężenia [...]. (Miłosz i Hostowiec w radiu „Kraj”). — 1956 nr 1/99 s. 24–25.

435. [J. Mieroszewski] **Londyńczyk:** Kronika angielska. Najwybitniejsza książka roku 1955. — 1956 nr 4/102 s. 92.

Nota o uznaniu w audycji „Głos wolnych pisarzy z Londynu” (nadawanej przez Radio Wolna Europa) „Doliny Issy” Cz. Miłosza za najwybitniejszą książkę emigracyjną 1955 r.

436. **T. Daukantas:** [Omówienie przekładu litewskiego wierszy wybranych Cz. Miłosza]. — 1956 nr 7/105–8/106 s. 232–233.

W dziale: Listy do Redakcji.

437. **J. Czapski:** O dwóch napaściach. — 1957 nr 11/121 s. 127–129.

W części drugiej krytyka felietonu Z. Nowakowskiego: Miłosz pod sztandarami. *Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza* (Londyn) 1957 nr 236 z okazji odczytu Cz. Miłosza w Instytucie im. gen. W. Sikorskiego w Londynie, na zaproszenie grupy *Mercuriusza*.

- 437a. [Redakcja:] **Nagroda literacka „Kultury” za rok 1957.** — 1958 nr 1/123–2/124 s. 182.

Uzasadnienie przyznania nagrody Cz. Miłoszowi.

438. **B. Toporska** [–Mackiewiczowa]: **List do Miłosza.** — 1959 nr 3/137 s. 123–126.

Dot. art. Cz. Miłosza: Komentarz do komentarzy o nagrodzie Nobla (poz. 118). — Odpowiedź Cz. Miłosza zob. poz. 119.

439. **W. Iwaniuk:** [List do Redakcji]. — 1959 nr 3/137 s. 155–156.

Dot. rec. „Wycieczka w poezję kilku epok” (poz. 117) i przekładów Cz. Miłosza w antologii „Czas niepokoju”. — Odpowiedź Miłosza zob. poz. 119.

440. **S. Vincenz:** **List z Neapolu.** (Dialog z Czesławem Miłoszem). — 1959 nr 6/140 s. 22–29. Zob. poz. 115.

441. **M. Danilewiczowa i Z. Wilczyńska:** **Miłosz contra Kraszewski.** — 1960 nr 7/153–8/154 s. 53–76.

Podtytuł: Uwagi o upodobaniach książkowych czytelników Biblioteki Polskiej w Londynie. — M.in. o książkach Cz. Miłosza.

- 441a. **Czytelniczka:** [List do Redakcji]. — 1960 nr 7/153–8/154 s. 229–230.

W sprawie poranku autorskiego Miłosza, „ostatniej imprezy w jakiej brał udział w Polsce” (w nawiązaniu dot art. Cz. Miłosza: Próba porozumienia zob. poz. 91).

442. **W. Gombrowicz:** **Fragment z dziennika.** — 1962 nr 10/180 s. 19–30.

Refleksje o książce Cz. Miłosza: Człowiek wśród skorpionów. Paryż 1962, s. 26–30. — Polem. Miłosza zob. poz. 162.

443. **W. Iwaniuk:** **Notatnik poetycki. Miłosz.** — 1962 nr 11/181 s. 17–26.

444. **W. Pobóg-Malinowski:** **Sprawa St[anislawa] Brzozowskiego.** — 1962 nr 12/182 s. 130–137.

Dot.: Cz. Miłosz: Człowiek wśród skorpionów. Paryż 1962.

445. **J. Czapski: O Brzozowskim.** — 1963 nr 1/183–2/184 s. 199–211.
Dot.: Cz. Miłosz: Człowiek wśród skorpionów. Paryż 1962. — Motto: „Nierozumiały był przede wszystkim sam / człowiek, traktujący sprawy intelektualne / jakby to były sprawy życia i śmierci”. (Cz. Miłosz).
446. **Sz. Konarski: [List do Redakcji].** — 1963 nr 3/185 s. 164–165.
Dot. opinii Cz. Miłosza o A. Bobkowskim, zob. poz. 88.
447. **A. Czerniawski: Poezja Czesława Miłosza.** — 1963 nr 6/188 s. 25–49.
W tekście liczne fragmenty wierszy Cz. Miłosza.
- 447a. **J. W.: Omówienie Ankiety „Kultury”.** — 1963 nr 10/192 s. 105–114.
Tekst ankiety został ogłoszony w *Kulturze* 1962 nr 3/173; udział wzięło 221 osób. Odpowiadając na punkt 7: Jakich autorów *Kultury* ceni Pan/i najwięcej, 140 osób wskazało J. Mieroszewskiego, 96 osób — P. Hostowca [J. Stempowskiego], 79 osób — Cz. Miłosza.
448. **K. A. Jeleński: [List do redakcji pisma *Na Antenie*].** — 1964 nr 12/206 s. 161–162.
W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Paryż 16 XI 1964. — Tekst, nie opublikowany w *Na Antenie*, dot. stosunku Cz. Miłosza do Radia Wolna Europa.
449. **Krytycy amerykańscy o antologii Miłosza.** — 1965 nr 7/213–8/214 s. 213–215.
Przekłady recenzji: B. Deutsch w *Book Review*, M. Sullivan w *Catholic News* antologii: *Postwar Polish poetry, Selected and translated by Czesław Miłosz*. New York 1965.
450. **A. Czerniawski: Z lektury.** — 1966 nr 1/219–2/220 s. 211–219.
Zawiera m.in.: „Poeta widzi przestrzeń i czas” dot.: Cz. Miłosz: Guccio zaczarowany. Paryż 1965. *Bibl. „Kultury”*, t. 117.

451. **Wieczór autorski Czesława Miłosza w Chicago.** — 1966 nr 6/224 s. 144.
Dat.: 24 kwietnia [1966].
452. **A. Czerniawski: [List do Redakcji].** — 1968 nr 5/247 s. 174.
Dane życiorysowe dot. L. Wittgensteina w nawiązaniu do wzmianek o nim Cz. Miłosza.
453. **K. A. Jeleński: Poeta i przyroda.** — 1968 nr 11/254 s. 3–22.
Art. oparty na tomie Cz. Miłosza: *Wiersze*. Londyn 1967; licznie cytowane fragm. utworów, m.in. wiersz (inc.) „Gdybym miał przedstawić, czym jest dla mnie świat...” (Po ziemi naszej. 3, zob. poz. 153), opatrzony przez Jeleńskiego następującym komentarzem: „Nikt piękniej nie wyraził jedynej rewolucji filozoficznej naszych czasów (wobec której neomarksizmy, egzystencjalizmy, strukturalizmy są odpowiednikami krótszych czy dłuższych spódnic w modzie kobiecej) — wynikającej z przeświadczenia, że człowiek nie jest ani «królem stworzenia», ani ośrodkiem wszechświata, że wobec tego wszelki «humanizm» jest dziś niemożliwy. Miłosz, «prozaik-humanista», jest największym współczesnym poetą humanizmu (który nie jest bynajmniej antyhumanizmem)”, s. 18–19. — Podziękowania Miłosza za art. zob. poz. 225. Por. poz. 52.3a, 598a.
454. **[J. Mieroszewski] Londyńczyk: Poeci i publicyści.** — 1968 nr 11/254 s. 78–82.
W cyklu: *Kronika angielska*. — M.in. wzmianka o Cz. Miłoszu. — Odpowiedź Miłosza zob. poz. 225.
455. **B. Czaykowski: „The History of Polish Literature” Czesława Miłosza.** — 1969 nr 12/267 s. 11–27.
Rec. wyd. London, Macmillan 1969.
456. **J. Czapski: Dwie prowokacje.** — 1972 nr 12/303 s. 3–8.
Motto: „Znalazł go potem po śladzie, wtedy zrozumiał / skąd brało się dziwaczne zachowanie...” (Cz. Miłosz: *Przypowieść*, zob. poz. 249). — Dot. m.in. recenzji Cz. Miłosza (zob. poz. 256) oraz [J. Stempowskiego] P. Hostowca: o książce [S. Kisielewskiego] T. Stalińskiego: *Cienie w pieczarze*. Paryż 1971. *Bibl. „Kultury”*, t. 199.

457. M. Danilewicz Zielińska: 30-tolecie (!) literatury polskiej na obczyźnie. (Ankieta Rozgłośni Polskiej Radio Wolna Europa). — 1975 nr 6/333 s. 110–113.

M.in. o wypowiedziach członków jury nt. twórczości Cz. Miłosza, zwłaszcza o książce „Dolina Issy”, która zajęła trzecie miejsce.

458. G. Herling-Grudziński: Dziennik pisany nocą. — 1975 nr 10/337 s. 56–65.

Dat.: 27 czerwca. — M.in. o Cz. Miłoszu, s. 64–65.

459. [K. A. Jeleński] K. A. J.: Pojedynek na cytaty. — 1976 nr 4/343 s. 139–140.

Dot. zarzutu A. Sandauera w *Szpilekach* (Warszawa) 1976 nr 11, iż Cz. Miłosz w książkach: „The History of Polish Literature” (New York 1969) i „Prywatne obowiązki” (Paryż 1972) przywłaszczył sobie jego sądy o W. Gombrowiczu, K. I. Gałczyńskim, J. Tuwimie i J. Przybosiu. W tekście zestawione cytaty.

460. [Wieczór autorski Cz. Miłosza w Centre du Dialogue w Paryżu, 17 IX 1976]. — 1976 nr 10/349 s. 150.

Nota w rubryce: Wydarzenia miesiąca.

461. G. Herling-Grudziński: Dziennik pisany nocą. — 1977 nr 3/354 s. 18–28.

Dat.: Neapol, 5 stycznia [1977]. — M.in. odpowiedź Miłoszowi w polemice na temat „Zniewolonego umysłu”, zob. poz. 291.

462. A. Vincenz: Ogród nauk czy wirydarz poetycki? — 1977 nr 3/354 s. 121–129.

Polemika z uwagami Cz. Miłosza na temat „trzech polszczyzn” w: Ogród nauk: Mickiewicz (poz. 291). — Bezpośrednio po artykule Vincenza odpowiedź Cz. Miłosza: Uzupełnienia s. 129–134 (zob. poz. 292).

463. A. Koraszewski: Literatura emigracyjna w charakterze żyrafy. — 1977 nr 3/354 s. 141.

Rec. M. Winiarska: Cztery polscy pisarze emigracyjni i bibliografia ich dzieł. [Szwecja] 1976. (dot. prac G. Herlinga-Grudzińskiego, M. Hłaski, J. Mackiewicz i Cz. Miłosza z objaśnieniami w języku szwedzkim).

464. [Zapowiedź przyznania Cz. Miłoszowi doktoratu honoris causa przez University of Michigan w Ann Arbor]. — 1977 nr 3/354 s. 151.

Nota w rubryce: Wydarzenia miesiąca.

465. W. Wirpsza: Spokojne muzyki. — 1977 nr 5/356 s. 125–133.

Esej o poezji Cz. Miłosza: 1. Czajkowski; 2. Ironia; 3. Ut pictura poesis; 4. Toposy; 5. Kosmos.

466. [B. Heydenkorn] B. H.: Czesław Miłosz w Toronto. — 1977 nr 5/356 s. 141–142.

Nota w rubryce: Wydarzenia miesiąca.

467. N. Kłosowska: Co mi z tych lat zostało... — 1978 nr 1/364–2/365 s. 75–89.

Wspomnienie o życiu literackim Wilna w latach 1932–39 oraz o poetach: Cz. Miłoszu, T. Bujnickim, J. Zagórskim, K. I. Gałczyńskim.

468. [Wyróżnienie „Ziemi Ulro” Cz. Miłosza w plebiscycie Radia Wolna Europa na najlepszą książkę wydaną na emigracji w 1977 r.] — 1978 nr 3/366 s. 140.

Nota w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Równocześnie z „Ziemią Ulro” nagrodę otrzymał S. Swianiewicz za książkę „W cieniu Katynia”.

469. [Wieczór poezji K. K. Baczyńskiego, S. Barańczaka, Cz. Miłosza]. — 1978 nr 3/366 s. 141.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Dot. wieczoru w POSK w Londynie 10 II 1978.

470. **Miłosz laureatem Nagrody Neustadt.** — 1978 nr 4/367 s. 123.

Komunikat o przyznaniu Cz. Miłoszowi Międzynarodowej Nagrody Literackiej Neustadt za rok 1978.

471. **H. McLean: Odznaczenie Czesława Miłosza.** Przeł. [Zofia Hertz] Z. H. — 1978 nr 9/372 s. 92–94.

Przemówienie dziekana humanistyki Uniwersytetu Berkeley w czasie uroczystości związanej z nadaniem Cz. Miłoszowi przez Campus Berkeley odznaczenia The Berkeley Citation.

472. **Homage to Czesław Miłosz.** — 1978 nr 9/372 s. 94.

Zestawienie zawartości kwartalnika *World Literature Today*, Oklahoma 1978 vol. 52 nr 3 (numer poświęcony Cz. Miłoszowi).

473. [Wieczór autorski Cz. Miłosza w Nowym Jorku]. — 1978 nr 11/374 s. 151.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Dot. wieczoru w Guggenheim Museum zorganizowanego staraniami The Academy of American Poets 19 X 1978.

474. **K. A. Jeleński: O „Ziemi Ulro” po dwóch latach.** — 1979 nr 6/381 s. 15–31.

Omów. tomu esejów Cz. Miłosza: *Ziemia Ulro*. Paryż 1977. *Bibl. „Kultury”*, t. 280.

475. [Nagroda Literacka im. Zygmunta Hertza:] **Czesław Miłosz za przekład „Księgi Psalmów”.** — 1979 nr 12/387 s. 89.

476. [Wieczór autorski Cz. Miłosza w Paryżu]. — 1980 nr 7/394–8/395 s. 226.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Dot. wieczoru w Centre du Dialogue 27 VI 1980.

477. [Literacka nagroda Nobla 1980:] **Czesław Miłosz.** — 1980 nr 11/398 s. 3.

Komunikat o przyznaniu nagrody Cz. Miłoszowi, „który z bezkompromisową wnikliwością ujawnia zagrożenie człowieka w świecie pełnym gwałtownych konfliktów”.

478. **Redakcja: [Ogłoszenie o przystąpieniu do wydawania „Dziel zbiorowych” Cz. Miłosza].** — 1980 nr 11/398 s. 4.

479. **W. Odojewski: Pierwsze spotkania.** — 1980 nr 11/398 s. 12–16.

Spotkania czytelnicze z utworami Cz. Miłosza w latach pięćdziesiątych.

480. **N. Żaba: Szwedzkie kulisy nagrody Nobla dla Miłosza.** — 1980 nr 11/398 s. 88–92.

481. [S. Kisielewski] **Kisiel: Emocje, entuzjazmy, zagadki.** — 1980 nr 12/399 s. 113–117.

Dat. Warszawa, 22 października 1980. — O Cz. Miłoszu w związku z otrzymaniem nagrody Nobla, s. 113–114.

482. [Wieczór poezji Cz. Miłosza w Nowym Jorku]. — 1980 nr 12/399 s. 140.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Wieczór odbył się w Polskim Instytucie Naukowym.

483. [Wystawa poświęcona Cz. Miłoszowi w Toronto]. — 1980 nr 12/399 s. 142.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Dot. wieczoru autorskiego 25 X 1980 i wystawy, zorganizowanych w ramach International Authors Festival.

484. **Przemówienie Larsa Gyllenstena, stałego sekretarza Akademii [Szwedzkiej].** — 1981 nr 1/400–2/401 s. 22–25.
W: Mowy miane w Sztokholmie przy wręczaniu [Cz. Miłoszowi] nagrody Nobla 8 XII 1980 (zob. poz. 310).
485. **G. Herling-Grudziński: Dziennik pisany nocą.** — 1981 nr 1/400–2/401 s. 28–44.
Dot. przekładu Cz. Miłosza „Księgi Hioba” i Nagrody Nobla dla Cz. Miłosza, s. 28–29. — Dat.: Maisons-Laffitte, 10 X 1980.
486. [Wieczór poezji Cz. Miłosza w Londynie]. — 1981 nr 1/400–2/401 s. 198.
Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Wieczór zorg. Związek Pisarzy Polskich na Obczyźnie 25 XI 1980.
487. [Wieczory autorskie Cz. Miłosza w Paryżu]. — 1981 nr 1/400–2/401 s. 199.
Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Dot. wieczorów: w Bibliotece Polskiej zorg. przez Towarzystwo Historyczno-Literackie 17 XII 1980 i w Centre du Dialogue 18 XII 1980.
488. [Uroczystości w Sztokholmie związane z przyznaniem Cz. Miłoszowi nagrody Nobla]. — 1981 nr 1/400–2/401 s. 200–201.
W rubryce: Wydarzenia miesiąca.
489. [Przyznanie Cz. Miłoszowi nagrody Witler Brynner Award]. — 1981 nr 1/400–2/401 s. 200.
Nota dot. przyznania nagrody przez Poetry Society of America za wybór wierszy pt. „Bells in winter” (Manchester 1980) jako najlepszy przetłumaczony na jęz. angielski w 1980.
490. **N. Modzelewska: Miłosz w Polsce na przełomie 1950/51.** — 1981 nr 3/402 s. 107–115.
Na końcu krótkie wyjaśnienia Cz. Miłosza zob. poz. 313.

491. **J. Turowicz: [List do Redakcji].** — 1981 nr 3/402 s. 147–148.
Polem. z notatką D. Mor.: Udana impreza w Rzymie; dot. m.in. uwag o Cz. Miłoszu w referacie „Chrześcijaństwo i kultura w Polsce”.
492. **Ocenzurowany Miłosz.** — 1981 nr 5/404 s. 35–36.
W dziale: Kronika. — Nota dot. opublikowanych w *Nowych Książkach* (Warszawa) 1981 nr 5 obszernych materiałów o Cz. Miłoszu, z tym iż w tekście wykładu pisarza wygłoszonego w czasie uroczystości wręczenia Nagrody Nobla 8 XII 1980 ocenzurowane (i pominięte) zostały dwa akapity dot. paktu Ribbentrop-Mołotow, Katynia, Powstania Warszawskiego, Stalina i Hitlera.
493. **N. Żaba: [Muzyka kompozytorów szwedzkich do wierszy Cz. Miłosza].** — 1981 nr 5/404 s. 101.
Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Dot. kompozycji R. Gyllandeta i L. Werenera do utworów Cz. Miłosza tłum. na jęz. szwedzki.
494. **S. Wyszyński [kardynał] : Do świadków promocji doktorskiej laureata nagrody Nobla Czesława Miłosza.** — 1981 nr 7/406–8/407 s. 14–15.
Dat.: 3 V 1981.
495. [Wieczór poświęcony twórczości Cz. Miłosza w uniwersytecie Witwatersrand w Johannesburgu]. — 1981 nr 10/409 s. 145.
Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Wieczór zorg. Towarzystwo Uniwersyteckie im. A. Puszkina 30 VIII 1981.
496. [Wieczór autorski Cz. Miłosza w Nowym Jorku]. — 1981 nr 11/410 s. 129.
Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — O wieczorze w Poetry Center oraz o udziale w dyskusji o pisarstwie i polityce w New York Institute for the Humanities w Nowym Jorku 21–22 IX 1981.

497. [Wieczór poezji polskiej w Lizbonie]. — 1982 nr 3/414 s. 157.
Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Recytacje wierszy Cz. Miłosza, Z. Herberta, T. Różewicza, R. Krynickiego, zorg. przez Faculdade de Letras Uniwersytetu w Lizbonie 3 II 1982.
498. [Zebranie poświęcone poezji polskiej w Paryżu]. — 1982 nr 3/414 s. 158.
Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Zebranie z okazji ukazania się „Antologie de la poésie polonaise”, oprac. przez K. A. Jeleńskiego (Paris 1981) zorg. przez francuski PEN-Club, Société des Gens de Lettre de France i Radio-France 27 II 1982; Cz. Miłosz wygłosił słowo wstępne.
499. G. Herling-Grudziński: *Dziennik pisany nocą*. — 1982 nr 10/421 s. 13–28.
Dat.: Dragonea, 16 VII 1982. — Dot. m.in. korespondencji Wańkowicza i Miłosza 1952–1956, ogłoszonej w *Twórczości* (Warszawa), 1981 nr 10 (s. 91–123), s. 13–15.
500. [B. Heydenkorn] B. H.: [Wykład B. Czaykowskiego o twórczości Cz. Miłosza na uniwersytecie w Toronto]. — 1983 nr 1/424–2/425 s. 199.
Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Wykład wygłoszony 15 XI 1982.
501. [Audycja w TV włoskiej przedstawiająca m.in. utwory Cz. Miłosza]. — 1983 nr 4/427 s. 170.
Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Audycję (9 II 1983) poświęconą literaturze polskiej przygotował J. Pomianowski.
502. [B. Heydenkorn] B. H.: [Pobył Cz. Miłosza w Montrealu]. — 1983 nr 7/430–8/431 s. 214–215.
Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Sprawozd. z pobytu na zaproszenie Polskiego Instytutu Naukowego.

503. K. A. Jeleński: *Jestem Miłoszem, Miłoszem być mogę...* — 1983 nr 11/434 s. 137–143.
Motto: „Jestem Miłoszem, Miłoszem być nie chcę, będąc Miłoszem, Miłoszem być muszę, Miłosza w sobie zabijam, ażeby będąc Miłoszem być bardziej Miłoszem”. Witold Gombrowicz. — Omów.: [R. Gorczyńska] E. Czarnecka: *Podróżny świata. Rozmowy z Czesławem Miłoszem*. Komentarze. New York 1983 oraz A. Fiut: *Rozmowy z Czesławem Miłoszem*. Kraków 1981.
504. G. Herling-Grudziński: *Dziennik pisany nocą*. — 1983 nr 12/435 s. 15–24.
Dat.: Neapol, 4 X 1983. — Dot. m.in. książki Cz. Miłosza „Zniewolony umysł”, s. 15–17.
505. D. Morawski: *Korespondencja z Rzymu*. — 1983 nr 12/435 s. 79–85.
Zawiera m.in.: Edytorskie kłusownictwa [o nadużyciu praw autorskich autora przez wydawnictwo C.S.E.O. w Bolonii; dot. przekładów włoskich „Historii literatury polskiej” i A. Fiuta: Czesław Miłosz racconta Czesław Miłosz].
506. G. Herling-Grudziński: *Sprostowanie*. — 1984 nr 1/436–2/437 s. 219.
W dziale: Listy do redakcji. — Dot. informacji podanej w „Korespondencji z Rzymu” (poz. 505) D. Morawskiego, iż pisarz brał udział w edycji wyboru poezji Cz. Miłosza: *Poesie*. Tłum. P. Marchesani, Milano 1983.
- 506a. W. Sikora: *Kronika francuska*. — 1984 nr 3/438 s. 160.
Inf. o spotkaniu poświęconym twórczości Cz. Miłosza zorg. 30 I 1984 w Centre Pompidou w Paryżu z okazji pierwszego zbiorowego wydania wierszy poety w tłum. na jęz. franc.: *Poèmes 1934–1982* [oprac.] K. A. Jeleński, Paris 1984.
507. [B. Heydenkorn] B. H.: [Wieczór autorski Cz. Miłosza w Ottawie]. — 1984 nr 4/439 s. 145.
Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Wieczór odbył się na uniwersytecie 24 I 1984.

508. [B. Heydenkorn] B. H.: [Pomnik Cz. Miłosza w Edmonton]. — 1984 nr 7/442–8/443 s. 213.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Dat.: 4 VI 1984 — Dot. odsłonięcia popiersia wyrzeźbionego przez D. Możdżeńskiego na terenie University of Alberta w Rutherford Library; na cokole napis: „Poet — Nobel Prize Literature 1980”.

509. Z. B.: [Wieczór autorski Cz. Miłosza w Los Angeles]. — 1984 nr 12/447 s. 135.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Wieczór odbył się w Bibliotece Millennium Polski 6 X 1984.

510. J. Salamon: O Jugosławii, Jugosławianach i literaturze polskiej. — 1985 nr 3/450 s. 107–114.

M.in. o przekładach z literatury polskiej, szerzej o utworach Cz. Miłosza.

511. E. Žagiell: Kronika litewska. — 1985 nr 4/451 s. 110.

Nota o spotkaniu Cz. Miłosza z J. Keliuotisem, redaktorem wydawanego w Kownie pisma *Naujoji Romuva* w 1938 r.; nota o przekładach, m.in. Cz. Miłosza w litewskiej prasie emigracyjnej.

512. M. Danilewicz Zielińska: Literatura źle widziana. — 1985 nr 6/453 s. 122–131.

Polem. z art. A. Godlewskiej: Casus Miłosz. *Rzeczywistość*, (Warszawa) 1985 nr 8 s. 1–5, o świadomości narodowej i religijnej Cz. Miłosza, s. 124–125.

513. R. Gorczyńska: Czas utrwalony. — 1985 nr 10/457 s. 121–127.

Rec.: Cz. Miłosz: Zaczynając od moich ulic. Paryż 1985. *Bibl. „Kultura”*, t. 408.

514. S. Barańczak: Próba angielszczyzny. — 1985 nr 10/457 s. 127–131.

Rec.: „Gathering Time. Five modern Polish elegies: Iwaszkiewicz — Jastrun — Miłosz — Białoszewski. Translated and introduced by A. Busza and B. Czaykowski. Barbarian Press, British Columbia 1983.

- 514a. W. Sikora: Kronika francuska. — 1985 nr 12/459 s. 152.

Inf. o odczytaniu przez K. A. Jeleńskiego wierszy Cz. Miłosza, Z. Herberta i A. Zagajewskiego w przekładzie K. A. Jeleńskiego na wieczorze poświęconym poezji prześladowanych i wygnańców zorg. w październiku 1985 r. w krypcie kościoła Madeleine w Paryżu przez Centre d'Action Poétique i francuski PEN-Club.

515. N. Żaba: [Audycja o Cz. Miłoszu w radiu szwedzkim]. — 1985 nr 12/459 s. 156.

Audycja zrealizowana przez P. A. Abrahamssona 13 XI 1985 z okazji wydania w Szwecji przekładu szwedzkiego „Hymnu o Perle”.

516. R. Gorczyńska: Bibliofilskie wydanie poezji Miłosza. — 1986 nr 3/462 s. 143–145.

Rec. wyboru wierszy w tłum. na jęz. ang. przez Cz. Miłosza we współpracy z L. Vallee i R. Hassem: *The view*. New York 1985.

517. [Nota o zgonie żony Cz. Miłosza]. — 1986 nr 5/464 s. 135.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Janina z Dłuskich zmarła w Berkeley 17 IV 1986.

518. R. Gorczyńska: Miłosz. — 1986 nr 6/465 s. 111–115.

O słabej znajomości twórczości Cz. Miłosza we Francji i przekładach franc. dzieł: *Widzenia nad Zatoką San Francisco* (*Visions de la baie de San Francisco*. Traduit par M. Bouvard. Paris 1986); *Historia literatury polskiej* (*Histoire de la littérature polonaise*. Traduit par A. Kozimor. Paris 1986); *Miłosz par Miłosz*. *Entretien de Czesław Miłosz avec Eva Czarnecka* [R. Gorczyńska], A. Fiut. Traduit par D. Beauvois. Paris 1986).

519. C. G. Kiss: Węgierskie spojrzenie na „Rodzinną Europę” Miłosza. — 1986 nr 9/468 s. 145–152.

Referat wygłoszony w Ośrodku Informacji i Kultury Polskiej w Budapeszcie w marcu 1985 r.

520. **Aproximações — Zbliżenia.** — 1986 nr 10/469 s. 151.

Nota o publikacji m.in. utworów Cz. Miłosza w piśmie wydawanym w Lizbonie od kwietnia 1986 r.

521. **W. Sikora:** [Spotkanie z Cz. Miłozem i J. Lebensteinem w Centre du Dialogue w Paryżu]. — 1986 nr 12/471 s. 132.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Spotkanie z okazji siedemdziesiątej piątej rocznicy urodzin pisarza oraz bibliofilskiego wydania przez Edition du Dialogue „Księgi Apokalipsy” w przekładzie Miłosza z ilustracjami J. Lebensteina.

522. **W. Szukalski:** **Dwie Europy Środkowe.** — 1987 nr 1/472–2/473 s. 49–55.

Art. m.in. o pojęciu Europy środkowej w wypowiedziach G. Konrada, M. Kundery, Cz. Miłosza i W. Stusa.

523. **K. A. Jeleński:** „Górami w miękkim blasku dnia”. (O przyjaźni Czesława Miłosza ze Stanisławem Vincenzem). — 1987 nr 1/472–2/473 s. 163–170.

LdR. J. S. Witkiewicz. 1987 nr 3 s. 165–166 i odpowiedź K. A. Jeleńskiego na s. 166; Cz. Miłoz zob. poz. 347.

- 523a. **G. Herling-Grudziński:** **Dziennik pisany nocą.** — 1987 nr 7/478 — 8/479 s. 41–54.

Dat. Neapol, 4 maja [1987]. — Zawiera m.in. wspomnienie o zmarłym K. A. Jeleńskim z zacytowaniem wiersza Miłosza: (Inc.) Gdybym miał przedstawić... (Po ziemi naszej. 3, poz. 153) z komentarzem Jeleńskiego (jak w poz. 453), bez ostatniego zdania. Przed cytatem inf. wstępna Herlinga-Grudzińskiego: „Ten wiersz Miłosza kochał [K. A. Jeleński] chyba najbardziej”, s. 48–49. Przedruk zob. poz. 598a.

524. [Przekłady węgierskie utworów Cz. Miłosza]. — 1987 nr 10/481 s. 148.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — O przekładzie w piśmie *Nagyvilág* 1 IX 1948 i wydaniu pierwszego w jęz. węgierskim wyboru poezji „Műzsáim palotája” (wybór E. Bojtár).

525. [Spotkanie z Cz. Miłozem w Centre du Dialogue w Paryżu]. — 1988 nr 6/489 s. 155.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Spotkanie odbyło się 27 V 1988.

526. [Nagroda im. Ignazio Silone]. — 1989 nr 1/496–2/497 s. 215.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Nagroda przyznana K. Brandysowi 1 XII 1988. — Błędna inf., iż w skład jury wchodził m.in. Cz. Miłoz. — Por. poz. 355.

527. [Zapowiedź konferencji nt. literatury w Budapeszcie organizowanej przez La Wheatland Foundation de New York]. — 1989 nr 7/502–8/503 s. 206.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Inf. o udziale A. Michnika i Cz. Miłosza.

528. [Wpłaty na nagrodę „Kultury” dla tłumaczy im. K. A. Jeleńskiego]. — 1990 nr 3/510 s. 142.

M.in. podana kwota przekazana przez Cz. Miłosza (10 000 franków).

529. [Polska inicjatywa utworzenia „Nagrody Pokoju”]. — 1990 nr 10/517 s. 146.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Informacja, iż funkcję wiceprzewodniczącego komitetu założycielskiego, oraz przewodniczącego zespołu do spraw jedności Europy ma objąć Cz. Miłoz.

530. [Inscenizacja „Hioba” w tłumaczeniu Cz. Miłosza]. — 1990 nr 11/518 s. 151.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — O przedstawieniu gdańskiego Teatru „Wybrzeże” w Centre de Dialogue w Paryżu 15 X 1990.

531. [Nagrody „Literatury” za rok 1990.] — 1990 nr 12/519 s. 118–119.

Wyróżnienie m.in. dla Cz. Miłosza za „Rok myśliwego”. Paryż 1990. *Bibl. „Kultury”*, t. 462, oraz dla Z. Herberta za „Elegię na odejście”. Paryż 1990. *Bibl. „Kultury”*, t. 460.

532. **A. S. Kowalczyk: Rok Miłosza.** — 1990 nr 12/519 s. 120–123.

Rec.: Cz. Miłosz: Rok myśliwego. Paryż 1990. *Bibl. „Kultury”*, t. 462.

533. [Nagroda Cz. Miłosza]. — 1991 nr 4/523 s. 145.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Prywatna nagroda Cz. Miłosza przyznana A. Jurewiczowi za poemat „Lida”, pierwodruk w *Kulturze* 1990 nr 1/508–2/509.

534. **J. Garliński: List z Londynu.** — 1991 nr 7/526–8/527 s. 55–59.

Dot. m.in. nagrody Cz. Miłosza dla A. Jurewicza za tomik „Lida”. Versus, Białystok 1990.

535. [Symposium poświęcone twórczości Cz. Miłosza w Szwecji]. — 1991 nr 10/529 s. 153.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Symposium zorg. przez Szwedzką Akademię Umiejętności i wydawnictwo Natur och Kulturs 9–11 IX 1991. — Noty o wygłoszonych referatach.

536. **G. Herling-Grudziński: O wygnaniu.** — 1992 nr 9/540 s. 17–22.

Tekst wygłoszony w jęz. włoskim 22 V 1992 na sympozjum poświęconym literaturze Wschodniej Europy zorg. w ramach Salonu Książki w Turynie. — Dot. poglądów Cz. Miłosza zawartych w przedmowie pt. „O wygnaniu” do albumu fotografii J. Kudelki: *Exiles*. New York 1988.

537. **A. Żuławski: [List do Redakcji].** — 1992 nr 11/542 s. 157–159.

Dot. błędów i nieścisłości w przypisach do książki Z. Hertza: *Listy do Czesława Miłosza 1952–1979*. Paryż 1992. *Bibl. „Kultury”*, t. 474.

538. **A. Dobosz: Polscy dyplomaci.** — 1993 nr 7/550–8/551 s. 137–150.

Zawiera m.in. tajny raport K. Morawskiego z 9 VII 1951 na temat Cz. Miłosza, s. 147–150.

539. **P. Piaszczyński: Czytając Zygmunta Hertza „Listy do Czesława Miłosza 1952–1979.”** — 1993 nr 9/552 s. 31–32.

Wiersz.

540. **Z. Machej: Miłosz w Czechach.** — 1993 nr 9/552 s. 128–130.

Relacja z pobytu Cz. Miłosza w Czechach.

541. [J. Brodski i Cz. Miłosz w Katowicach]. — 1993 nr 9/552 s. 169.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — O imprezach kulturalnych związanych z pobytami J. Brodskiego i Cz. Miłosza w Katowicach 22 VI 1993 w związku z doktoratem *honoris causa* dla J. Brodskiego.

542. [T. Jastrun] **Smecz: Z ukosa.** — 1997 nr 7/598–8/599 s. 88–98.

Felieton zawierający m.in. wrażenia z transmitowanego przez media spotkania W. Szyborskiej z Miłoszem na Zamku Królewskim w Warszawie, s. 88–90.

543. [T. Jastrun] **Smecz: Z ukosa.** — 1998 nr 1/604–2/605 s. 127–142.

Dot. m.in. książki Cz. Miłosza: *Piesek przydrożny*. (Kraków 1987), s. 127–129.

544. **Komunikat Funduszu Pomocy Niezależnej Literaturze i Nauce Polskiej.** — 1998 nr 3/606 s. 126–129.

Zawiera m.in. informację, iż Prezydentem Funduszu jest Cz. Miłosz, s. 127.

545. **Festiwal Czesława Miłosza.** — 1998 nr 5/608 s. 128.

Nota o Międzynarodowym Festiwalu poświęconym twórczości Miłosza w Claremont McKenna College w południowej Kalifornii 23–27 IV 1998.

546. **G. Gömöri: Moi polscy poeci.** — 1998 nr 6/609 s. 114–126.

Nadtytuł: Kronika kulturalna. — Dot. znajomości przez autora utworów T. Różewicza, K. I. Gałczyńskiego, W. Broniewskiego, A. Słonimskiego,

K. Wierzyńskiego, Z. Herberta, Cz. Miłosza, W. Szymborskiej, S. Barańczaka. — W tekście wiersz poz. 416.

547. [Edycja „Dzieł zebranych” Cz. Miłosza]. — 1998 nr 11/614 s. 151.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — O przygotowywaniu przez Wydawnictwo Literackie oraz wydawnictwo „Znak” edycji „Dzieł zebranych” Cz. Miłosza.

548. **Z. Florczak: Przebudzenie wileńskie: 1905–1915.** — 2000 nr 1/628–2/629 s. 167–174.

Omów. książki A. Romanowskiego: *Młoda Polska Wileńska*. Kraków 1999, m.in. wzmianka o Cz. Miłoszu.

549. [Konferencja międzynarodowa „Le rôle des élites d’Europe...”]. — 2000 nr 1/628–2/629 s. 214.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — O międzynarodowej konferencji nt. „Le rôle des élites d’Europe centrale et orientale dans la fin de la Guerre froide et dans la redéfinition du monde”, która odbyła się w Institut Français des Relations Internationales w Paryżu 17 XII 1999. — W konferencji udział wzięli przedstawiciele dyplomacji polskiej oraz intelektualiści polscy i francuscy, m.in. Cz. Miłosz.

550. [Zebranie dyskusyjne w Instytucie Polskim w Paryżu]. — 2000 nr 1/628–2/629 s. 214.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — O zebraniu dyskusyjnym, które odbyło się w Instytucie Polskim w Paryżu z udziałem paryskiej Stacji Naukowej PAN pt. „Jaka Polska? Przesłanie *Kultury*” 18 XII 1999. — W dyskusji udział wzięli intelektualiści polscy i białoruscy, m.in. Cz. Miłosz.

551. [Katedra polska na uniwersytecie Columbia]. — 2000 nr 4/631 s. 157.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca. — O utworzeniu przez Uniwersytet Columbia Funduszu Adama Mickiewicza dla stworzenia polskiej katedry na tym uniwersytecie. — W tekście informacja, iż w Komitecie założycielskim udział bierze m.in. Cz. Miłosz.

552. [Białoruski przekład „Zniewolonego umysłu” Cz. Miłosza]. — 2000 nr 5/632 s. 154.

Nota inf. w rubryce: Wydarzenia miesiąca.

553. **J. Zieliński: Listy odśrodkowe.** — 2000 nr 6/633 s. 144–147.

Omów.: J. Stempowski: *Listy*. Listy do różnych adresatów [...] Red.: B. Toruńczyk, Warszawa 2000. — W tekście fragment listu do Cz. Miłosza.

CZĘŚĆ DRUGA

Miłosz w *Bibliotece „Kultury”*

Twórczość

554. LIST DO KRAJU

Paryż: Inst. Lit. 1952, 11 s.

Odbitka z: *Kultura* 1952 nr 6/56 s. 35–43.

Wiersze: Na śmierć Tadeusza Borowskiego; Paryż 1951; Pożegnanie; Faust warszawski; Niech nigdy; W praojcach swoich pogrzebani; Stracony przywódca [z R. Browninga]; Mittelbergheim. — Zob. poz. 19–25.

555. ZNIEWOLONY UMYŚL

Paryż: Inst. Lit. 1953, 236 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 3.

— Wyd. 2. (Dzieła zbiorowe. T. III). Paryż: Inst. Lit. 1980, 236 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 325.

Druk w Belgii. — Na okładce nadruk: 1980 Nagroda Nobla.

Traktat polityczny (określenie autora). — [Wstęp:] Do czytelnika polskiego, dat.: Paryż, 1 II 1953.

Zawartość: Czytelnikowi polskiemu; Przedmowa. — I. Murti-Bing. — II. Zachód. — III. Ketman. — IV. Alfa czyli moralista. — V. Beta czyli nieszczęśliwy kochanek. — VI. Gamma czyli niewolnik dziejów. — VII. Delta czyli trubadur. — VIII. Wróg ładu, człowiek. — IX. Baltowie.

556. ŚWIATŁO DZIENNE

Paryż: Inst. Lit. 1953, 156 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 5.

Wiersze powst. po 1945, z wyjątkiem poematu „Świat” powst. w czasie okupacji.

Zawartość: Od autora. — Cz. 1.: Do Jonathana Swifta; Piosenka o porcelanie; Dziecię Europy; Portret z połowy XX-go wieku; Naród; Do polityka; Siegfried i Erika; Dwaj w Rzymie; Trzy chóry z dramatu „Hiroszima”. — Cz. II.: Na śpiew ptaka nad brzegami Potomaku; Narodziny; Rodzina; Ocean; Koncert; Podróż; Pałac moich muz; Dzień i noc; Odbicia; Central Park; Pamięci Teresy Żarnower; O duchu praw; Legenda; Przypomnienie; Grób matki; Myśl o Azji; Do Tadeusza Różewicza poety; Nie ma wzroku; Na ma-

lą Murzynkę grającą Chopina; Negro spiritual: Leć nizej słodki rydwanie, — Przekłady z poezji murzyńskiej; M. Walker: Dla mego ludu; L. P. Matos: Nianio w niebie; K. E. Ingram: Jaszczurka; B. Mcm Wright: Doświadczenie. — Cz. III.: Traktat moralny. — Cz. IV. Świat (Poema naiwne): Droga. Furka. Ganek. Jadalnia. Schody. Obrazki. Ojciec w bibliotece. Zakłęcia ojca. Z okna. Ojciec objaśnia. Przypowieść o maku. Przy piwoniach. Wiara. Nadzieja. Miłość. Wyprawa do lasu. Królestwo ptaków. Trwoga. Odnalezienie. Słońce. — Cz. V.: Toast. — Cz. VI.: Kolędnicy; Żuławy; W praojcach swoich pogrzebani; Który skrzywdziłeś; Na śmierć Tadeusza Borowskiego; Poeta; Paryż 1951; Faust warszawski; Zoile; Mittelbergheim.

557. LITERATURA PO DZIESIĘCIU LATACH

Wyd. łącznie z: Z. Jordan: Bunt intelektualistów; Z. Florczak: Zbigniew Florczak namawia do powrotu; [M. Pankowski] Marian: „Mój Drog” [odpowiedź Z. Florczakowi].

[Paryż: Inst. Lit.] 1955, 23 s.

Odbitka z: *Kultura*, 1955 nr 9/95 s. 92–102, 102–104, 104–106; nr 10/96 s. 105–111.

Tekst Cz. Miłosza zob poz. 72.

558. REFLEKSJE O ŚRODOWISKU ZAMKNIĘTYM

Wyd. łącznie z: Redakcja „Kultury”: Do czterdziestu ośmiu; J. Mieroszewski: Dramat polskich „klerków”.

[Paryż: Inst. Lit.] 1955, 21 s.

Odbitka z: *Kultura*, 1955 nr 11/97 s. 3–4, 21–33, 74–81.

Tekst Miłosza zob. poz. 73.

559. ZDOBYCIE WŁADZY

Paryż: Inst. Lit. 1955, 159 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 9.

— Wyd. 2. (Dzieła zbiorowe. T. IV). Paryż: Inst. Lit. 1980, 159 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 326.

Druk w Belgii. — Na okładce nadruk: 1980 Nagroda Nobla.

Powieść. — Na s. 4 notka: „Większość postaci tej powieści jest fikcyjna. Spośród postaci rzeczywistych postacie kapitana Osmana i strzelca Bertranda zo-

stały zaczerpnięte, podobnie jak kilka innych szczegółów z kroniki walk na Starym Mieście «Przemarsz przez piekło», spisanej przez Romana [Stanisława] Podliewskiego (Warszawa 1949).

Część nakładu wyd. 1 wydano dla łatwiejszego przemycenia do kraju z fikcyjną kartą tytułową oraz adresem wydawniczym: Zygmunt Kornaga: Wyzwolenie. Paryż, Stowarzyszenie Budowniczych Polski Ludowej im. Wandy Wasilewskiej, Sekcja Paryż 1955. Na odwrocie, nawiązując do 10 rocznicy wejścia wojsk radzieckich do Warszawy, umieszczono reprodukcję rys. D. Mroza, przedstawiającego czerwonoarmistę z pepeszą i opatrzonego notą o wdzięczności Polaków za uratowanie od faszyzmu. Wysyłka książki do kraju w tej postaci została dokonana jednorazowo pod koniec stycznia. Reszta wydania zaczęła być rozprowadzana po miesiącu.

560. DOLINA ISSY

Paryż: Inst. Lit. 1955, 196 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 10.

— Wyd. 3. Paryż: Inst. Lit. 1979, 196 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 309.

— Wyd. 4. (Dzieła zbiorowe. T. V). Paryż: Inst. Lit. 1980, 196 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 330.

Druk w Belgii. — Na okładce nadruk: 1980 Nagroda Nobla.

— Wyd. 2 z rysunkami Jana Lebensteina. Londyn: Oficyna Poetów i Malarzy 1966.

561. [PRZEKŁAD:] R. ARON: KONIEC WIEKU IDEOLOGII.

Przel. ...

Paryż: Inst. Lit. 1956, 326 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 14.

Data ukończenia druku: 15 VI 1956.

Tytuł oryginału: L'opium des intellectuels.

Bez nazwiska tłumacza; we wstępie „Od autora” skierowanym do polskich czytelników Aron informuje iż książkę przełożyli „przyjaciele z *Kultury*”. — Ustalenie autora przekładu w oparciu o korespondencję Cz. Miłosza z J. Giedroyciem.

Zawartość: Cz. I. Mity polityczne. — Cz. II. Bałwochwalstwo historii. — Cz. III. Alienacja intelektualistów. — Wnioski końcowe: Koniec wieku ideologii?

562. [PRZEKŁAD:] J. HERSCH: POLITYKA I RZECZYWISTOŚĆ

Przeł. ...

Paryż: Inst. Lit. 1957, 255 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 18.

Data ukończenia druku: 31 I 1957.

Tytuł oryginału: *Idéologies et réalité. Essai d'orientation politique.*
 Zawartość: Nota tłumacza. — Przedmowa [autorki] do wydania polskiego.
 — Przedmowa. — Cz. I.: Opis dzisiejszej sytuacji; Dwuznaczność. — Cz. II.:
 O polityce w ogólności; O demokracji; Partie polityczne. — Cz. III.: Podsta-
 wa filozoficzna lub religijna socjalizmu; Demokracja polityczna; Socjalistycz-
 na gospodarka; Polityka międzynarodowa.

563. TRAKTAT POETYCKI

Paryż: Inst. Lit. 1957, 42 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 19.

Data ukończenia druku: 15 I 1957.

Poemat. — Dat.: Brie-Comte-Robert 1956.

Zawartość: Wstęp. — I. Piękne czasy. — II. Stolica. — III. Duch dziejów. —
 IV. Natura.

564. [PRZEKŁAD:] D. BELL: PRACA I JEJ GORYCZE
(KULT WYDAJNOŚCI W AMERYCIE)

Przeł. ...

Paryż: Inst. Lit. 1957, 68 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 25.

Data ukończenia druku: 22 X 1957.

Tytuł oryginału: *Work and its discontents.*
 Zawartość: O pochodzeniu pracy. [Przekład Miłosza z Wergiliusza „Georgi-
 ki” księga 1]. — Wstęp do wydania polskiego. — Przedmowa. — Nowy ra-
 chunek czasu; Czuwająca ręka bóstwa; Szycha i Wahadło; Forma bez
 funkcji; Krople w społecznej rzece; Miażdzący młyn; Za uszy od butów; Pro-
 rocy zabawy; Wyczerpanie lewicy; Mięczak i człowiek; Arkadia i utopia;
 Ananke i Thanatos.

565. KONTYNENTY

Paryż: Inst. Lit. 1958, 387 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 29.

Data ukończenia druku: 20 VII 1958.

Utwory prozą, wiersze, eseje oraz przekłady ułożone wg okresów, w zalez-
 ności od miejsca gdzie powstały.

Zawartość: Przedmowa. — Cz. I. Polska: Szkło, — [Przekłady:] J. Milton:
 Szatan urągający. Wygnanie z raju; R. Browning: Stracony przywódca; O. Mi-
 losz: H., Symfonia listopadowa. Wóz. Niedokończona symfonia. — Cz. II.
 Ameryka: Notatnik amerykański; List półprywatny o poezji; Wprowadzenie
 w Amerykanów; Z konferencji pisarzy w Bread Loaf; O przekładach, — [Prze-
 kłady:] W. Whitman: Pieśń dla poległych. Z pieśni o sobie samym; E. Mar-
 kham: Człowiek z motyką; C. Sandburg: Z wierszy chicagowskich: Bogaty
 polski chłop przeklina swoją siostrę, która uciekla z dzikim człowiekiem. Pa-
 rostatek. Kopacze. Zbrukana Gołębic. Ogrodzenie. Odjechała. Łopaciarz. Mi-
 łość Murarza. Człowiek, oprawca człowieka. Burmistrz miasta Gary. Omaha.
 Szczęście; V. Lindsay: Szymon Legree; Negro spirituals; W. C. Williams: „In
 the american grain” [fragm.]; Biali i Indianie Pogranicza — Faulkner. — [Prze-
 kłady:] F. Garcia Lorca: Mała ballada o trzech rzekach. Gitara. Lament; J. C.
 Andrade: Miejsce skąd pochodzę. Głos wyborczy dla zieleni. Nic nie jest na-
 sze. Ziemskie mieszkanie. Ruchy przyrody. Drugie życie mojej matki; Poezja
 chińska: Wen Yi-Tuo: Bóg miłości; Yu Min-Czan: Lady Magbeth [!]; Pen Czi-
 Lin: Pierwsza lampa; Tseng K. o Szia: Morze. Odpoczynek w południe. Łzy.
 Krople potu i perły. Cisza. Powrót; Tien Czien: Kary koń, rewolwer i pieśń.
 Mam tylko skrawek papieru i kilka krwawych plam, — O poezji Saint John
 Perse’a; Notatnik: Pennsylvania; Sobie samemu do sztambucha na Nowy Rok
 1950. — Cz. III. Francja: Notatnik: Dordogne; Notatnik: Europa; Dwa pro-
 cesy; Notatnik: Brzegi Lemanu; Gombrowiczowi; Dwight Macdonald; Cze-
 chowicz — to jest o poezji między wojnami; Spotkania; Kilka problemów
 osobistych; Przekłady i Gałczyński; Mówiąc o ssaku, — [Przekład:] N. Bom-
 ze: Modlitwa mojej matki przed zmrokiem; Refleksje o środowisku zamknię-
 tym; Poezja amerykańska; Próba porozumienia; Antygonia; Biedny
 kamerjunker; W obronie Europy; Nota o Heraklicie.

566. [PRZEKŁAD:] S. WEIL: WYBÓR PISM.

Tłum. i oprac. ...

Paryż: Inst. Lit. 1958, 348 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 33.

Data ukończenia druku: 10 X 1958.

Zawartość: Wstęp: Wyznanie tłumacza; Biografia; Jej książki. — Cz. I. Frag-
 menty (1933–1938); O książce Lenina „Materializm i empiriokrytycyzm”;
 Medytacje o posłuszeństwie i wolności; Z „Rozważań o przyczynach wolno-
 ści i przyczynach ucisku”; Doświadczenia z życia w fabryce; List pożegnalny
 do ojca Perrin; Rozważania o dobrym użytku studiów szkolnych. — Cz. II.
 Zeszyty: Ateizm i wiara; Dystans między koniecznością i dobrem; Życie
 niemożliwe; Sprzeczność; Krzyż; Świat jako metafora; Siła ciężenia i łaska;
 Piękno; Ja i świat; De-kreacja; Czas; Pustka i kompensata; Nieszczęście; Zło;

Uwaga, Filozofia, Wola; Miłość; Konieczność i posłuszeństwo; Odczytanie; Metaxu; Społeczeństwo. — Cz. III. Zakończenie; Czy istnieje doktryna marksistowska?

567. [PRZEKŁAD:] KULTURA MASOWA.

Tłum. i oprac. ...

Paryż: Inst. Lit. 1959, 145 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 41. Seria: Dokumenty, z. 6.

Data ukończenia druku: 20 III 1959.

Wybór (dokonany przez Miłosza) z antologii: Mass culture, the popular arts in America. Wyd.: B. Rosenberg, D. Manning White. Glencoe, Illinois 1957. Zawartość: Cz. Miłosz: Przedmowa. — D. Macdonald: Teoria kultury masowej. — C. Greenberg: Awangarda i kicz. — M. McLuhan: Oko, dźwięk i furia. — E. Van den Haag: Szczęścia i nieszczęścia. — L. A. Fiedler: Środek przeciwko krańcom. — M. Tumin: Kultura popularna a społeczeństwo otwarte. — Cz. Miłosz: Pytania do dyskusji.

568. RODZINNA EUROPA

Paryż: Inst. Lit. 1959, 248 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 50.

Data ukończenia druku: 24 XII 1959.

— Wyd. 2. (Dzieła zbiorowe. T. VI). Paryż: Inst. Lit. 1980, 246 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 327.

Druk w Belgii. — Na okładce nadruk: 1980 Nagroda Nobla.

Studium dot. mieszkańców Wschodniej Europy oparte na własnych przeżyciach i doświadczeniach.

Zawartość: Wstęp. — Miejsce urodzenia; Przodkowie; Podróż do Azji; Wojna; Dziesięć dni, które wstrząsnęły światem; Dalszy ciąg wojen; Miasto młodości; Wychowanie katolickie; Narodowość; Marksizm; Rosja; Podróż na Zachód; Młody człowiek i sekrety; Celnik; Granica pokoju; GG; Intermezzo; Tygrys.

569. [PRZEKŁAD:] WĘGRY.

Wstęp i tłum. ...

Paryż: Inst. Lit. 1960, 124 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 59.

Data ukończenia druku: 15 IX 1960.

Książka wydana w *Bibliotece „Kultury”* z inicjatywy i w opracowaniu Cz. Miłosza, który następnie dokonał wyboru tekstów i ich przekładu. — Zawartość:

Cz. Miłosz: Przedmowa. — P. Kende: Rozważania o historii Węgier (Wczorajsze Węgry). — Hungaricus: Kilka nauk z demokratycznej i narodowej rewolucji węgierskiej. — Młodzi poeci węgierscy: [przekłady wierszy:] I. Maté: Ucieczka. (Inc.) Bogu mojego serca..., s. 119; S. Andras: Prośba S.A.A.R. (Inc.) Ja Sandor Andras..., s. 119–120; S. Andras: Obczyzna. (Inc.) Miłosny język obcy..., s. 120; Á. Kibédi-Varga: Samotność. (Inc.) Szczęśliwi ludzie..., s. 121; L. Z. Toto: Jestem czasami tak głodny..., s. 121–122; G. Bikich: Sorsbona. (Inc.) Żyję w błogosławionej epoce pokoju..., s. 123; E. Nyiri: Skarga żony Lota. (Inc.) Jutrzenka jasna wschodzi... — W Przedmowie Cz. Miłosza uwaga: „Zasadniczo nie powinno się tłumaczyć wierszy z języka, o którym nie ma się pojęcia, nie mogłem jednak oprzeć się pokusie i spolszczyłem kilka, opierając się na francuskim przekładzie Ewy Farago [nie wyd.]”.

570. CZŁOWIEK WŚRÓD SKORPIONÓW.
STUDIUM O STANISŁAWIE BRZOZOWSKIM

Paryż: Inst. Lit. 1962, 125 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 77.

Data ukończenia druku: 24 IV 1962.

Zawiera rozdziały: Linia losu; Młoda Polska; Między wojnami. — Filozofia Brzozowskiego; Sprawa Brzozowskiego; Podsumowanie; Post-scriptum.

571. KRÓL POPIEL I INNE WIERSZE

Paryż: Inst. Lit. 1962, 55 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 79.

Data ukończenia druku: 28 V 1962.

Zawartość: Król Popiel; Sroczność; Nauki; Nic więcej; Oda do ptaka; Szczęście; Co było wielkie; Powinien, nie powinien; Co znaczy; Heraklit; Portret grecki; Rozmowy na Wielkanoc 1620 roku; Mistrz; Z chłopca król; Na ścięciu damy dworu; Rozmowa plocha; Pokój; W Mediolanie; Ballada. — Kronika miasta Pornic: Zamek Sinobrodego. Galipaud. Dziedzice. Wandejczycy. Słowacki. Loukianoff. British War Cemetery. Pornic. — Album snów; Kresy; Po ziemi naszej.

572. [PRZEDMOWA DO:] S. VINCENZ: PO STRONIE PAMIĘCI

Paryż: Inst. Lit. 1965, 256 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 114.

Data ukończenia druku: 21 VI 1965.

Wybór esejów. — Cz. Miłosz: Przedmowa, s. 7–35. — Dat.: La Combe-Grenoble, jesień 1964.

573. GUCIO ZACZAROWANY

Paryż: Inst. Lit. 1965, 54 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 116.

Data ukończenia druku: 20 VIII 1965.

Wiersze. — Zawartość: (Inc.) Była zima...; Gucio zaczarowany; Zmieniał się język; Nigdy od ciebie, Miasto; Rzeki maleją; Ustawią tam ekrany; Po drugiej stronie; I świeciło to miasto; Te korytarze; Kresy; Trzy rozmowy o cywilizacji; Sentencje; (Inc.) Dużo śpię i czytam...; Dytyramb. — Z Walta Whitmana: [Przekłady:] Miasto uczt. Słyszałem was uroczyste i słodko brzmiące organy. Opowiedziała mi matka. Noc na preriach. Dzieci Adama [fragm.]. — Z Robinsona Jeffersa: [Przekłady:] Kochaj dzikiego łabędzia. Oko. Wieczorny odpływ. Pożar w górach. Tor House. Radość. O śliczna skało. Miejscowa legenda. W obronie złych snów [dwie pierwsze części]. Rozdzierać życie. Pełnia księżyc.

574. WIDZENIA NAD ZATOKĄ SAN FRANCISCO

Paryż: Inst. Lit. 1969, 176 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 177.

Data ukończenia druku: 25 IX 1969.

— Wyd. 2. (Dzieła zbiorowe. T. IX). Paryż: Inst. Lit. 1980, 172 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 331.

Druk w Belgii. — Na okładce nadruk: 1980 Nagroda Nobla.

Szkice. — Zawartość: O moim zamiarze; O miejscu gdzie jestem; Co czuje się wobec zbyt dużego obszaru; Symboliczne góry i lasy; Wspomnienie pewnej miłości; O skutkach nauk przyrodniczych; Krótka dygresja o kobiecie jako przedstawicielce Natury; Religia i przestrzeń; O pewnej chorobie trudnej do nazwania; Migracje; Zdarzenia w Kalifornii; O tamtym stuleciu; O westernie; „Ja i oni”; Wizerunek bestii; Co jest moje?; O zgiełku wielu religii; O katolicyzmie; Carmel; Do Robinsona Jeffersa; Sex dostarczony; O cenzurze; O agonii Zachodu; Bezkształtne i nowe; Ewangeliczny wysłannik; Czarni; O Henrym Millerze; Ja, motor, ziemia; O cnocie; O tańcu śmierci i nierówności ludzi; Rozdział w którym autor przyznaje się, że jest po stronie ludzi w braku czegoś lepszego; Odradzanie się utopii; Herbert Marcuse; O emigracji do Ameryki tudzież jakby podsumowanie.

575. MIASTO BEZ IMIENIA

Paryż: Inst. Lit. 1969, 72 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 178.

Data ukończenia druku: 29 IX 1969.

Poezje. — Zawartość: Rok; Miasto bez imienia (1–12); Kiedy księżyc; Veni Creator; Okno; Słowa; Na trąbach i na cytrze (1–11); Jak było; W drodze; Kronika; Jakże znośeś; Na brzegu; Ktokolwiek; Biel; Źródło; Twierdzenie i odpowiedź; Im więcej. — Zapisane wczesnym rankiem, mową niezwiązaną; Rady; Zakłęcie; Ars poetica?; Twój głos; Wyższe argumenty na rzecz dyscypliny zaczerpnięte z przemówienia na Radzie Powszechnego Państwa w roku 2068; Wyspa; Kiedy byłem mały; Sposób; Moja wierna mowa.

576. PRYWATNE OBOWIĄZKI

Paryż: Inst. Lit. 1972, 256 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 215.

Data ukończenia druku: 20 I 1972.

— Wyd. 2. (Dzieła zbiorowe. T. VII). Paryż: Inst. Lit. 1980, 254 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 328.

Druk w Belgii. — Na okładce nadruk: 1980 Nagroda Nobla.

Zbiór not i esejów. — Zawartość: Wstęp. — Wycieczka w „La Belle Époque”; [Przekład:] W. B. Yeats: Odjazd do Bizancjum. — Przygody poezji nowoczesnej; [Przekłady:] O. Miłosz: Kilka słów o poezji; K. Kawafis: Itaka. Dariusz. Myris. Aleksandria A.D. 340. Czekać na barbarzyńców. — Brognart; O wierszach Aleksandra Wata; Prywatne obowiązki wobec polskiej literatury; Sienkiewicz, Homer i Gnębon Puczymorda; O historii polskiej literatury, wolnomyślicielach i masonach; Kim jest Gombrowicz?; Myśli o T. S. Eliocie; Zapisane wczesnym rankiem; Notatnik; O Tomaszu Mayne Reid; Apollo Nałęcz-Korzeniowski. — Appendix: Eseje warszawskie: Legenda wyspy; Legenda miasta-potwora; Religijność Zdziechowskiego.

577. GDZIE WSCHODZI SŁOŃCE I KĘDY ZAPADA

Paryż: Inst. Lit. 1974, 88 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 245.

Data ukończenia druku: 30 IV 1974.

Wiersze. — Zawartość: I.: Zadanie; Ryba; Godzina; Przypowieść; Lektury; Œconomia divina; Wieść; Przed krajobrazem; Ile świętych zamiarów; L' accélération de l'histoire; Natrafilem na to; Elegia dla N.N.; Zaśpiew; Wezwanie; Kiedy mówiłem; Przywołanie do porządku; Władca Albanii; Nie tak; Tak mało; O aniołach; Pory roku; Dar. — II.: Gdzie wschodzi słońce i kędy zapada: Posłuchanie; Pamiętnik naturalisty; Lauda; Nad miastami; Mała pauza; Oskarżyciel; Dzwony w zimie.

578. ZIEMIA ULRO

Paryż: Inst. Lit. 1977, 221 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 280.

Data ukończenia druku: 15 IX 1977.

— Wyd. 2. (Dzieła zbiorowe. T. VIII). Paryż: Inst. Lit. 1980, 221 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 329.

Druk w Belgii. — Na okładce nadruk: 1980 Nagroda Nobla.

Eseje. — Zawartość: Przedmowa ks. Józefa Sadzika: Inne niebo, inna ziemia. — Ziemia Ulro. — Bibliografia twórczości Czesława Miłosza.

579. OGRÓD NAUK

Paryż: Inst. Lit. 1979, 255 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 306.

— Wyd. 2. (Dzieła zbiorowe. T. X). Paryż: Inst. Lit. 1981, 255 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 332.

Druk w Belgii. — Na okładce nadruk: 1980 Nagroda Nobla.

Zawartość: I.: Wstęp; Gorliwość; Koszta gorliwości; Piasek w klepsydrze; Rzeczywistość; Ziemia jako raj; Co doradzał Mr Blake; „Dehumanizacja sztuki”; Saligia; O piekle; O twórcach; Biesy; Język, narody; Mickiewicz; Strefa chroniona; Polonistyka; Niemoralność sztuki. — II.: Gorliwość tłumacza. [Przekłady:] Ch. Baudelaire: Balkon; N. Bomse: Modlitwa mojej matki przed zmkrokiem; W. Cowper: Samotność Aleksandra Selkirka; T. Merton: Elegia dla Ernesta Hemingwaya; O. W. Miłosz: H., Symfonia listopadowa; W. B. Yeats: Wieża; T. Venclova: Rozmowa w zimie; W. Whitman: Miasto uczł. Słyszałem was uroczyście i słodko brzmiące organy. Opowiedziała mi matka. Noc na preriach. Dzieci Adama (fragm.). Pieśń dla poległych. Z „Pieśni o sobie samym”; R. Jeffers: Kochaj dzikiego łabędzia. Wieczorny odpływ. Oko. Carmel. Miejskowa legenda. Radość. W obronie złych snów [dwie pierwsze części]. Rozdzierać życie. Pełnia księżycy. — III.: Eklezjastes. [Przekład:] Księga Eklezjasty.

580. DZIEŁA ZBIOROWE

Paryż: Inst. Lit. 1980–1985. *Bibl. „Kultury”*.

Na okładce tomów I–XII nadruk: 1980 Nagroda Nobla

T. I. Poezje [cz. I] zob. poz. 581.

T. II. Poezje [cz. 2] zob. poz. 582.

T. III. Zniewolony umysł [Wyd. 2] zob. poz. 555.

T. IV. Zdobycie władzy [Wyd. 2] zob. poz. 559.

T. V. Dolina Issy [Wyd. 4] zob. poz. 560.

T. VI. Rodzinna Europa [Wyd. 2] zob. poz. 568.

T. VII. Prywatne obowiązki [Wyd. 2] zob. poz. 576.

T. VIII. Ziemia Ulro [Wyd. 2] zob. poz. 578.

T. IX. Widzenia nad zatoką San Francisco [Wyd. 2] zob. poz. 574.

T. X. Ogród nauk [Wyd. 2] zob. poz. 579.

T. XI. Poezje [cz. 3] zob. poz. 583.

T. XII. Zaczynając od moich ulic, zob. poz. 586.

581. POEZJE [CZ. I]

(Dzieła zbiorowe. T. I). Paryż: Inst. Lit. 1981, 292 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 336.

Data ukończenia druku: 13 IV 1981.

Na okładce nadruk: 1980 Nagroda Nobla.

Zawartość: TRZY ZIMY — 1936: Ptaki; Pieśń; Bramy arsenału; Hymn; Elegia; O młodszym bracie; O książce; Świty; (Ty silna noc); Kolysanka; Wieczorem wiatr; Dialog; Powolna rzeka; Posąg małżonków; Obłoki; Roki; Do księdza Ch. — OCALENIE — 1945: W mojej ojczyźnie; Fragment; Pieśń Levallois; Siena; Spotkanie; Piosenka na jedną strunę; Powrót; Postój zimowy; W malignie 1939; Miasto; Rzeka; Książka z ruin; Równina; Błądząc; Podróż; Baśń wigilijna; Kraina poezji; Piosenka pasterska; Dzień tworzenia; Ranek; Walc; Campo di Fiori. — ŚWIAT (Poema naiwne): Droga. Furtka. Ganek. Jadalnia. Schody. Obrazki. Ojciec w bibliotece. Zakłęcia ojca. Z okna. Ojciec objaśnia. Przypowieść o maku. Przy piwoniach. Wiara. Nadzieja. Miłość. Wyprawa do lasu. Królestwo ptaków. Trwoga. Odnalezienie. Słońce. — Głosy biednych ludzi : Piosenka o końcu świata; Pieśń obywatela; Biedny poeta; St. Ign. Witkiewicz; Kawiarnia; Biedny chrześcijanin patrzy na getto; Na pewną książkę; Przedmieście. — Pieśń Adriana Zielińskiego; Los; Życzenie; Skarga dam minionego czasu; Pożegnanie; Ucieczka; W Warszawie; Przedmowa. — ŚWIATŁO DZIENNE — 1953: Do Jonathana Swifta; Piosenka o porcelanie; Dziecię Europy; Portret z połowy XX-go wieku; Naród; Do polityka; Siegfried i Erika; Dwaj w Rzymie; Trzy chóry z nie napisanego dramatu „Hiroshima”; Na śpiew ptaka nad brzegami Potomaku; Narodziny; Rodzina; Ocean; Koncert; Podróż; Pałac moich muz; Dzień i noc; Odbicia; Central Park; Pamięci Teresy Żarnower; O duchu praw; Legenda; Przypomnienie; Grób matki; Myśl o Azji; Do Tadeusza Różewicza, poety; Nie ma wzroku; Ziemia; Traktat moralny (calość); Toast; Kołędnicy; Żuławy; W prajcach swoich pogrzebani; Który skrzywdziłeś; Na śmierć Tadeusza Borowskiego; Poeta; Paryż 1951; Faust warszawski;

Zoile; Mittelbergheim. — Z WIERSZY ROZPROSZONYCH — 1934–1969: To co pisałem; Komin; Głowy; Z wierszy 1937 roku; Wciele-
nie; Jak władcy; Modlitwa wigilijna; Szedłem dzisiaj przez ogród; Na plaży;
Do poezji; Kolęda; Przyrodzie — pogrózka; Do Alberta Einsteina (fragmen-
ty); Do Laury; Notatnik: Pennsylvania; Antygonia; Sobie samemu do sztam-
bucha na Nowy Rok 1950; Notatnik: Dordogne; Notatnik: Europa; Notatnik: Bon nad Lemanem; Esse; Pomyłka; Jak można zapomnieć; Jakże
obrzydliwe; Młodzi polscy poeci; Zapisane wczesnym rankiem: Na Tele-
graph Avenue; List.

582. POEZJE [CZ. II]

(Dzieła zbiorowe. T. II). Paryż: Inst. Lit. 1981, 238 s. *Bibl. „Kultury”*,
t. 339.

Data ukończenia druku: 28 V 1981.

Na okładce nadruk: 1980 Nagroda Nobla.

Zawartość: TRAKTAT POETYCKI: Wstęp; I. Piękne czasy; II. Stolica; III.
Duch dziejów; IV. Natura. — KRÓL POPIEL I INNE WIERSZE — 1962:
Król Popiel; Sroczność; Nauki; Nic więcej; Oda do ptaka; Szczęście; Co było
wielkie; Powinien, nie powinien; Co znaczy; Heraklit; Portret grecki; Roz-
mowy na Wielkanoc 1620 roku; Mistrz; Z chłopia król; Na ścięciu damy
dworu; Rozmowa płocha; Pokój; W Mediolanie; Ballada. — Kronika mia-
sta Pornic. Zamek Sinobrodego. Galipaud. Dziedzice. Wandejczycy. Ma-
donna Ocalenia. Słowacki. Loukianoff. British War Cemetery. Pornic. —
Album snów; Kresy; Po ziemi naszej. — GUCIO ZACZAROWANY —
1965: Była zimia; Gucio zaczarowany; Zmieniał się język; Nigdy od ciebie,
Miasto; Rzeki maleją; Ustawią tam ekrany; Po drugiej stronie; I świeciło to
miasto; Te korytarze; Kresy; Trzy rozmowy o cywilizacji; Sentencje; Dużo
śpię i czytam; Dytyramb. — MIASTO BEZ IMIENIA — 1969: Rok; Miasto
bez imienia; Kiedy księżyc; Veni Creator; Okno; Słowa; Na trąbach i na cy-
trze; Jak było; W drodze; Kronika; Jakże znosileś; Na brzegu; Ktokolwiek;
Biel; Źródło; Twierdzenie i odpowiedź; Im więcej. — Zapisane wcze-
snym rankiem, mową niezwiązaną: Rady. Zakłęcie. Ars poetica? Twój
głos. Wyższe argumenty na rzecz dyscypliny zaczerpnięte z przemówienia na
Radzie Powszechnego Państwa w roku 2068. Wyspa. Kiedy byłem mały.
Sposób. Moja wierna mowa. — GDZIE WSCHODZI SŁOŃCE I KĘDY ZA-
PADA — 1974: Zadanie; Ryba; Godzina; Przypowieść; Lektury; Œconomia
divina; Wieść; Przed krajobrazem; Ile świetnych zamiarów; L' accélération
de l'histoire; Natrafiłem na to; Elegia dla N. N.; Zaśpiew; Wezwanie; Kiedy
mówiłem; Przywołanie do porządku; Władca Albanii; Nie tak; Tak mało;
O aniołach; Pory roku; Dar. — Gdzie wschodzi słońce i kędy zapa-
da: Posłuchanie. Pamiętnik naturalisty. Lauda. Nad miastami. Mała pauza.
Oskarżyciel. Dzwony w zimie.

583. POEZJE [CZ. III]

(Dzieła zbiorowe. T. XI). Paryż: Inst. Lit. 1981, 110 s. *Bibl. „Kultury”*,
t. 346.

Data ukończenia druku: 10 II 1982.

Na okładce nadruk: 1980 Nagroda Nobla.

Zawartość: I. Hymn o Perle: Hymn o perle. — II. Czarodziejska góra:
Czarodziejska góra; Widok; Caesarea; Studium samotności; Udane życie;
Upadek; Pokusa; Sekretarze; Dowód; Podziw; Idea; Chagrin; Filina; Czyta-
jąc japońskiego poetę Issa (1762–1826); Zdania. — III. Ciemne i zakry-
te: Do mojej natury; Odstęp ode mnie; Przed Majestatem; Stan poetycki;
Skrzynka; Piosenka; Odległość; Kiedy po długim życiu; Pielgrzymując; O za-
ranku; Portal; Bez powodu. — IV. Osobny zeszyt (1977–1979): Osob-
ny zeszyt: Przez galerie luster; Osobny zeszyt: Kartki dotyczące lat
niepodległości; Osobny zeszyt: Gwiazda Piolun; Gwiazda Piolun. — V. Ka-
bir: W świętych sadzawkach; Do kogo mam pójść?; Klejnot przypadł; Przy-
jacielu, na niego czekaj; Przyjacielu, to ciało; Wędrowałem; Wewnątrz tego
glinianego garnka; Opowiedz mi łabędziu; Śmieję się kiedy słyszę; Bawilam
się; Cierpię. — VI. Rue Descartes: Rue Descartes; Rachunek; Rzeki; Do
Józefa Sadzika; Pod koniec dwudziestego wieku.

584. ŚWIADECTWO POEZJI.

Sześć wykładów o dotkliwościach naszego wieku.
Paryż: Inst. Lit. 1983, 93 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 370.

Data ukończenia druku: 28 II 1983

Zawartość: Wstęp. — I. Zaczynając od mojej Europy; II. Poeci i rodzina
ludzka [o O. W. Miłoszu]; III. Lekcja biologii; IV. Spór o klasycyzm [o J. Ko-
chanowskim]; V. Ruiny i poezja [o poezji w Polsce w latach II wojny świato-
wej]; VI. O nadziei.

585. NIEOBJĘTA ZIEMIA

Paryż: Inst. Lit. 1984, 147 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 400.

Data ukończenia druku: 29 XI 1984.

Wiersze i proza. — Zawartość: Od autora. — Epigrafy. — „Ogród Ziems-
kich Rozkoszy”; Niewyrażone; Nieobjęta ziemia; Świadomość; Ja, on, ona;
Stół.

586. ZACZYNAJĄC OD MOICH ULIC

(Dzieła zbiorowe. T. XII). Paryż: Inst. Lit. 1985, 364 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 408.

Data ukończenia druku: 23 VIII 1985.

Na okładce nadruk: 1980 Nagroda Nobla.

Eseje i utwory prozą. — Zawartość: Od autora. — I. Wilno: Dykcyonarz wileńskich ulic; Do Tomasa Venclovy; Noty o wygnaniu. — II. Stare awangardy: Granice sztuki (St. I. Witkiewicz z perspektywy wojennych przemian); List półprywatny o poezji. — Dialog o poezji: Witold Gombrowicz: Przeciw poetom, Czesław Miłosz: List do Gombrowicza, Witold Gombrowicz: „Przekłęte zdrobnienie znowu dało mi się we znaki” (obrońcom poetów w odpowiedzi). — Punkt widzenia czyli o tak zwanej Drugiej Awangardzie. — III. Portrety: Dwight Macdonald; Teodor Bujnicki; Józef Czechowicz; La Combe; Przedmowa do: Stanisław Vincenz, „Po stronie pamięci”, Paryż 1965; Jeffers: próba ujawnienia; Szestow albo czystość rozpacz; Swedenborg i Dostojewski; Dostojewski i Sartre. — IV. Pożegnania: Podzwonne [na śmierć W. Gombrowicza]; Był raz... [o Z. Hertz]; Śmierć Józefa Sądziaka; Sukiennicki, Andrzejewski. — V. Przemówienia: Rencontre Mondiale de Poésie (World Poetry Conference), Montreal, wrzesień 1967; Królewska Akademia Szwedzka, Sztokholm, grudzień 1980 [po otrzymaniu nagrody Nobla]; Katolicki Uniwersytet Lubelski, czerwiec 1981 (po otrzymaniu doktoratu honorowego tej uczelni).

587. KRONIKI

Paryż: Inst. Lit. 1987, 75 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 433.

Data ukończenia druku: 25 IX 1987.

Wiersze. — Zawartość: I. Sezon: Sezon; To jedno; W słoju; Portret z kotem; Maria Magdalena i ja; Czaszka; Wyznanie; Rozmowa o sławie; Jak powinno być w niebie; Na pożegnanie mojej żony Janiny; Café Greco; Stare kobiety; Epitafium; Moce; Ale książki; Argument. — II. Dla Heraklita (1984–1985): (Te glosy...); Wstęp; Monarchowie; Rok 1911; La Belle Époque (1912); Ziemskie pokarmy; Portrety sukien (1912); Tytanik (1912); Pierwsze wykonanie (1913); Le Transsybérien; Za Uralem (1913); Droga Północna (1913); Trytony (1913–23); Jasny umysł (1913); Trwoga-sen (1918); Pan Anusewicz (1922); Bernardynka (1928); Rodowód; Bryczką o zmierzchu (1930); Przypowieść chasydzka; Z notatnika oficera Rudolfa Goethe (1944); Rok 1945; Z nią (1985). — Sześć wykładów wierszem: Wykład I; Wykład II; Wykład III; Wykład IV; Wykład V; Wykład VI.

588. ROK MYŚLIWEGO

Paryż: Inst. Lit. 1990, 281 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 462.

Data ukończenia druku: 29 VI 1990.

Przedmowa z wierszem R. Jeffersa „Kochaj dzikiego łabędzia” w tłum. Cz. Miłosza (zob. poz. 579).

Zapiski prowadzone od 1 VIII 1987 do 30 VII 1988.

Opracowania

589. W. GOMBROWICZ: DZIENNIK (1953–1956)

Paryż: Inst. Lit. 1957, 337 s. *Bibl. „Kultura”*, t. 21.

Data ukończenia druku: 20 V 1957.

— Wyd. nast. (Dzieła zebrane. T. VI). Paryż: Inst. Lit. 1971, 303 s. *Bibl. Kultura*, t. 205.

Zawiera m.in. refleksje nt. książek: „Zniewolony umysł”. (1953), s. 21–37 — „Zdobycie władzy”. (1954), s. 142–144.

590. W. GOMBROWICZ: DZIENNIK (1957–1961)

Paryż: Inst. Lit. 1962, 274 s. *Bibl. „Kultura”*, t. 81.

Data ukończenia druku: 19 IX 1962.

— Wyd. nast. (Dzieła zebrane T. VII). Paryż: Inst. Lit. 1971, 255 s. *Bibl. Kultura*, t. 211.

Zawiera m.in. refleksje nt. „Rodzinnej Europy”. (1960) s. 220–222.

591. W. GOMBROWICZ: DZIENNIK (1961–1966); OPERETKA

Paryż: Inst. Lit. 1966, 253 s. *Bibl. „Kultura”*, t. 138.

Data ukończenia druku: 7 XI 1966.

— Wyd. nast. (Dzieła zebrane T. VIII). Paryż: Inst. Lit. 1971, 253 s. *Bibl. Kultura*, t. 213.

Zawiera m.in. refleksje nt. studium „Człowiek wśród skorpionów”. (1962) s. 50–53.

592. M. DANILEWICZ ZIELIŃSKA:
SZKICE O LITERATURZE EMIGRACYJNEJ

Paryż: Inst. Lit. 1978, 414 s. *Bibl. „Kultura”*, t. 289.

Data ukończenia druku: 11 IV 1978.

Zawiera m.in. szkice Miłosz — Gombrowicz, s. 192–212.

593. S. BARAŃCZAK: ETYKA I POETYKA. SZKICE 1970–1978

Paryż: Inst. Lit. 1979, 270 s. *Bibl. „Kultura”*, t. 303.

Data ukończenia druku: 12 IV 1979.

Zawiera m.in. szkic: Summa Czesława Miłosza. [O „Ziemi Ulro”], s. 56–67.

594. G. HERLING-GRUDZIŃSKI: DZIENNIK PISANY NOCĄ
(1973–1979)

Paryż: Inst. Lit. 1980, 366 s. *Bibl. „Kultura”*, t. 318.

Data ukończenia druku: 20 VI 1980.

Zawiera m.in.: 27 czerwca 1975. [Uwagi o poezji Cz. Miłosza], s. 118–119, — 5 stycznia 1977. [Uwagi o książce „Zniewolony umysł”], s. 18–19.

595. J. CZAPSKI: TUMULT I WIDMA

Paryż: Inst. Lit. 1981, 350 s. *Bibl. „Kultura”*, t. 342.

Data ukończenia druku: 21 VII 1981.

Zawiera m.in. szkic: O Brzozowskim [nawiązujący m.in. do książki Cz. Miłosza „Człowiek wśród skorpionów”], s. 262–276.

596. K. A. JELEŃSKI: ZBIEGI OKOLICZNOŚCI

Paryż: Inst. Lit. 1982, 422 s. *Bibl. „Kultura”*, t. 352.

Szkice dot. książek Cz. Miłosza: O „Ziemi Ulro” po dwóch latach, s. 17–34, — Poeta i przyroda [omów.: Wiersze. Londyn 1967], s. 203–225, — Poeta i historia [omów.: Światło dzienne], s. 226–233, — Klasyk na wygnaniu [omów.: Ocalenie], s. 234–237, — Czesław Miłosz — historyk literatury Rzeczypospolitej [omów.: The History of Polish Literature], s. 238–245.

597. W. KARPIŃSKI: AMERYKAŃSKIE CIENIE

Paryż: Inst. Lit. 1983, 186 s. *Bibl. „Kultura”*, t. 372.

Data ukończenia druku: 15 III 1983.

Zawiera m.in. reportaż: Lunch z Miłoszem, s. 62–64.

1984–1992

598. G. HERLING-GRUDZIŃSKI: *DZIENNIK PISANY NOCĄ*
(1980–1983)

Paryż: Inst. Lit. 1984, 350 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 390.

Data ukończenia druku: 12 VI 1984.

Zawiera m.in.: 3 października 1980 [o wstępie ks. J. Sadzika do „Księgi Hioba” w tłum. Cz. Miłosza], s. 28–31, — 10 października 1981 [o twórczości Cz. Miłosza w związku z otrzymaniem Nagrody Nobla], s. 33–35, — 16 lipca 1982 [nt. korespondencji Miłosz–Wańkowicz], s. 193–195, — 4 października 1983 [o książce „Zniewolony umysł”], s. 286–287.

598a. G. HERLING-GRUDZIŃSKI: *DZIENNIK PISANY NOCĄ*
(1984–1988).

Paryż: Inst. Lit. 1989, 393 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 453.

Data ukończenia druku: 16 VIII 1989.

Zawiera m.in.: Neapol, 4 maja [1987] wspomnienie o K. A. Jeleńskim z cytowaniem wiersza Miłosza (Inc.) *Gdybym miał przedstawić...* (Po ziemi naszej. 3, zob. poz. 153) z komentarzem Jeleńskiego jak w poz. 523a (bez ostatniego zdania), s. 263.

599. Z. HERTZ: *LISTY DO CZESŁAWA MIŁOSZA*
(1952–1979).

Wybór i opracowanie: R. Gorczyńska.

Paryż: Inst. Lit. 1992, 519 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 474.

Druk w Polsce.

Zawartość: G. Herling-Grudziński: *Pisarz „czysto prywatny”*; — R. Gorczyńska: *Słowo wstępne*. — *Listy*: 1952–1959; 1960–1969; 1970–1979. — Cz. Miłosz: *Był raz...* [wspomnienie pośmiertne o Z. Hertzu zob. poz. 301].

CZĘŚĆ TRZECIA

Miłosz
w *Zeszytach Historycznych*

Twórczość

600. Lucjan Krawiec. — 1988 zesz. 86 s. 191–193.

Bez podp. (ustalenie autorstwa H. Citko). — Wspomnienie napisane przez Cz. Miłosza, na podstawie materiałów nadesłanych przez Lucienie Rey (właśc. A. Gacką). — L. Krawiec (1906–1986), historyk, nauczyciel gimnazjalny w Wilnie, po II wojnie światowej mieszkał we Francji i rozwijał twórczość publicystyczną, także w pismach francuskich (pod pseud. Jean Malara). — Nad tytułem: Ci, co odeszli.

601. [O artykule M. Zielińskiego: Lekcja historii] — 1991 zesz. 98 s. 228–229.

List do Redaktora *Zeszytów Historycznych* zawierający ostrą krytykę opublikowania artykułu w: 1991, zesz. 97 s. 3–5 jako ataku na postawę inteligencji m.in. Cz. Miłosza.

Odpowiedź M. Zielińskiego: Odwaga staniała... zob. poz. 606.

602. Drodzy Rodacy! — 2004 zesz. 149 s. 3–7.

Druk poniżej nekrologów Czesława Miłosza (zob. poz. 607, 608) powst. równocześnie z art „Nie” (zob. poz. 3) na krótko przed ujawnieniem na konferencji w Paryżu 15 V 1951 zerwania z władzami Polski Ludowej. — Tekst został rozesłany do kilkuset dziennikarzy i literatów w Polsce oraz przeczytany w radio Voice of America.

603. [List do Jerzego Giedroycia] — 2004 zesz. 149 s. 8–9.

List napisany przed wyjazdem z Maisons-Laffitte w styczniu 1952 r. dot. wzajemnych relacji.

Opracowania

604. [J. M. Róžański] Jan Michał Olita: Polacy, Litwini, Rosjanie — 1985 zesz. 71 s. 22–34.

Nawiązanie do eseju Cz. Miłosza i T. Venclovy: Dialog o Wilnie (poz. 298).

605. Z. S. Siemaszko: [Sprostowanie do art. Cz. Miłosza: Koniec Wielkiego Xięstwa.] — 1989 zesz. 89 s. 236.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dot. poz. 357. — O losach Kazimierza Haburdy nieściśle przedstawionych przez Miłosza.

606. M. Zieliński: Odwaga staniała... — 1991 zesz. 98 s. 229–230.

Polem. z art. Cz. Miłosza: List do Redaktora „Zeszytów Historycznych” (poz. 601) krytykującym art. M. Zielińskiego: Lekcja historii.

607. Nekrolog Cz. Miłosza od Instytutu Literackiego — 2004 zesz. 149 s. 3.

Miłosz zmarł w Krakowie 14 sierpnia 2004 r.
Pełny tekst: Ś. † P. / CZESŁAW MIŁOSZ / Urodzony 30 czerwca 1911 roku w Szetejniach na Litwie / Zmarł w Krakowie 14 sierpnia 2004 roku / INSTYTUT LITERACKI — KULTURA.

608. Nekrolog Cz. Miłosza od Henryka Giedroycia — 2004 zesz. 149 s. 3.

Pełny tekst: *Good-bye Czesiu i do zobaczenia...* / Henryk Giedroyc.

609. M. Kornat: Między literaturą a polityką. Korespondencja Jerzego Giedroycia z Czesławem Miłoszem — 2004 zesz. 150 s. 3–54.

Studium o poglądach Cz. Miłosza i relacjach między pisarzem a redaktorem *Kultury*.

Indeks tytułów utworów Czesława Miłosza

Indeks obejmuje tytuły nadane przez pisarza utworom literackim i publicystycznym, a w przypadku ich braku, gdy chodzi o wiersze, incipity w cudzysłowach. W dziale zawierającym dokonane przez pisarza przekłady z literatur obcych, po nazwisku autora podane zostały tytuły nadane im przez tłumacza. Tytuły książek wyróżniono drukiem pogrubionym. Cyfry rzymskie podane po skrócie „s.” odsyłają do tekstu „Wprowadzenie”; cyfry arabskie oznaczają pozycje bibliograficzne.

Pseudonimy Cz. Miłosza w *Kulturze*: Bogusław Grodek z Londynu; Edward Zuliński; J. M.; K.; L.; m.; M. K.; N.; Stefan Kunce.

Poezja

„A książek tośmy całą bibliotekę napisali...” 205
L'accélération de l'histoire 246, 577, 582
Album snów 140, 571, 582
Ale książki 587
Antygona 95, 565, 581
Antypody 196
Argument 587
Ars poetica? 575, 582
Ballada 132, 571, 582
Baśń wigilijna 581
Bawilam się 583
La Belle Époque (1912) 587
Bells in winter 489
Bernardynka (1928) 587
Bez powodu 583
Biedny chrześcijanin patrzy na getto 581
Biedny poeta 581
Biel 207, 575, 582
Błądząc 581
Bon nad Lemanem 581
Bramy arsenału 581
British War Cemetery 139, 571, 582
Bryczką o zmierzchu (1930) 587
Brzegi Lemanu (też pt. W Sabaudii) 51, 415, 565
Była zima 573, 582
Caesarea 277, 583
Café Greco 587
Campo di Fiori (też pt. Giordano Bruno) s. XI; 581

Central Park 556, 581
 Chagrin s. XII; 583
 Chłopiec 331
 Ciemne i zakryte 583
 Cierpię 583
 Co było wielkie 131, 571, 582
 Co czynisz na gruzach katedry (też pt. W Warszawie) s. XI; 581
 Co znaczy 144, 571, 582
 Credo poety 4–8
 Czarodziejska góra 287, 583
 Czaszka 587
 Czytając japońskiego poetę Issa 299, 583
 Dar 247, 577, 582
 Dialog 581
 Dla Heraklita 587
 Do Alberta Einsteina 581
 Do Jonathana Swifta 7, 556, 581
 Do Józefa 583
 Do kogo mam pójść? 583
 Do księdza Ch. 581
 Do Laury 581
 Do mojej natury 583
 Do mowy 227
 Do poezji 581
 Do polityka 28, 556, 581
 Do Robinsona Jeffersa 574
 Do T. Różewicza, poety (też pt. Do Tadeusza Różewicza, poety) 8, 556, 581
 Dowód 281, 583
 Droga 556, 581
 Droga Północna (1913) 587
 Duch dziejów 582
 Dużo śpię zob. „Dużo śpię i czytam...”
 „Dużo śpię i czytam...” 573, 582
 Dwaj w Rzymie 556, 581
 Dwie elegie 160, 161
 Dytyramb 199, 573, 582
 Dziecię Europy 35, 556, 581
 Dziedzice 139, 571, 582
 Dzień i noc 556, 581
 Dzień tworzenia 581
 Dzwony w zimie 262, 577, 582
 Elegia 581
 Elegia dla N. N. 160, 161, 577, 582
 Elegia dla Ygrek Zet 330
 Elegia na kłopoty z polszczyzną [!] s. XII; 138

Epitafium 587
 Esse 581
 Faust warszawski 22, 554, 556, 581
 Filina s. XII; 583
 Filologija 399
 Fotografia 397
 Fragment 581
 Furtka 556, 581
 Galipaud 571, 582
 Ganek 556, 581
 „Gdybym miał przedstawić...” 153, 453, 523a, 598a
 Gdzie wschodzi słońce i kędy zapada 577, 582
 Giordano Bruno zob. Campo di Fiori
 Głosy biednych ludzi 581
 Głowy 581
 Godzina 241, 577
 Góra 193
 Grób matki 556, 581
 Gucio zacczarowany 168, 450, 573, 582
 Gwiazda Piolun 303, 307, 583
 Heraklit 124, 571, 582
 Hymn 581
 Hymn o Perle 315, 515, 583
 I świeciło to miasto 184, 573, 582
 Idea s. XII; 583
 Ile świętych zamiarów 577, 582
 Im więcej 575, 582
 Ja, on, ona 585
 Jadalnia 556, 581
 Jak było 212, 575, 582
 Jak można zapomnieć 581
 Jak powinno być w niebie 587
 Jak władcy 581
 Jakże obrzydliwe 581
 Jakże znosiłeś 575, 582
 Jasny umysł (1913) 587
 Kabir 583
 Kawiarnia 581
 Kiedy byłem mały 575, 582
 Kiedy księżyc 575, 582
 Kiedy mówiłem 577, 582
 Kiedy po długim życiu 583
 Klejnot przepadł 583
 Kolęda 581
 Kolędnicy 556, 581

Kołysanka 581
 Komedia dworska 122, 123
 Komin 581
 Koncert 556, 581
 Kontynenty 565
 Kraina poezji 581
 Kresy 571, 573, 582
 Kronika 209, 575, 582
 Kronika miasta Pornic zob. Kroniki miasta Pornic
 Kroniki 587
 Kroniki miasta Pornic 139, 571, 582
 Król Popiel 112, 571, 582
 Król Popiel i inne wiersze 571, 582
 Królestwo ptaków 556, 581
 Książka z ruin 581
 „Kto honorować będzie miasto bez imienia...” 203
 Ktokolwiek 575, 582
 Który skrzywdziłeś 556, 581
 Kula 321
 Lauda 577, 582
 Legenda 556, 581
 Lektury 242, 577, 582
 List 581
 List do Kraju s. XVI; 19–26, 554
 List do Raja Rao 234
 Literatura polska 343
 Los 581
 Loukianoff 139, 571, 582
 Madonna Ocalenia 582
 Mała pauza 260, 577, 582
 Maria Magdalena i ja 587
 Mdło bzykający 6
 Miasto 581, 582
Miasto bez imienia 575, 582
 Miłość s. XI; 556, 581
 Mistrz 111, 571, 582
 Mittelbergheim 26, 554, 556, 581
 Młodość 398
 Młodzi polscy poeci 133, 581
 Moce 587
 Modlitwa wigilijna 581
 „Moja przeszłość to podróż...” 116
 Moja wierna mowa 575, 582
 Monarchowie 587
 Műzsáim palotája [wybór wierszy w tłum. węgierskim] 524

Myśl o Azji 556, 581
 Na brzegu 575, 582
 Na małą Murzynkę grającą Chopina 556
 Na pewną książkę 581
 Na plaży 581
 Na pożegnanie mojej żony Janiny 587
 Na ścięcie damy dworu 123, 571, 582
 Na śmierć Tadeusza Borowskiego 19, 554, 556, 581
 Na śpiew ptaka nad brzegami Potomaku 556, 581
 Na Telegraph Avenue 581
 Na trąbach i na cytrze s. XIII; 575, 582
 Nad miastami 257, 577, 582
 Nadzieja 556, 581
 „Naprawdę, co chciałem im powiedzieć...” 326
 Narodziny 556, 581
 Naród 556, 581
 Natrafiłem na to 577, 582
 Natura 582
 Nauki 110, 571, 582
 Nic więcej 109, 571, 582
 Nie ma wzroku 556, 581
 Nie tak 250, 577, 582
 Niech nigdy 23, 554
 Nieobjęta ziemia 585
 Niewyrażone 585
 Nigdy od ciebie, Miasto 573, 582
 Notatki 190
 Notatnik [I, II] 201, 202, 576
 Notatnik: Bon nad Lemanem 581 zob. też Bon nad Lemanem
 Notatnik: Brzegi Lemanu 565 zob. też Brzegi Lemanu
 Notatnik: Dordogne 565, 581
 Notatnik: Europa 565, 581
 Notatnik: Pennsylvania 565, 581
 O aniołach 233, 577, 582
 O duchu praw 556, 581
 O książce 581
 O młodszym bracie 581
 O modlitwie 329
 O zaranku 583
 Obłoki 581
 Obrazki 556, 581
 Ocalenie s. IX, XI; 581, 596
 Ocean 556, 581
 Oda do ptaka 134, 571, 582
 Odbicia 556, 581

Odległość 583
 Odnalezienie 556, 581
 Odstęp ode mnie 583
 Œconomia divina 243, 577, 582
 Ogród Ziemskich Rozkoszy 320, 585
 Ojciec objaśnia 556, 581
 Ojciec w bibliotece 556, 581
 Okno 213, 575, 582
 Opowiedz mi labędziu 583
 Oskarżyciel 577, 582
 Osobny zeszyt (1977–1979) 300
 Osobny zeszyt: Gwiazda Piolun 307, 583 zob. też Gwiazda Piolun
 Osobny zeszyt: Kartki dotyczące lat niepodległości 583
 Osobny zeszyt: Przez galerie luster 583
 Pałac moich muz 556, 581
 Pamięci Teresy Żarnower 556, 581
 Pamiętnik naturalisty 248, 577, 582
 Pan Anusewicz (1922) 349, 587
 Paryż 1951 20, 556, 581
 Pielgrzymując 583
 Pierwsze wykonanie (1913) 587
 Pieśń 581
 Pieśń Adriana Zielińskiego 581
 Pieśń Levallois 581
 Pieśń niepodległa s. IX
 Pieśń obywatela 581
 Piękne czasy 582
 Piosenka 304, 306, 583
 Piosenka na jedną strunę 581
 Piosenka o końcu świata 581
 Piosenka o porcelanie 556, 581
 Piosenka pasterska 581
 Po drugiej stronie 197, 573, 582
 Po ziemi naszej 153, 453, 523, 523a, 571, 582, 598a
 Pod koniec dwudziestego wieku s. XII; 583
 Podróż 556, 581
 Podziw 282, 583
 Poemat o czasie zastygłym s. IX
 Poeta 4, 556, 581
 Poeta siedemdziesięcioletni 327
 Poezje T. I s. XVI; 580, 581
 Poezje T. II s. XVI; 580, 582
 Poezje T. III s. XII, XVI; 580, 583
 Pokój 141, 571, 582
 Pokusa 583

Pomyłka 581
 Pornic 139, 571, 582
 Portal 583
 Portret grecki 571, 582
 Portret z kotem 587
 Portret z połowy XX-go wieku 556, 581
 Portrety sukien (1912) 587
 Pory roku 255, 577, 582
 Posąg małżonków 581
 Posłuchanie 577, 582
 Postój zimowy 581
 Postwar Polish poetry 449
 Powinien, nie powinien 143, 571, 582
 Powolna rzeka 581
 Powrót 370, 581
 Pozycje s. XII
 Pożegnanie 21, 554, 581
 Prywatne obowiązki 576
 Przed krajobrazem 577, 582
 Przed Majestatem 583
 Przedmieście 581
 Przemowa 217
 „Przeprowadzam poważną operację...” 324
 Przy piwoniach 556, 581
 Przyjacielu, na niego czekaj 583
 Przyjacielu, to ciało 583
 Przypomnienie 556, 581
 Przypowieść 249, 456, 577, 582
 Przypowieść chasydzka 587
 Przypowieść o maku 556, 581
 Przyrodzie — pogróżka 581
 Przywołanie do porządku 232, 577, 582
 Ptaki 581
 Rachunek 583
 Rady 218, 575, 582
 Raj 322
 Ranek 581
 Rodowód 587
 Rodzina 556, 581
 Rok 215, 575, 582
 Rok 1911 587
 Rok 1945 587
 Roki 581
 Rozmowa między św. Antropologią, św. Teologią i człowiekiem 142
 Rozmowa o sławie 587

Rozmowa płocha 571, 582
 Rozmowy na Wielkanoc 1620 roku 121, 571, 582
 Równina 581
 Rue Descartes 583
 Ryba 254, 577, 582
 Rzeka 581
 Rzeki s. XII; 583
 Rzeki maleją 185, 573, 582
 Schody 556, 581
 Sekretarze 583
 Sentencja 198, 573, 582
 Sentencje [3 utwory] 582
 Sezon 587
 Siegfried i Erica 29, 556, 581
 Siena 581
 Skarga dam minionego czasu 581
 Skróty 358
 Skrzyńka 583
 Słońce 556, 581
 Słowa 575, 582
 Słowacki 139, 571, 582
 Sobie samemu do sztambucha na Nowy Rok 1950 565, 581
 Sposób 224, 575, 582
 Spotkanie 581
 Sroczość 108, 571, 582
 St. Ign. Witkiewicz 581
 Stan poetycki s. XII; 583
 Stare kobiety 587
 Stolica 582
 Stół 585
 Studium samotności 278, 583
 Szczęście 145, 571, 582
 Szedłem dzisiaj przez ogród 581
 Sześć wykładów wierszem 346, 587
 Śmieję się kiedy słyszę 583
 Świadomość 328, 585
 Świat (Poema naiwne) 269, 556, 581
 Światło dzienne s. XVI; 432, 556, 581, 596
 Świty 581
 „Tafty szeleszczące...” 325
 Tak mało zob. „Tak mało powiedziałem...”
 „Tak mało powiedziałem...” 240, 577, 582
 (Te glosy) 587
 Te korytarze 573, 582
 To co pisałem 581

To jedno 587
 Toast 5, 556, 581
 Traktat moralny 269, 556, 581
 Traktat poetycki s. XI; 83, 99, 136, 269, 563, 582
 Le Transsybérien 587
 Trwoga 556, 581
 Trwoga-sen (1918) 587
 Trytony (1913–23) 587
 Trzy chóry z dramatu „Hiroszima” 556, 581
 Trzy rozmowy o cywilizacji 183, 573, 582
 Trzy zimy s. IX; 581
 Twierdzenie i odpowiedź 216, 575, 582
 Twój głos 223, 575, 582
 (Ty silna noc) 581
 Tytanik (1912) 587
 Ucieczka 581
 Udane życie 279, 583
 Upadek 280, 583
 Upadli w ciemność pogardy s. XI
 „Ustawią tam ekrany i nasze życie...” 191, 573, 582
 Veni Creator 575, 582
 The view [wybór wierszy w tłum. ang.] 516
 W drodze 575, 582
 W malignie 1939 581
 W Mediolanie 571, 582
 „W metrze paryskim...” 43
 W mojej ojczyźnie 581
 W praojcach swoich pogrzebani 24, 554, 556, 581
 W Sabaudii zob. Brzegi Lemanu
 W słoju 587
 W świętych sadzawkach 583
 W Warszawie zob. Co czynisz na gruzach Katedry
 „W wielkim mieście na bulwarach...” 323
 Walc 581
 Wandejczycy 139, 571, 582
 Wcielenie 581
 Westchnienie s. XII
 Wewnątrz tego glinianego garnka 583
 Wezwanie 251, 577, 582
 Wędrowałem 583
 Wiara 556, 581
 Widok 276, 583
 Wieczorem wiatr 581
 Wiersze s. XII; 453, 596
 Wieść 577, 582

Władca Albanii 577, 582
 „Wojna była wygrana i gwiazdy spokojne...” 342
 Wydziedziczony 208
 Wypisy z ksiąg użytecznych 403–410
 Wyprawa do lasu 556, 581
 Wyspa 575, 582
 Wyznanie 587
 Wyższe argumenty na rzecz dyscypliny zaczerpnięte z przemówienia na Radzie Państwa w roku 2068 575, 582
 „Wzywamy do dyscypliny...” 219
 Z chłopca król 122, 571, 582
 „Z flecikami, z pochodniami...” 204
 Z nią (1985) 587
 Z notatnika oficera Rudolfa Goethe (1944) 587
 Z „Ogrodu Ziemskich Rozkoszy” 319
 Z okna 556, 581
 Z wierszy 1937 roku 581
 Za Uralem (1913) 587
 Zadanie 253, 577, 582
 Zakłęcia ojca 556, 581
 Zakłęcie 222, 575, 582
 Zamek Sinobrodęgo 139, 571, 582
 Zapisane wczesnym rankiem s. XVIII; 214–219, 222–224, 227, 232–234, 240–243, 246, 247, 249, 253–255, 581
 Zapisane wczesnym rankiem, mową niezwiązaną 575, 582
 Zaśpiew 577, 582
 Zdania s. XV
 Ziemia 556, 581
 Ziemskie pokarmy 587
 „Zmieniał się język...” 192, 573, 582
 Zoile 556, 581
 Źródło 575, 582
 Żuławy 556, 581
 Życzenie 581

Proza, publicystyka

Aleksander Wat opowiada 252, 258
 Andrzej Trzebiński 129
 Andrzejewski 586
 Apollo Nałęcz-Korzeniowski 79, 576
 Atom 90
 Bezkształtne i nowe 574
 Biedny kamerjunker 100, 565

Biesy 291, 579
 Brognart 165, 576
 Był raz... 301, 586, 599
 „Była ziemia...” 573
 Carmel 574, 579
 Co czuje się wobec zbyt dużego obszaru 574
 Co doradzał Mr Blake 266, 579
 Co jest moje? 574
 Co robić z Brzozowskim? 146
 Co śmiem myśleć 136
 Czarni 574
 Czechowicz — to jest o poezji między wojnami 565
 Człowiek wśród skorpionów. Studium o Stanisławie Brzozowskim 146, 164, 442, 444, 445, 570, 591, 595
 Dar nieprzyzwyczajenia (O M. Białoszewskim) 89
 Diariusz paryski 128
 Dehumanizacja sztuki 266, 579
 Dialog o poezji 586
 Dialog o Wilnie 298
 Długi bieg 186
 Do Antoniego Słonimskiego [odpowiedź na art. Odprawa] 15
 Do Antoniego Słonimskiego [z powodu wywiadu w *Les Nouvelles Littéraires*] 284
 Do Tomasa Venclovy 586
 Doktorat [M. Borwicza] 46
 Dolina Issy s. XII; 62, 435, 457, 560, 580
 Dostojewski i Sartre 317, 586
 Dostojewski teraz 402
 Drodzy Rodacy! s. IX, XVII; 602
 Duże cienie 256, 456
 Dwa końce kija 80
 Dwa pożegnania 336
 Dwa procesy 31, 565
 Dwight Macdonald 54, 565, 586
 Dwustronne porachunki 187
 Dykcyonarz wileńskich ulic 586
Dzieła zbiorowe s. XII, XV, XVI; 580
 Dzieła zebrane 478, 547
 Dziwna polemika 286
 Eseje warszawskie 576
 Ewangeliczny wysłannik 574
 Fantastika i przysześciwie Antychrysta zob. Science fiction i przyjście Antychrysta
 Faulkner 565
 Filozof odchodzi s. XVI; 418
 Gombrowiczowi 44, 565
 Gorliwość 263, 579

Gorliwość tłumacza 579
 Granice sztuki 586
 Historia literatury polskiej zob. The History of Polish Literature
 The History of Polish Literature 347, 455, 459, 505, 518, 596
 Ja i oni 574
 Ja, motor, ziemia 574
 Jakby na opak 350
 Język, narody 261, 579
 Józef Czechowicz 56, 586
 Kartki dotyczące lat niepodległości 297
 Ketman s. X; 11
 Kilka problemów osobistych 565
 Kilka żądań s. XII
 Kim jest Gombrowicz? 237, 576
 Komentarz do komentarzy o nagrodzie Nobla 118, 119, 438
 Kongres poetów 53
 Koniec Wielkiego Xięstwa. (O Józefie Mackiewicz) 357
 Konstanty: polskie tło 348
 Kontrola polityczna 64
 Kontynenty s. XII; 565
 [Korespondencja z M. Wańkowiczem 1952–1956] s. X, 499, 598
 Koszta gorliwości 579
 Kresy 573
 Królewska Akademia Szwedzka, Sztokholm, grudzień 1980 586
 Krótka dygresja o kobiecie jako przedstawicielce Natury 574
 Ksawery, Jane i inni 359
 Księga mickiewiczowska 45
 Kwestia ciągłości 135
 La Combe 115, 586
 Lapsus calami 341
 Legenda miasta-potwora 576
 Legenda wyspy 576
 Lepsze zabawy 231
 List Czesława Miłosza do Jana Lebensteina 344
 List do Gombrowicza 14, 288, 586
 [List do Jerzego Giedroycia ze stycznia 1952] s. XVII; 603
 List do polskich komunistów 126
 List półprywatny o poezji 565, 586
 Listy do Edmunda i Marii Wiercińskich s. XI
 Literatura po dziesięciu latach 72, 557
 Literatura pracy 82
 Liturgia Efraima 220/01
 Lucjan Krawiec 600
 Manfred Kridl 102
 Miasto 573

Mickiewicz 291, 462, 579
 Mieczysław Grydzewski 235
 Międzynarodowe spotkania 59
 Migracje 574
 Młody las 66
 Młodzi poeci 49
 Młodzi polscy poeci 133, 581
 Most absolutny 48
 Mówiąc o ssaku 565
 Myśli o T. S. Eliocie 195, 576
 Na marginesie „Ankiety” [o religii] 200
 Na zasadzie martwej dozy 114
 Nad Niewiązą, wiek dziewiętnasty 395
 Nad polską prasą 105
 Nad Wigrami 340
 Nie s. IX, X; 3, 12, 421, 602
 Niedziela w Brunnen 52
 Niemoralność sztuki 579
 Nieobjęta ziemia 585
 Nigdy od ciebie 573
 Norwid 30
 Nota o Heraklicie 565
 Notatki z lektury 33, 34, 61
 Notatnik 576
 Notatnik amerykański 565
 Noty o wygnaniu 312, 586
 Nowe zadania poezji polskiej 314
 O agonii Zachodu 574
 [O artykule M. Zielińskiego: Lekcja historii] s. XVII; 601
 O Broniewskim 157
 O cenzurze 574
 O cnocie 574
 O emigracji do Ameryki 228
 O emigracji do Ameryki tudzież jakby podsumowanie 574
 O Franciszku Ancewiczu 188
 O Henrym Millerze 574
 O historii polskiej literatury, wolnomyślicielach i masonach 236, 576
 O Irenei Krońskiej 265
 O katolicyzmie 574
 O konflikcie polsko-litewskim 356
 O miejscu gdzie jestem 574
 O moim zamiarze 574
 O naszej Europie 345
 O niewiedzy, wyuczonej i literackiej 302
 O pewnej chorobie trudnej do nazwania 574

- O piekle 272, 579
 O poezji Saint John Perse'a 565
 O polskiej poezji 189
 O przekładach 565
 [O przekładach książki „The History of Polish Literature”] 347
 O skutkach nauk przyrodniczych 574
 O stanie polskiej poezji s. VIII
 [O stosunku pisarzy emigracyjnych do wydarzeń politycznych w Polsce] 225
 O tamtym stuleciu 574
 O tańcu śmierci i nierówności ludzi 574
 O teatrze. Międzynarodowy Festiwal Teatralny w Paryżu 69
 O Tomaszu Mayne Reid 167, 576
 O twórcach 283, 579
 O westernie 574
 O wierszach Aleksandra Wata 211, 276, 576
 O wierszach Jastruna 42
 O wstydzie i agresji s. XVIII; 159
 O wygnaniu 536
 O zgiełku wielu religii 574
 Odpowiedzi: na zarzut pierwszy, że nie lubię Rosji, — na zarzut drugi: że postawi-
 łem kiedyś fałszywą diagnozę, — na zarzut trzeci: że nie utrafiłem w Ukrainę,
 — na zarzut czwarty: że jestem złym tłumaczem 119
 Odpowiedź [na ataki w pismach emigracyjnych w 1951] 12
 [Odpowiedź na ankietę *Kultury*] Pisarze niedocenieni — pisarze przecenieni 411
 [Odpowiedź na ankietę dot. listu „trzydziestu czterech”] s. XII
 [Odpowiedź na list do Redakcji J. Venuleta dot. emigracji polskiej po 1945 r.]
 359, 359a
 Odradzanie się utopii: Herbert Marcuse 574
 [Odrodzenie idei „pracy organicznej” w prasie krajowej] 155
 Ogród nauk 263, 266, 270, 272, 283, 291, 293, 294, 462
 Ogród nauk 579, 580
 [Omówienie książki:] R. H. Stone: Bolesław Leśmian 296
 Opóźnione procesy 125
 Pamiętnik naturalisty 248
 Państwo wyznaniowe? 396
 „Pax” odsłonięty 101
 Piasek w klepsydrze 263, 579
 Piesek przydrożny 543
 Po drugiej stronie 573
 Po śmierci Staffa 107
 Początki sporu o enklawę 401
 Podzwonne 229, 586
 Poeta — pieśniarz s. VIII
 Poezja amerykańska 84, 565
 Poezja i dialektyka s. X; 9

- Pogrom 245
 Pokwitowanie 71
 „Polacy z Kresów” 74
 Polemiki 88
 Polonistyka 294, 579
 Polska à la minute 47
 Polskie Kluby Artystyczne 18
 Portrety 586
 Pouget 70
 Powikłania jednej porażki 166
 [„Powrót taty” T. Nowakowskiego] 156
 Pożegnania 586
 Proza 154
 Próba porozumienia 91, 441a, 565
 Próba ujawnienia. Jeffers 163, 586
 Prywatne obowiązki 459, 576, 580
 Prywatne obowiązki wobec polskiej literatury 230, 576
 [Przedmowa do:] S. Vincenz: Po stronie pamięci 572, 586
 Przegląd miesięczników 55
 Przekłady i Galczyński 61, 565
 Przemówienia 586
 Przemówienie na bankiecie [po otrzymaniu Nagrody Nobla] 311
 Przemówienie na paryskiej Sorbonie [na kolokwium „Nauka i pokój”] 337
 Przemówienie na Rencontre Mondiale de Poésie, Montreal, wrzesień 1967 s. XIII;
 586
 [Przemówienie na spotkaniu „Polska. Sierpień 1980 — Grudzień 1982” w Paryżu]
 318
 [Przemówienie]. Katolicki Uniwersytet Lubelski, czerwiec 1981 (po otrzymaniu
 honorowego doktoratu tej uczelni) 586
 Przemówienie w Akademii [w Sztokholmie po otrzymaniu Nagrody Nobla] 310,
 586
 Przewodnik amerykański 63
 Przygody poezji nowoczesnej 147, 576
 Przyziemne 206
 Punkt widzenia czyli o tak zwanej Drugiej Awangardzie s. XIII; 586
 Pytania do dyskusji 567
 Reakcja 244
 Refleksje o środowisku zamkniętym 73, 558, 565
 Religia i przestrzeń 574
 Religia, poezja 354
 Religijność Zdziechowskiego 576
 Robinson Jeffers 169
 Rodziewiczówna 394
 Rodzinna Europa 106, 136, 137, 519, 568, 580, 590
 Rok myśliwego s. VIII, XVI; 531, 532, 588

- Romantyczność 285
 Rosja 130, 137
 Rozdział, w którym autor przyznaje się, że jest po stronie ludzi w braku czegoś lepszego 574
 Rzeczywistość 263, 579
 Rzeki maleją 573
 Saligia 270, 579
 Sartre — Camus 32
 Science fiction i przyjście Antychrysta 238, 239
 Sen rozumu s. XV; 412
 Sentencje 573
 Sex dostarczony 574
 Sienkiewicz, Homer i Gnębon Puczymorda 226, 576
 Siła przyzwyczajenia 97
 Spotkania 565
 „Sprzeczności w życiu i dziele Mickiewicza” 75
 Stare awangardy 586
 Strefa chroniona s. XI; 290, 579
 [Styl eseistyki A. Schaffa] 162
 Sukiennicki 586
 Swedenborg i Dostojewski s. XI, 586
 Swojskie pryncypia i artysta s. VII; 308
 Symboliczne góry i lasy 574
 Szestow albo czystość rozpaczy 586
 Szkło 565
 Szlachetność, niestety 339
 Śmierć Józefa Sadzika 305, 586
 Świadectwo poezji. Sześć wykładów o dotkliwościach naszego wieku 584
 T’ang 361
 Te korytarze 573
 Teodor Bujnicki 58, 586
 Trzy rozmowy o cywilizacji 573
 Tygrys 127
 Uwagi do uwag Gombrowicza 164
 Uwagi wdzięcznego współbiedniaka s. VIII, IX, XVI; 419
 Uzupełnienia 292, 462
 Valka — czyli poza czasem 65
 W Henrykowie, u przeorczy 353
 W obronie Europy 565
 W Polsce 1950 roku 77
 W Wielkim Księstwie Sillicianii 400
 Widzenia nad zatoką San Francisco 228, 518, 574, 580
 Wilno 586
 Wizerunek bestii 574
 Wprowadzenie w Amerykanów 565

- Wspomnienie pewnej miłości 574
 Wycieczka w „La Belle Époque” 194, 576
 Wycieczka w poezję kilku epok 117, 439
 Z konferencji pisarzy w Bread Loaf 565
 Zaczynając od Klamath 158
 Zaczynając od moich ulic 513, 580, 586
 Zapisane wczesnym rankiem 576
 Zdania s. XV; 271, 275
 Zdarzenia w Kalifornii 574
 Zderzenia literackie 113
 Zdobycie władzy s. XI; 427, 433, 559, 580, 589
 Ziemia jako raj 266, 579
 Ziemia Ulro 468, 474, 578, 580, 593, 596
 Zmieniał się język 573
 Zniewolony umysł s. X, XV; 11, 291, 359, 429–431, 461, 504, 552, 555, 580, 589, 594, 598
 Zoologiczne uwagi o festiwalu 27

Przekłady

Aiken Conrad:

Rimbaud i Verlaine, dwaj cenni poeci 85

Al-Harizi Juda:

Błyskawica 371

Lutnia 373

Słońce 372

Andrade Jorge Carrera:

Drugie życie mojej matki 565

Głos wyborczy dla zieleni 565

Miejsce skąd pochodzę 565

Nic nie jest nasze 565

Ruchy przyrody 565

Ziemskie mieszkanie 565

Andras Sandor:

Obczyzna 569

Prośba S.A.A.R. [Sandor Andras Autonomiczna Republika] o przyjęcie do O.N.Z 569

Aron Raymond:

Koniec wieku ideologii s. XVI; 561

Auden Wystan Hugh:

Voltaire w Ferney 264

Baudelaire Charles:

Balkon 579

Bell Daniel:

Praca i jej gorycze 564

Bertrand Aloysius:

Murarz 375

Bikich Gabor:

Rodzinny kraj 569

Sorsbona 569

Blake William:

Obraz boski 268

Przysłowia piekielne 267

Bomse Nuchim:

Modlitwa mojej matki przed zmrokiem 68, 565, 579

Browning Robert:

Stracony przywódca 25, 554, 565

Cendrars Blaise:

Frisco city 387

Rybna zatoczka 389

Tampa 388

Ziemie Aleutów 386

Żniwo 390

Cowper William:

Samotność Aleksandra Selkirka 579

Eliot Thomas Stearns:

Burnt Norton 417

Ziemia jałowa (też pt. Jałowa ziemia) 17

Fiedler Leslie :

Środek przeciwko krańcom 567

Garcia Lorca Federico:

Gitara 565

Lament 565

Mała ballada o trzech rzekach 565

Goodman Mac:

Ogień i pieśń 103

Otwierały się drzwi na oścież 104

Greenberg Clement:

Awangarda i kicz 567

Haines John:

Pociąg przystaje w Healy Fork 391

Hass Robert:

Obraz 407

Hersch Jeanne:

Polityka i rzeczywistość s. XVI; 562

- Hungaricus:
 Kilka nauk z demokratycznej i narodowej rewolucji węgierskiej 569
- Ingram Kenneth Everard:
 Jaszczurka 556
- Ivask Ivar:
 Elegie bałtyckie 351
- Jacobsen Rolf:
 Kobalt 406
 Wiek wielkich symfonii 405
- Jaspers Karl:
 O książce Miłosza 36, 429
- Jeffers Robinson:
 Intelktualiści 176
 Kochaj dzikiego łabędzia 573, 579, 588
 Miejskowa legenda 178, 573, 579
 O śliczna skała 175, 573, 579
 Oko 177, 573, 579
 Pełnia księżycy 181, 573, 579
 Pisarze nocą 179
 Pożar w górach 573
 Radość 171, 573, 579
 Rozdzierać życie 180, 573, 579
 Skała i jastrząb 173
 Statki we mgle 172
 Tor House 170, 573
 W obronie złych snów 174, 573, 579
 Wieczorny odpływ 573, 579
 Zatoka Morro 182
- Kawafis Konstandinos:
 Czekaając na barbarzyńców 152, 289, 576
 Dariusz 150, 576
 Itaka 149, 576
 Myris: Aleksandria, A. D. 340 151, 576
- Kende Peter:
 Rozważania o historii Węgier (Wczorajsze Węgry) 569
- Kibeldi Varga Aron:
 Samotność 569

- Koestler Artur:
 „Szkoła serca” s. X, 13
- Kontynenty 565
- Kowit Steve:
 Ostrzeżenie 416
- Księga Apokalipsy 521
 Księga Eklezjasty 579
 Księga Hioba 309, 485, 530, 598
 Księga Psalmów XI, 475
 Psalmi Dawidowe s. XI
- Kultura masowa 567
- Larbaud Valery:
 Obrazy 376
- Lawrence David Herbert:
 Anaxagoras 333
 Człowiek z Tyru 334
 Mistyk 332
 Pax 335
- Le Louët Jean:
 Postawy 295
- Lindsay Vachel:
 Szymon Legree 565
- Macdonald Dwight:
 Teoria kultury masowej 567
- Machado Antonio:
 Tęcza w nocy 385
- Maritain Jacques:
 Drogami klęski s. IX
- Markham Edwin:
 Człowiek z motyką 565
- Maté Imre:
 Ucieczka 569

- Matos Luis Palés:
Nianigo w niebie 556
- McLuhan Marshall:
Oko, dźwięk i furia 567
- Merton Thomas:
Elegia dla Ernesta Hemingway'a 160, 161, 579
List do niewinnego świadka 120
Mnich i myśliwi 41
„Mój miły bracie...” 2
Św. Malachiasz 37
- Merwin William Stanley:
Corps de ballet 94
- Milton John:
Przemówienie szatana do upadłych aniołów 273
Szatan urągający 565
Wygnanie z rajy 274, 565
- Milosz Oskar:
H. 565, 579
Kilka słów o poezji 148, 576
Niedokończona symfonia 565
Symfonia listopadowa 565, 579
Wóz 565
- Moore Marianne
Czym są lata? 86
- Morgan Robert:
Sznur od dzwonu 404
- Muso Soseki:
Stary czowiek bez obowiązków 382
- N. N. (Były profesor Uniwersytetu Moskiewskiego):
Stalin i nowa koncepcja historii Rzymu 16
- Negro spirituals
Bóg będzie ogniem spalać ten świat 565
Czasem ja jestem 565
Jerycho 565
Kiedy złote trąby zagrają 565

- Leć niżej słodki rydwanie 556
Mój wojenny strój tutaj złożę 565
Niczyjej tutaj modlitwy nie słyszę 565
O, chciałbym ja mieć orle skrzydło 565
To ja, o Panie 565
Widzę, księżyc wschodzi 565
- Nyiri Eva:
Skarga żony Lota 569
- Pen Czi-Lin:
Pierwsza lampa 565
- Po Czu I:
Filozofowie 381
Nocując u starca nad strumieniem 368
Po zebraniu jesiennych podatków 367
Szaleńczo śpiewając w górach 369
Wyruszając wcześniej rano z oberży w Czu-Czeng 366
- Rexroth Kenneth:
Serce Heraklesa 378
Sygnatura wszystkich rzeczy 377
- Roditi Edouard:
Amerykański poeta kontemplacyjny s. IX; I
- Roethke Theodore:
Partner 93
- Rumi Dżalal ad-Din:
Powoli, powoli odłączaj się... 374
- Sandburg Carl:
Z wierszy chicagowskich (1915): 565
Bogaty polski chłop przeklina swoją siostrę, która uciekła z dzikim człowiekiem 565
Burmistrz miasta Gary 565
Człowiek, oprawca człowieka 565
Kopacze 565
Łopaciarz 565
Milość Murarza 565
Odjechała 565
Ogrodzenie 565
Omaha 565

- Parostatek 565
 Szczęście 565
 Zbrukana Gołębica 565
- Schwartz Delmore:
 Ballada o dzieciach cara 87
- Snyder Gary:
 Koniec października, kempując w Sawtooths 392
 Wążka 393
- Souczkova Milada:
 Kryzys literatury czeskiej w latach 1945–1950 10
- Sperber Manes:
 Wieczysty dialog z przeszłością 60
- Su Tung Po:
 Na obraz Wanga, sekretarza Yen Linga 403
- Stevens Wallace:
 O nowoczesnej poezji 92
 Poemat, który stanął zamiast góry 39
 Pustka w parku 40
- Tien Czien:
 Kary koń, rewolwer i pieśń 565
 Mam tylko skrawek papieru i kilka krwawych plam 565
- Toth Laszlo Z.:
 Jestem czasami tak głodny 569
- Tseng K. o Szia:
 Cisza 565
 Krople potu i perły 565
 Łzy 565
 Morze 565
 Odpoczynek w południe 565
 Powrót 565
- Tu Fu:
 Czysto po deszczu 379
 Goście 364
 „Nie żebym kochał te kwiaty...” 410
 Świt zimowy 363

- Wiatr z południa 380
 Zachód słońca 362
- Tumin Melvin:
 Kultura popularna a społeczeństwo otwarte 567
- Van den Haag Ernest:
 Szczęścia i nieszczęścia 567
- Venclova Tomas:
 Rozmowa w zimie 259, 579
- Walker Margaret
 Dla mego ludu 556
- Wang Czien:
 Południe 365
- Weil Simone:
 Ateizm i wiara 566
 Czas 566
 Czy istnieje doktryna marksistowska? 78, 566
 De-kreacja 566
 Doświadczenia z życia w fabryce 566
 Dystans między koniecznością i dobrem 566
 Ja i świat 566
 Konieczność i posłuszeństwo 566
 Krzyż 566
 Kultura masowa 566
 List pożegnalny do ojca Perrin 566
 Medytacje o posłuszeństwie i wolności 98, 566
 Metaxu 566
 Miłość 566
 Nieszczęście 566
 O książce Lenina „Materializm i empiriokrytycyzm” 76, 566
 Odczytanie 566
 Piękno 566
 Pustka i kompensata 566
 Rozważania o dobrym użytku studiów szkolnych 566
 Siła ciężenia i laska 566
 Społeczeństwo 566
 Sprzeczność 566
 Świat jako metafora 566
 Uwaga, Filozofia, Wola 566
 Wybór pism s. XVI; 566

- Z „Rozważań o przyczynach wolności i przyczynach ucisku” 566
 Zło 566
 Życie niemożliwe 566
- Wen Yi-Tuo:
 Bóg miłości 565
- Wergiliusz:
 O pochodzeniu pracy (z „Georgiki” księga 1) 564
- Węgry 569
- Whitman Walt:
 Dzieci Adama [fragm.] 573, 579
 „Jestem poetą rzeczywistości...” 383
 Miasto uczt 573, 579
 Noc na preriach 573, 579
 „Olśniewający, olbrzymi, zabiłby mnie...” 50
 Opowiedziała mi matka 573, 579
 Pieśń dla poległych 565
 Słyszałem was uroczyście i słodko brzmiące organy 573, 579
 Wiejski obraz 384
 Z „Pieśni o sobie samym” 565, 579
- Williams William Carlos:
 „In the american grain” [fragm.] 565
 Jachty 38
- Wright Bruce Mc M.:
 Doświadczenie 556
- Yeats William Butler:
 Odjazd do Bizancjum 576
 Wieża 579
- Yuan Mei:
 Kiedy nadchodzą chmury 409
- Yu Min-Czan:
 Lady Magbeth [!] 565
- Zolynas Al:
 Zen domowych zajęć 408

Varia

- [Apel do czytelników] 57
 Apel na rzecz robotników polskich 291a
 Apel [o wsparcie finansowe dla pisma *Kontynent*] 360
 Apel Polaków do narodu niemieckiego 316
 Apel w rocznicę „Operacji Wisła” s. XVI; 413
 Apel. Do Polaków po świecie rozsianych! 338
 Białoruska Deklaracja Wolności s. XV; 414
 Dwa wyjaśnienia [dot. „Hymnu o Perle” i publikowania utworów w drugim obiegu] 315
 [List do Sekretarza Generalnego Polskiego PEN-Clubu w Warszawie Władysława Bartoszewskiego w sprawie nieautoryzowanego przedruku wierszy w antologii „Poezja polska”] 269
 Literatura emigracyjna a kraj [Odpowiedź na ankietę *Kultury*] 96
 [O współpracy z *Kulturą*] 67
 [Odpowiedź na oszczerstwa w prasie krajowej] 81
 [Okrucieństwo w książkach dla dzieci] 210
 [Oświadczenie w sprawie udziału w jury nagrody dla K. Brandysa] 355
 Rossija [Sprostowanie dot. szkicu] 137
 Uzupełnienia [dot. A. Vincenz: Ogród nauk czy wirydarz poetycki] 292
 Wyjaśnienie [dot. udzielonego wywiadu] 352
 [Wyjaśnienie dot. wiersza „Piosenka”] 306
 Wyjaśnienie [Dopisek do wspomnień N. Modzelewskiej: Miłosz w Polsce na przełomie 1950/51] 313

Indeks nazw osobowych

(Cyfry rzymskie podane po skrócie „s.” odsyłają do tekstu „Wprowadzenie”;
cyfry arabskie oznaczają pozycje bibliograficzne)

Abrahamsson P. A. 515
Aiken Conrad 85
Al-Harizi Juda 371–373
Anaksagoras z Kladzomen 333
Ancewicz Franciszek 188
Andrade Jorge Carrera 565
Andras Sandor 569
Andruszkiewicz Franciszek s. VIII
Andrzejewski Jerzy 131, 336, 555, 586
Aron Raymond Claude s. XVI; 561
Arzak Nikołaj pseud. zob. Daniel Julij
Auden Wystan Hugh 264
Augustyn, święty 319
B. H. zob. Heydenkorn Benedykt
Babiński Witold 285
Baczyński Krzysztof Kamil 290, 469
Badzian L. 16
Barańczak Stanisław 469, 514, 546, 593
Bartoszewski Władysław 269
Baudelaire Charles 579
Beauvoir Simone de 73
Beauvois Daniel 518
Bednarczyk Czesław s. XII
Bednarczykówna Krystyna s. XII
Bell Daniel 564
Benigna zob. Umińska Stanisława
Bertrand Aloysius 375
Białoszewski Miron 89, 514
Bikich Gábor 569
Blake William 266–268, 579
Bobkowski Andrzej s. X; 88, 446
Bocheński Jacek 396
Bohusz-Szysko Marian s. X
Bojtar Endre 524
Bomse Nuchim 68, 565, 579
Borowski Tadeusz 19, 554, 556, 581
Borwicz Michał 46

INDEKS NAZW OSOBOWYCH

Bosquet Alain 84
Boulle Pierre 48
Bouvard Marie 518
Boy zob. Żeleński Tadeusz
Brandys Kazimierz 73, 355, 526
Brodski Josif 360, 541
Broguart Gilbert 165, 576
Broniewski Władysław 157, 546
Brown John Lackey 63
Browning Robert 25, 554, 565
Bruno Giordano s. XI; 581
Bryll Ernest 230
Brzękowski Jan 56
Brzozowski Stanisław 136, 146, 164, 442, 444, 445, 570, 591, 595
Buber Martin 330
Bujnicki Teodor 57, 58, 114, 467
Busza Andrzej 514
Camus Albert 32, 128
Cendrars Blaise 386–390
Chenier André 24
Chmielowiec Michał, pseud. Michał Sambor s. X; 200
Chopin Fryderyk 556
Chorążyna Hanna 256
Citko Henryk 600
Conrad Joseph [właśc. Korzeniowski Józef Konrad] 135
Cowper William 579
Czajkowski Piotr 465
Czapska Maria s. X
Czapski Józef s. VII, IX, X; 34, 154, 245, 256, 437, 445, 456, 595
Czarnecka Ewa, pseud. zob. Górczyńska Renata
Czarnyszewicz Florian 34
Czaykowski Bogdan s. XII; 138, 290, 411, 455, 500, 514, 514a
Czechowicz Józef 56, 57, 297, 565, 586
Czerniawski Adam s. XII; 138, 297, 417, 447, 450, 452
Człowiekowski Ignacy J. 294
Czytelniczka 441a
D. Mor. 491
Dagys Dail 286
Dainauskas Jonas 286
Daniel Julij, pseud. Arzak Nikołaj 156
Danilewicz Zielińska Maria s. XVII; 441, 457, 512, 592
Danilewiczowa Maria zob. Danilewicz Zielińska Maria
Dante Alighieri 272
Dariusz III Kodoman 150, 576
Darowski Jan s. XII; 138, 261

Daukantas Teodoras 436
 Dąbrowska Maria 135, 158
 Deutsch Babette 449
 Deutscher Izaak 105
 Dmowski Roman 155
 Dobosz Andrzej 538
 Dobrowolski Tomasz s. X
 Dostojewski Fiodor s. XI; 291, 317, 402, 586
 Drewnowski Jan 245
 Džilas Milovan 360
 Efraim (Efrem), święty 220/01, 581
 Einstein Albert 90, 581
 Eliot Thomas Stearns 17, 195, 417, 576
 Faulkner William 565
 Farago Éva 569
 Fenikowski Franciszek 49
 Fiedler Leslie Aron 567
 Fiut Aleksander 503, 505, 518
 Florczak Zbigniew 548, 557
 Folejewski Zbigniew 74
 Fukumata 31
 Furet Claude 284
 Gacka A., pseud. Rey Lucienne 600
 Gadourek Ivan 64
 Gajcy Tadeusz 57, 132
 Galczyński Konstanty Idefons 61, 230, 459, 467, 546, 555, 565
 Garbal Łukasz s. XIX
 Garcia Lorca Federico 565
 Garliński Józef 534
 Gawel Paweł 359
 Gaworski Henryk 49
 Gębska Irena 62
 Giedroyc Henryk s. XVII; 608
 Giedroyc Jerzy s. VII-X, XIII, XVI; 316, 414, 419, 561, 603, 609
 Głuchowski Władysław 16
 Godlewska A. 512
 Goethe Johann Wolfgang 319
 Gombrowicz Witold s. VII, VIII; 14, 33, 44, 164, 229, 237, 288, 350, 424, 430, 431, 442, 459, 503, 565, 576, 586, 589-592
 Gömöri György 415, 546
 Goodman Mac 103, 104
 Gorczyńska Renata, pseud. Ewa Czarnecka s. XVI; 312, 503, 513, 516, 518, 599
 Govy Georges 77
 Gozzi Carlo 319
 Grabowski Zbigniew 105

Greenberg Clement 567
 Grochowiak Stanisław 296
 Groethe Rudolf 587
 Grudziński Gustaw Herling zob. Herling-Grudziński Gustaw
 Grydzewski Mieczysław 12, 235
 Grynberg Henryk 336
 Gryziewicz Stanisław s. X
 Grzegorz I Wielki, papież 309
 Guitton Jean 70
 Günther Władysław 226
 Gyllander Rune 493
 Gyllensten Lars 484
 Haines John 391
 Hałaburda Kazimierz 605
 Hass Robert 407, 516
 Haupt Zygmunt 245
 Hemingway Ernest 160, 161, 579
 Henner Ignacy 285
 Heraklit z Efezu 124, 565, 571, 582, 587
 Herbert Zbigniew 184, 497, 514a, 531, 546
 Herling-Grudziński Gustaw 119, 154, 245, 289, 316, 458, 461, 463, 485, 499, 504, 506, 523a, 536, 594, 598, 598a, 599
 Hersch Jeanne s. XV; 418, 427, 562
 Hertz Zygmunt s. IX, XV; 301, 475, 537, 539, 586, 599
 Hertzowa Zofia, Z. H. s. IX, 471
 Heydenkorn Benedykt, B. H. 466, 500, 502, 507, 508
 Hitler Adolf 492
 Hłasko Marek 210, 463
 Hollender Tadeusz 57
 Homer 226, 576
 Hostowiec Paweł pseud., zob. Stempowski Jerzy
 Hungaricus 569
 Hurwic Józef 357
 Huxley Aldous 34
 Ingram Kenneth Everard 556
 Ionesco Eugène 360
 Issa Kobayashi 299, 583
 Ivask Ivar 351
 Iwaniuk Waclaw s. X; 119, 439, 443
 Iwaszkiewicz Jarosław X; 34, 69, 308, 514
 J. W. 447a
 Jacobsen Rolf 405, 406
 Jakubowski Edmund, pseud. E. Żagiell 511
 Janta Aleksander zob. Janta-Polczyński Aleksander
 Janta-Polczyński Aleksander 18

Jasieńczyk Janusz pseud. zob. Poray-Biernacki Janusz
 Jaspers Karl 36, 429
 Jastrun Mieczysław 42, 43, 514
 Jastrun Tomasz, pseud. Smecz 416, 542, 543
 Jeanson Francis 32
 Jeffers Robinson 163, 169–182, 573, 574, 579, 586, 588
 Jeleński Konstanty Aleksander s. IX; 113, 154, 189, 225, 288, 316, 318, 337,
 347, 348, 432, 433, 433a, 448, 453, 459, 474, 498, 503, 506a, 514a, 523,
 523a, 528, 596, 598a
 Jezus Chrystus 346
 Jeżewski Krzysztof Adam 342
 Jobert Ambroise 47
 Johnston Robert 400
 Jordan Zbigniew 557
 Journet Charles, kardynał 309
 Józwicki Jerzy 396
 Judt Tony s. XV; 412
 Jurewicz Aleksander 533, 534
 Karpiński Światopełk 57
 Karpiński Wojciech, pseud. Jacek Salski 256, 597
 Kawafis Konstandinos 147, 149–152, 289, 576
 Kawecki Bogdan 58
 Kazimierski Janusz 339
 Kekstas Jozuas 71
 Keliuotis Juozas 511
 Kende Peter 569
 Kibédi-Varga Áron 569
 Kisiel pseud., zob. Kisielewski Stefan
 Kisielewski Stefan, pseud. Kisiel, Teodor Klon, Tomasz Staliński 113, 128, 256,
 456, 481
 Kiss Csaba G. 519
 Klon Teodor pseud., zob. Kisielewski Stefan
 Klott Artur 165
 Kłosowska N. 467, 569
 Kochanowski Jan 584
 Koestler Artur s. X; 13, 105
 Konarski Szymon 162, 446
 Koniński Karol Ludwik 354
 Koniusz Janusz 66
 Konrád György 522
 Koraszewski Andrzej 463
 Kornat Marek s. XIII, XVII; 609
 Korzeniowski Józef Konrad zob. Conrad Joseph
 Korzeniowski Apollo Nałęcz 79, 576
 Kott Jan 350

Kowalczyk Andrzej Stanisław 532
 Kowalewski Edmund 298
 Kowalik Jan s. XVII; 36
 Kowit Steve 416
 Kozimor André 518
 Koziol Urszula 206
 Kraszewski Józef Ignacy 441
 Krawczyk Jacek s. XVII, XIX
 Krawiec Lucjan s. XVI; 600
 Kridl Manfred 45, 102
 Krońska Irena 265
 Kroński Tadeusz 127
 Krynicki Ryszard 497
 Krzyczkowski Roman 4.33a
 Kudelka Josef 536
 Kundera Milan 522
 Laforgue Jules 136
 Lagerlöf Selma 128
 Lawrence David Herbert 332–335
 Le Louët Jean 295
 Le Witte Jan s. XII
 Lebenstein Jan s. XII; 245, 344, 521, 560
 Lec Stanisław Jerzy 114
 Lechoń Jan 256
 Lednicki Wacław 100, 194
 Léger Alexis zob. Saint-John Perse
 Leif Werner 493
 Lenczewski Tomasz 357
 Lenin Władimir Iljicz 76, 566
 Leśmian Bolesław 296
 Lewandowski Józef 245
 Lindsay Vachel 565
 Londyńczyk pseud., zob. Mieroszewski Juliusz
 Loukianoff 139, 571, 582
 Lourie Richard s. XIII
 Ławrynienko Jurij 119
 Ławrynowicz Zygmunt 138
 Łobodowski Józef 156, 433a
 Łuczak Aleksander 359
 Macdonald Dwight 54, 565, 567, 586
 Machado Antonio 385
 Machej Zbigniew 540
 Maciejewski Janusz 269
 Mackiewicz Józef 74, 357, 426, 463
 Malachiasz św. 37

Malinowski Władysław Pobóg zob. Pobóg-Malinowski Władysław
 Malraux André 105
 Mandalian Andrzej 49
 Mann Thomas 293
 Manning White David 567
 Marchesani Pietro 506
 Marcuse Herbert 574
 Marjańska Ludmila 66
 Markham Edwin 565
 Maszkin Nikołaj 16
 Máté Imre 569
 Matos Louis Palés 556
 Maureen Sullivan 449
 Maurer Jadwiga 285
 Maximus z Tyru 214
 Mayewski Paweł 117
 Mazurkiewicz Roman 34
 McLean Hugh 471
 McLuhan Marshall 567
 Merton Thomas s. IX; 2, 37, 41, 94, 120, 160, 579
 Merwin William Stanley 94
 Michnik Adam 527
 Micińska Anna 306
 Mickiewicz Adam 45, 75, 80, 285, 291, 312, 400, 462, 579
 Mieroszewski Juliusz, pseud. Londyńczyk s. IX, X; 136, 225, 423, 425, 435, 447a, 454, 558
 Miller Henry 574
 Milton John 272, 273, 274, 565
 Miłosz Lubicz Oskar Władysław de 147, 148, 319, 565, 576, 579
 Miłoszowa Janina 517, 587
 Mochliński K. s. X
 Modzelewska Natalia 313, 490
 Modzelewski Zygmunt s. VIII
 Molotow Wiaczesław 492
 Montaigne Michel 319
 Moore Marianne 86
 Morawski Dominik 505, 506
 Morawski Kajetan 538
 Morawski Maciej 101
 Morgan Robert 404
 Mozart Wolfgang Amadeus 153
 Mozdzeński Danek 508
 Mróz Daniel 559
 Muso Soseki 382
 N. N. (Były profesor Uniwersytetu Moskiewskiego) 16

Nałęcz-Korzeniowski Apollo zob. Korzeniowski Apollo Nałęcz
 Napierski Stefan 57
 Naurois Claude pseud. zob. Winowska Maria
 Nikolajewski Borys 55
 Norwid Cyprian 30
 Nowak Tadeusz 49
 Nowakowski Tadeusz 156, 245
 Nowakowski Zygmunt 437
 Nyiri Éva 569
 Odojewski Włodzimierz 479
 Olita Jan Michal pseud., zob. Rózański Janusz Michal
 Orwell George 105
 Osmańczyk Edmund 88
 Ostrowski Stanisław 16
 Palester Roman 245
 Pankowski Marian s. XII; 61, 128, 557
 Pascal Blaise 153
 Pasternak Borys 118
 Pawlikowski Michał Kryspin 34
 Pen Czi-Lin 565
 Piasecki Sergiusz s. X; 425
 Piaszczyński Piotr 539
 Pietrkiewicz Jerzy 117
 Piłsudski Józef 342
 Piwowar Lech 57
 Po Czu I 366–369, 381
 Pobóg-Malinowski Władysław 444
 Podlewski Stanisław 559
 Pomian Andrzej 357
 Pomian Krzysztof s. VII
 Pomianowski Jerzy 501
 Pomian-Piątkowski Bolesław 82
 Popiel, książę gnieźnieński 112, 571, 582
 Poray-Biernacki Janusz, pseud. Jasieńczyk Janusz s. X
 Porębowicz Edward 14
 Pouget M. 70
 Prądyński Jerzy s. X
 Pruszyński Ksawery s. VIII; 359
 Przyboś Julian 459
 Putrament Jerzy 313
 Raja Rao 234
 Rawicz Piotr 231
 Rayski Edward 136
 Redakcja 420, 421, 437a, 478, 558, 607
 Reid Thomas Mayne 167, 576

Rexroth Kenneth 377, 378
 Rey Lucienne pseud. zob. Gacka A.
 Ribbentrop Joachim von 492
 Rimbaud Jean Arthur 85
 Roditi Edouard s. IX; 1
 Rodziewiczówna Maria 394
 Roethke Theodore 93
 Romer Tadeusz s. X
 Rosenberg Bernard 567
 Różański Janusz Michał, pseud. Michał Jan Olita 604
 Różewicz Tadeusz 8, 497, 546, 556, 581
 Rudawski Michał 298
 Rumi Dżalal ad-Din 374
 Rymkiewicz Jarosław Marek 340, 341
 Sacharow Andrej 360
 Sadzik Józef 305, 578, 583, 586, 598
 Saint-John Perse pseud., zob. Léger Alexis 565
 Salamon Joanna 510
 Salski Jacek pseud., zob. Karpiński Wojciech
 Sambor Michał pseud. zob. Chmielowiec Michał
 Sandauer Artur 13, 45, 459
 Sandburg Carl 565
 Sándor András 569
 Sartre Jean Paul 32, 194, 317, 586
 Schaff Adam 162
 Schiller Friedrich 375
 Schiller Leon 353
 Schoenfeld Henryk 31
 Schwartz Delmore 87
 Seaton Jerome P. 409
 Sebyła Władysław 57
 Shakespeare William 61
 Siekierski Maciej 401
 Sikora Wojciech 506a, 514a, 521
 Siemaszko Zbigniew Sebastian 394, 605
 Sienkiewicz Henryk 226, 576
 Silone Ignazio 355, 526
 Skrzyszewski Stanisław s. IX
 Słanskij Rudolf 31
 Sławińska Irena s. XI
 Słobodnik Włodzimierz 114
 Słonimski Antoni 15, 284, 546
 Słowacki Juliusz 139, 344, 571, 582
 Słucki Arnold 49
 Smecz pseud., zob. Jastrun Tomasz

Snyder Gary 392, 393
 Sokolnicki Michał 79
 Sokona 31
 Sołowiow Władimir 238
 Sołowij Tadeusz s. X
 Sorman Guy 352
 Souczkova Milada 10
 Sperber Manès 60, 433
 Staff Leopold 107, 113
 Stalin Iosif s. X; 16, 55, 114, 492
 Steiner George 354
 Stempowski Jerzy, pseud. Hostowicc s. IX; 154, 256, 319, 434, 447a, 456, 553
 Sterne Laurence 128
 Stevens Henry Charles 74
 Stevens Wallace 39, 40, 92
 Stone Rochelle Heller 296
 Stroiński Leon Zdzisław 57
 Stus Wasyl 522
 Sukiennicki Wiktor 336, 401, 586
 Sullivan Maureen 449
 Supruniuk Anna s. XVII
 Supruniuk Mirosław Adam s. XVII
 Su Tung Po 403
 Swarc S. 55
 Swedenborg Emanuel s. XI; 272, 319
 Swift Jonathan 7, 556, 581
 Swianiewicz Stanisław 468
 Szabuniewicz Maria 256
 Szczawiej Jan 114
 Szekspir zob. Shakespeare William
 Szemplińska Elżbieta 114
 Szestow Lew 586
 Szreder Leon 57
 Szukalski Wiesław 522
 Szymański Janusz s. XVII
 Szymborska Wisława 542, 546
 Szyrwid Konstancy 399
 Śmieja Florian s. XII; 138
 Taborski Bolesław s. XII
 Tacitus Publius Cornelius 351
 Tacyt zob. Tacitus Publius Cornelius
 Tarnawski Wit s. X
 Tarnowska Krystyna 128
 Tenenbaum Natan 298
 Tien Czien 565

Tiutczew Fiodor 230
 Toeplitz Krzysztof Teodor 80
 Tokarski Jan s. X
 Tomasz z Akwinu, święty 196
 Toporska Barbara zob. Toporska-Mackiewiczowa Barbara
 Toporska-Mackiewiczowa Barbara 118, 119, 438
 Toruńczyk Barbara 553
 Tóth László Z. 569
 Trąpczyńska Wanda 66
 Trzebiński Andrzej 129
 Tseng K. o Szia 565
 Tu Fu 362–364, 379, 380, 410
 Tumin Melvin 567
 Turowicz Jerzy 491
 Tuwim Julian 459
 Tymowicz W. 428
 Umińska Stanisława, matka Benigna, benedyktyнка 353
 Ursyn Józef pseud. zob. Zdziechowski Paweł
 Vallee Lillian 350, 516
 Van den Haag Ernest 567
 Venclova Tomas 259, 298, 579, 593, 604
 Venulet Jan 359, 359a
 Vergilius Publius Maro 564
 Vincenz Andrzej 61, 115, 292, 462
 Vincenz Stanisław s. X; 26, 74, 115, 347, 440, 523, 555, 572, 586
 Voltaire [Arouet François-Marie] 264
 W. N. 428
 Walker Margaret 556
 Wang Czien 365
 Wang Wei 403
 Wańkiewicz Melchior s. X; 499, 598
 Wat Aleksander 211, 252, 258, 576
 Watowie Aleksander i Ola 131
 Wążyk Adam 61
 Weil Simone s. XVI; 76, 78, 98, 309, 566
 Weintraub Wiktor 245
 Wellisz Leopold T. 107, 113
 Wen Yi-Tuo 565
 Werener L. 493
 Wergiliusz zob. Vergilius Publius Maro
 Wędziagolski Karol 146
 Whitman Walt 50, 383, 384, 565, 573, 579
 Wielopolski Aleksander 155
 Wiercińska Maria s. XI
 Wierciński Edmund s. XI

Wierzyński Kazimierz 546
 Wilczyńska Zofia 441
 Williams William Carlos 38, 565
 Winiarska Maria 463
 Winowska Maria, pseud. Claude Naurois 101
 Wirpsza Witold 317, 465
 Witkiewicz Jan Stanisław 347, 348, 523, 546, 581
 Witkiewicz Stanisław Ignacy 125, 586
 Wittlin Józef 245
 Wolter zob. Voltaire
 Wright Bruce Mc M. 556
 Wyka Kazimierz 290
 Wyszyński Stefan, kardynał 494
 Yeats William Butler 576, 579
 Yu Min-Czan 565
 Yuan Mei 409
 Z. B. 509
 Z. H. zob. Hertzowa Zofia
 Zagajewski Adam 514a
 Zagórski Jerzy 467
 Zaleski Wojciech s. X
 Zamorski Kazimierz s. X
 Zaremba Zygmunt s. X; 422
 Zdziechowski Marian 576
 Zdziechowski Paweł, pseud. Józef Ursyn s. X
 Zielińska Ludmiła 431
 Zieliński Adrian 581
 Zieliński Jan 553
 Zieliński Marek s. XVII; 601, 606
 Zielonko Jane 359
 Ziolkowska Aleksandra 499
 Zolynas Al 408
 Żaba Norbert 480, 493, 515
 Żagiell E. pseud., zob. Jakubowski Edmund
 Żarnower Teresa 556, 581
 Żeleński Tadeusz, pseud. Boy 354
 Żulawski Andrzej 537
 Żywina Józef s. X
 Żyznowski Jan 353

Spis rzeczy

J. Czachowska: Wprowadzenie / VII
Wykaz skrótów / XXI

CZĘŚĆ PIERWSZA

Miłosz w miesięczniku *Kultura* / 1
Twórczość / 3
Opracowania / 72

CZĘŚĆ DRUGA

Miłosz w *Bibliotece „Kultury”* / 95
Twórczość / 97
Opracowania / 112

CZĘŚĆ TRZECIA

Miłosz w *Zeszytach Historycznych* / 117
Twórczość / 119
Opracowania / 120

Indeks tytułów utworów Czesława Miłosza / 121
Indeks nazw osobowych / 148

KONSTELACJA *KULTURY*

BIBLIOGRAFIE PISARZY
W WYDAWNICTWACH
INSTYTUTU LITERACKIEGO
W PARYŻU

Czesław Miłosz

Witold Gombrowicz

Jerzy Stempowski

Konstanty A. Jeleński

Józef Czapski

Gustaw Herling-Grudziński

Prof. dr hab. Jadwiga Czachowska – bibliograf, edytor, historyk literatury, w 1966–1992 kierownik Pracowni Dokumentacji Literatury XX Wieku Instytutu Badań Literackich PAN.

Autorka m. in. monografii biobibliograficznej „Gabriela Zapolska” (1966), książki „Rozwój bibliografii literackiej w Polsce” (1979). Współautorka (z M. K. Maciejewską i T. Tyszkiewicz) bibliografii „Literatura polska i teatr w latach II wojny światowej” (t. 1–3, 1977–1980) i wspólnie z dr B. Dorosz „Literatura i krytyka poza cenzurą 1977–1989” (1991). Redaktor „Słownika współczesnych pisarzy polskich. Seria II” (t. 1–3, 1977–1980) oraz wspólnie z dr A. Szalagan słownika biobibliograficznego „Współcześni polscy pisarze i badacze literatury” (t. 1–9, 1994–2005).

Adam Szlendak – historyk filozofii, autor spisów bibliograficznych.